

Martina Rodríguez Palau

**EVOLUCIÓ DEL VIATGE A L'ESPANYA DEL SEGLE XX (1950-1999): UNA
APROXIMACIÓ DES DEL RECORD**

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per la Dra. María Jesús Muiños Villaverde

Grau de Turisme i Gestió Hotelera

**UNIVERSITAT
ROVIRA i VIRGILI**

Vila-seca

2026

AGRAÏMENTS

Als meus pares, que m'han acompanyat durant tot el camí i ho continuaran fent sempre.

A la meua àvia, que és la raó del meu amor cap als viatges.

“Viatjar obre la ment i l’esperit”

Iaia, 2023

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
1.1. Objectius	5
1.2. Metodologia	5
1.3. Estructura del treball	8
2. EL VIATGE COM A EXPERIÈNCIA I EL CONCEPTE DE <i>TRAVEL JOURNEY</i>	10
2.1. Viatges i viatgers	10
2.1.1. Perspectiva sociològica del viatger	10
2.1.2. Motivacions per viatjar	12
2.2. El viatge com a experiència	13
2.3. <i>El travel journey</i>	15
3. LES CONDICIONS DEL VIATGE A L'ESPANYA DEL SEGLE XX.....	18
3.1. Context institucional	18
3.2. Evolució de la renda	20
3.3. Evolució dels transports	23
3.3.1. Transport per carretera	23
3.3.2. Transport ferroviari	26
3.3.3. Transport aeri	29
3.4. Principals destinacions	31
3.4.1. Turisme interior	31
3.4.2. El predomini del model de “sol i platja”	33
3.4.3. Obertura internacional dels viatges	34
4. EVOLUCIÓ DEL VIATGE A TRAVÉS DEL RECORD	36
4.1. Els primers viatges.....	37
4.1.1. Els primers viatges als anys cinquanta: viatjar per necessitat.....	38
4.1.2. Els primers viatges als anys seixanta: els inicis del desig de viatjar.....	40
4.1.3. Els primers viatges als anys setanta: els inicis del viatge turístic	42
4.1.4. Els primers viatges als anys vuitanta: la consolidació del viatge.....	44
4.2. Quan el trajecte formava part del viatge	45
4.2.1. La carretera	46
4.2.2. El tren	47
4.2.3. El transport aeri	48

4.3. Més enllà del trajecte	49
5. EL CANVI PERCEBUT EN LA MANERA DE VIATJAR	52
5.1. La democratització i la facilitat del viatge	52
5.2. Entre la comoditat i la pèrdua d'experiència	53
5.3. Autenticitat i massificació	55
6. CONCLUSIONS	57
7. REFERÈNCIES	59
8. ANNEXOS	61
8.1. Taula de l'excel amb el perfil dels entrevistats	61
8.2. Format de les codificacions a l'excel	61
8.3. Transcripció de les entrevistes	62

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball neix de l'interès per entendre com ha canviat la manera de viatjar a partir dels records de persones grans que han viscut directament l'evolució del turisme a Espanya durant la segona meitat del segle XX. A través de les seves experiències és possible observar com el viatge ha passat de ser una pràctica poc habitual i sovint vinculada a necessitats familiars o laborals a convertir-se en una activitat accessible i freqüent.

Les persones entrevistades, d'entre 64 i 85 anys, pertanyen a generacions que han experimentat de primera mà les transformacions en els viatges. Moltes d'elles recorden una època en què els desplaçaments eren lents, la informació sobre altres llocs era limitada i viatjar no formava part de la vida quotidiana de la majoria de famílies. Els seus testimonis permeten reconstruir una manera de viatjar molt diferent de l'actual i observar com han canviat les motivacions, els transports, les destinacions i la mateixa experiència del viatge.

Tal com s'analitza al llarg del treball, aquests canvis no es poden entendre sense tenir en compte el context històric i social del moment. El desenvolupament econòmic, la consolidació del turisme de masses, la millora progressiva dels transports i l'obertura internacional d'Espanya van transformar profundament les possibilitats de mobilitat de la població. A través dels records dels entrevistats es pot observar com aquests grans processos estan presents en experiències quotidianes i personals.

L'interès principal del treball no és només explicar com es viatjava abans, sinó entendre com els mateixos entrevistats perceben aquesta evolució. Molts d'ells comparen els viatges del passat amb els actuals i remarquen canvis relacionats amb els transports, la planificació, l'accés a la informació o la massificació turística. Al mateix temps, diversos testimonis expressen una certa nostàlgia cap a una manera de viatjar que consideren més autèntica i fins i tot intensa.

Per aquest motiu, el treball combina l'anàlisi teòrica sobre l'evolució del turisme amb els relats personals dels entrevistats, utilitzant els seus records com una eina per comprendre com ha canviat el significat mateix de viatjar al llarg del temps.

1.1. Objectius

L'objectiu principal d'aquest treball és analitzar com han canviat les formes de viatjar a Espanya des de la segona meitat del segle XX a través dels records i les experiències de persones grans que han viscut aquesta evolució en primera persona.

A partir d'aquest objectiu general, es plantegen els següents objectius específics:

- Analitzar com va ser el primer viatge de cada entrevistat i quines característiques comparteixen entre ells.
- Estudiar com l'evolució dels transports ha modificat la manera d'experimentar els desplaçaments.
- Relacionar els records dels entrevistats amb els conceptes teòrics treballats al marc teòric.
- Analitzar com els entrevistats perceben els canvis entre la manera de viatjar d'abans i l'actual.
- Reflexionar sobre aspectes com la comoditat, la rapidesa, la massificació o la pèrdua d'autenticitat en els viatges contemporanis.

1.2. Metodologia

Abans de realitzar les entrevistes i d'analitzar els records dels participants, es va dur a terme una recerca prèvia sobre l'evolució del turisme i de la mobilitat a Espanya durant la segona meitat del segle XX. Per contextualitzar històricament aquesta evolució, es van utilitzar principalment fonts estadístiques secundàries.

La font principal va ser l'INEBaseSigloXX, especialment els Anuaris Estadístics de l'INE, que permeten consultar dades històriques relacionades amb el turisme, els transports i la mobilitat de la població espanyola. A través d'aquestes dades es van analitzar aspectes com les sortides d'espanyols a l'estranger, les vies de transport utilitzades o les principals destinacions turístiques durant diferents dècades del segle XX.

A més, també es van utilitzar altres bases de dades econòmiques, com el Maddison Project Database, amb l'objectiu d'analitzar l'evolució del PIB per càpita i relacionar-la amb l'augment progressiu de la mobilitat turística. Aquestes dades van permetre observar la relació existent entre el creixement econòmic, la millora del nivell de vida i la democratització del viatge a Espanya. Paral·lelament, es van consultar articles acadèmics, estudis sobre sociologia del turisme i fonts històriques relacionades amb l'evolució dels transports, el turisme de masses i la transformació de les pràctiques turístiques durant aquest període.

Aquest treball es basa principalment en una metodologia qualitativa centrada en l'anàlisi de records i experiències personals de viatge. La investigació s'ha realitzat a partir de 30 entrevistes semiestructurades a persones d'entre 64 i 85 anys. Totes elles han viscut directament les transformacions del turisme a Espanya durant la segona meitat del segle XX, fet que converteix els seus testimonis en una font especialment valuosa per analitzar l'evolució de la manera de viatjar.

Els participants entrevistats es van seleccionar principalment a partir de l'entorn proper de l'autora i de persones conegudes pel seu entorn familiar. La mostra inclou familiars, veïns del barri i amistats de la seva àvia, així com coneguts d'aquestes persones. Aquesta proximitat va facilitar l'accés als participants i va afavorir un clima de confiança durant les entrevistes, aspecte especialment important en una investigació basada en records personals i experiències de vida. Tot i tractar-se d'una mostra de conveniència, es va intentar buscar una certa diversitat de perfils pel que fa a edat, trajectòries personals, experiències de mobilitat i contextos socials, amb l'objectiu d'obtenir relats variats sobre les formes de viatjar durant la segona meitat del segle XX.

El procés de selecció i realització de les entrevistes es va desenvolupar al llarg de gairebé dos mesos. Inicialment es va elaborar una llista de possibles participants i, posteriorment, les entrevistes es van anar organitzant segons la disponibilitat de cada persona. Les trobades es van realitzar en espais diversos, principalment als domicilis dels entrevistats o de l'autora, tot i que en alguns casos també es van fer en cafeteries o telefònicament quan les circumstàncies ho requerien.

Per tal de preservar la privacitat dels participants, les entrevistes han estat anonimitzades i identificades mitjançant codis (E1, E2, E3...). Les entrevistes es van plantejar amb un format flexible, permetent que els entrevistats expliquessin lliurement els seus primers records de viatge, les experiències més significatives, les comparacions entre els viatges del passat i els actuals i tot allò que volguessin afegir. Tot i existir un guió orientatiu, les converses es van adaptar a cada persona per afavorir relats més espontanis i personals.

L'anàlisi se centra especialment en els primers viatges dels entrevistats, ja que aquests records permeten observar de manera molt clara les condicions materials i socials de cada època. A partir dels testimonis es treballen aspectes com:

- Els motius dels desplaçaments.
- Els mitjans de transport utilitzats.
- Les destinacions visitades.
- La manera d'organitzar els viatges.
- Les emocions associades a l'experiència de viatjar.
- Els canvis percebuts.

Posteriorment, les entrevistes es van transcriure i analitzar per identificar patrons comuns i relacions amb els conceptes desenvolupats al marc teòric.

Un cop les entrevistes estaven transcrites, es va fer un primer buidatge amb frases literals i idees principals de cada entrevistat. Posteriorment, aquesta informació es va codificar mitjançant una taula elaborada a Excel, agrupant les respostes en categories comunes. A continuació hi ha un exemple de les cinc primeres entrevistes codificades a l'excel:

Figura 1

Taules codificades

PRIMER VIATGE							
NUM.	DÈCADA	EDAT	DESTÍ	MOTIU	TRANSPORT	AMB QUI	PREPARACIÓ
1	70s	13	Madrid	Viatge escolar	Bus	Escola	Escola
2	60s	8	Murcia	Visitar familiars i poble dels pares	Tren	Família	Poca
3	80s	26	Canàries	Viatge de nesses	Avió/Alquiler moto	Parella	Agència
4	60s	12	Núria, Catalunya	'Cuquet de viatjar'	Bus	Colla de sardanes (Grup fc	Poca
5	60s	15	Lourdes, França	Sortir de casa	Bus	Colla de sardanes i Orfeo (Grup folclòric)	Poca

CANVI PERCEBUT		
ACCÉS AL VIATGE/FACILITAT	GUANYSPÈRDUES	AUTENTICITAT/MASSIFICACIÓ
Més facilitat però més car	Més rapidesa i agilitat	Pèrdua d'autenticitat
Internet i més accessibilitat	Més rapidesa	Autenticitat es manté
Viatges més cars	Més possibilitats però menys espontaneïtat	Essència del viatge es manté
Canvis limitats per l'edat	Menys seguretat	Rebuig a la massificació
Més facilitat actual	Més informació i orientació	Crítica a la massificació turística

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades.

La metodologia també incorpora fonts secundàries, articles acadèmics i estudis relacionats amb el turisme, la mobilitat i la sociologia del viatge. Aquestes fonts permeten contextualitzar històricament les experiències personals dels entrevistats i analitzar-les més profundament.

Finalment, el treball inclou diversos gràfics, mapes i panells visuals elaborats pròpiament a partir de les dades recollides durant les entrevistes. Aquests suports visuals permeten sintetitzar les característiques dels primers viatges segons cada dècada i reforcen l'anàlisi qualitativa dels testimonis.

1.3. Estructura del treball

El treball s'organitza en diferents apartats que combinen context teòric, anàlisi històrica i interpretació de les entrevistes.

En primer lloc, el marc teòric presenta diferents perspectives sociològiques sobre el turisme i el viatge. S'hi treballen conceptes com la mirada turística, les motivacions per viatjar, el viatge

com a experiència i el concepte de *travel journey*, que serveixen de base per interpretar posteriorment els testimonis dels entrevistats.

El tercer capítol analitza les condicions del viatge a Espanya durant la segona meitat del segle XX. Es treballen aspectes com el context institucional, l'evolució de la renda, la transformació dels transports i les principals destinacions turístiques. Aquest apartat permet contextualitzar històricament les experiències personals explicades pels entrevistats.

El quart capítol constitueix la part central del treball i es basa en l'anàlisi de les entrevistes. En aquest apartat es presenten els primers records de viatge dels participants organitzats per dècades, així com les seves reflexions sobre l'evolució dels transports i sobre les emocions associades al viatge.

Finalment, el cinquè capítol recull les percepcions dels entrevistats sobre els canvis en la manera de viatjar. S'hi analitzen aspectes com la facilitat actual per viatjar, la massificació turística o la pèrdua d'autenticitat percebuda.

El treball es tanca amb unes conclusions finals on es sintetitzen els principals resultats de la investigació i es reflexiona sobre com les persones entrevistades interpreten l'evolució del viatge al llarg de la seva vida.

2. EL VIATGE COM A EXPERIÈNCIA I EL CONCEPTE DE *TRAVEL JOURNEY*

La manera de viatjar ha canviat considerablement des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat. Factors com la globalització, el turisme de masses o les tecnologies digitals han modificat tant les motivacions dels viatgers com la manera d'experimentar els viatges. Aquest marc teòric tracta diferents perspectives sociològiques relacionades amb l'evolució del viatge contemporani i amb els canvis en la manera de viatjar al llarg del temps.

2.1. Viatges i viatgers

L'estudi dels viatges i dels viatgers ha estat elaborat des de disciplines com la sociologia, la psicologia social i els estudis turístics. Aquestes perspectives permeten entendre el turisme no només com una activitat econòmica o d'oci, sinó també com un fenomen social.

2.1.1. Perspectiva sociològica del viatger

Des d'una perspectiva sociològica, el fet de viatjar implica una ruptura amb la vida quotidiana: permet sortir de la rutina i entrar en contacte amb entorns no habituals. Es destaca la percepció subjectiva de la diferència, percepció que ve condicionada per aspectes psicològics, culturals i sociològic.

Des d'un punt de vista sociològic, i seguint Urry (2002), l'experiència es basa en la denominada *Tourist Gaze* (mirada turística). Aquest concepte es refereix a que existeix una construcció social en la manera de veure i interpretar els llocs visitats. La "mirada turística" no és natural ni espontània, realment està influenciada per imatges prèvies que el viatger té a la ment. Ja poden ser imatges de revistes, de documentals o més recentment de les xarxes socials. Els turistes per tant observen les destinacions segons idees conjuntes d'allò que és típic, autèntic o diferent, i en conseqüència, no hi ha una única mirada universal, sinó diferents mirades turístiques segons el context social i històric.

Aquesta perspectiva sociològica ha estat revisada posteriorment per Samarathunga i Cheng (2021), que remarquen que la mirada turística actual està bastant condicionada per la circulació constant d'imatges a través d'internet. Les xarxes socials han convertit moltes experiències turístiques en experiències per ser compartides posteriorment. És per això que actualment, la formació de la imatge turística té un paper fonamental en la manera com es perceben les destinacions.

Palacio, Santana i Gil (2012) també expliquen que la imatge turística no es construeix de manera espontània, sinó a partir de múltiples agents que influeixen en la percepció del viatger. Els autors diferencien entre agents induïts, relacionats amb la promoció turística institucional i comercial, i agents orgànics, vinculats a fonts no comercials, és a dir, experiències personals, opinions d'altres persones, pel·lícules, documentals o continguts mediàtics. Segons aquests autors, la imatge orgànica és especialment influent perquè es percep com una informació més creïble i menys condicionada per interessos comercials. Això explica que moltes persones construeixin expectatives sobre les destinacions a partir de relats personals, fotografies compartides o continguts vistos a internet abans de realitzar el viatge.

Aquesta idea es relaciona amb el model desenvolupat per Camprubí, Guia i Comas (2009), els quals defensen que la imatge turística és el resultat d'un procés de construcció complex en què intervenen factors cognitius i emocionals. Els autors remarquen que la percepció d'una destinació no depèn únicament de la informació promocional, sinó també de les experiències prèvies, les motivacions personals i els imaginaris col·lectius associats al lloc. Camprubí, Guia i Comas (2009) assenyalen també que la imatge turística condiciona les expectatives del viatger abans del desplaçament i influeix posteriorment en la valoració de l'experiència. Aquest aspecte resulta especialment rellevant en el turisme contemporani, ja que actualment moltes destinacions són conegudes visualment abans de ser visitades físicament. Dècades enrere la informació sobre les destinacions era limitada i per tant el viatge tenia un component molt especial: la descoberta. Actualment els viatgers poden accedir a imatges prèvies de les destinacions, dels allotjaments, a informació sobre la cultura la gastronomia, el clima... Tot això modifica per complet la manera d'experimentar els viatges i allò que abans era desconegut ja no ho és tant.

Per tant, el conjunt de les mirades turístiques acaben construint una manera social d'entendre tant els viatges com els destins. Així doncs les mirades turístiques dels viatgers i els seus relats i experiències son imprescindibles a l'hora d'explicar el canvi en la manera de viatjar.

2.1.2. Motivacions per viatjar

El que fa que les persones viatgin són les seves motivacions, per tant aquest és un concepte clau en l'estudi del comportament turístic.

Des de la perspectiva d'Araújo Pereira i Sevilha Gosling (2017), les motivacions del viatger contemporani estan molt relacionades amb el creixement personal. Segons les autores, les principals motivacions actuals són les següents: Autoconeixement, descoberta cultural, ruptura amb la rutina, cerca d'autenticitat i llibertat. L'autoconeixement s'ha convertit en una de les motivacions més representatives del turisme actual. En molts casos, el viatge es relaciona amb processos de creixement personal i amb la necessitat de viure experiències capaces de generar records significatius. La descoberta cultural també constitueix una motivació important. Els viatges permeten entrar en contacte amb altres formes de vida, tradicions i contextos socials diferents. Aquesta motivació es troba vinculada a la curiositat i a la voluntat de conèixer noves realitats.

Des de la psicologia social del turisme, autors com José Manuel Castaño (2005) remarquen que les motivacions turístiques no depenen únicament de decisions individuals, sinó també del context social i cultural. Sobretot les tendències socials o els imaginaris col·lectius que es tenen com a societat influeixen en les experiències que les persones consideren desitjables, i en conseqüència, en la manera de viatjar.

Aquesta evolució de les motivacions també explica la creixent importància de l'autenticitat en el turisme contemporani. Molts viatgers busquen experiències percebudes com a úniques i autèntiques, allunyades del turisme massificat. Aquest canvi en les motivacions també ajuda a comprendre l'evolució del turisme durant les darreres dècades. Mentre que en períodes anteriors el viatge sovint es relacionava principalment amb la descoberta d'allò desconegut, actualment moltes experiències turístiques es troben orientades cap a la construcció d'identitat i cap al consum d'experiències.

2.2. El viatge com a experiència

Actualment la mobilitat forma part de l'estil de vida d'un gran percentatge de la població, a diferència d'altres períodes històrics en que viatjar estava limitat a certs grups socials. A l'obra *Liquid modernity* de Bauman (2000) trobem una perspectiva molt interessant d'aquest concepte: la modernitat contemporània es caracteritza per la mobilitat i el canvi constant lligat directament amb una construcció de la identitat individual. És a dir, els individus construeixen la seva trajectòria vital a través d'experiències i una d'elles és el viatge.

És per això que el concepte de viatge ha evolucionat, ja no es limita a unes vacances de descans sinó que es relaciona amb la cerca d'experiències personals. Viatjar permet viure situacions diferents de la rutina per tal de generar records que construeixen la biografia individual.

Encara que el viatge sembli una elecció personal, sovint les persones acaben viatjant segons el que marca la seva època. És a dir, creiem que triem lliurement com viatjar, però realment seguim les tendències de la societat. Aquesta relació entre elecció personal i tendències socials ajuda a entendre perquè i com les formes de viatjar canvien al llarg del temps.

Aquesta importància de l'autenticitat es pot relacionar amb l'evolució del turisme des del model de masses cap a formes de viatge més individualitzades i autèntiques. Per tant, les motivacions dels viatgers també són un element clau per comprendre els canvis en la manera de viatjar al llarg dels anys.

El concepte de viatge ha deixat d'entendre's com un desplaçament físic per convertir-se en una experiència. Aquest apartat aborda el viatge com una experiència des de la il·lusió i la promesa (Augé, 2018): l'autor descriu el viatge com un concepte contradictori. D'una banda, 'moure's pel món' s'associa amb llibertat, èxit i oportunitats. D'altra banda, no tothom es pot moure en les mateixes condicions: hi ha una mobilitat que es considera "privilegiada" (turisme i negocis) i una mobilitat forçada (persones emigrants).

Segons Augé, actualment hi ha un "canvi d'escala" global. Abans el món era percebut com una realitat grandiosa i en alguns casos desconeguda; ara el món sembla més petit perquè ens podem desplaçar ràpidament i perquè les imatges circulen constantment. Això fa que el viatge ja no sigui tant a descobrir un lloc desconegut, sinó moure's dins d'un món que ja s'ha vist abans a través de pantalles.

Augé també parla de diferents formes de globalització, especialment la mediàtica. Avui es coneixen molts llocs abans d'anar-hi. Gairebé tothom pot buscar a Google Maps o fins i tot a xarxes socials una destinació. La circulació d'imatges forma part de la globalització mediàtica. Arran d'aquest concepte es pot dir que el viatge comença abans de sortir de casa, s'imagina, es planifica i es construeix mentalment a partir de les imatges prèvies.

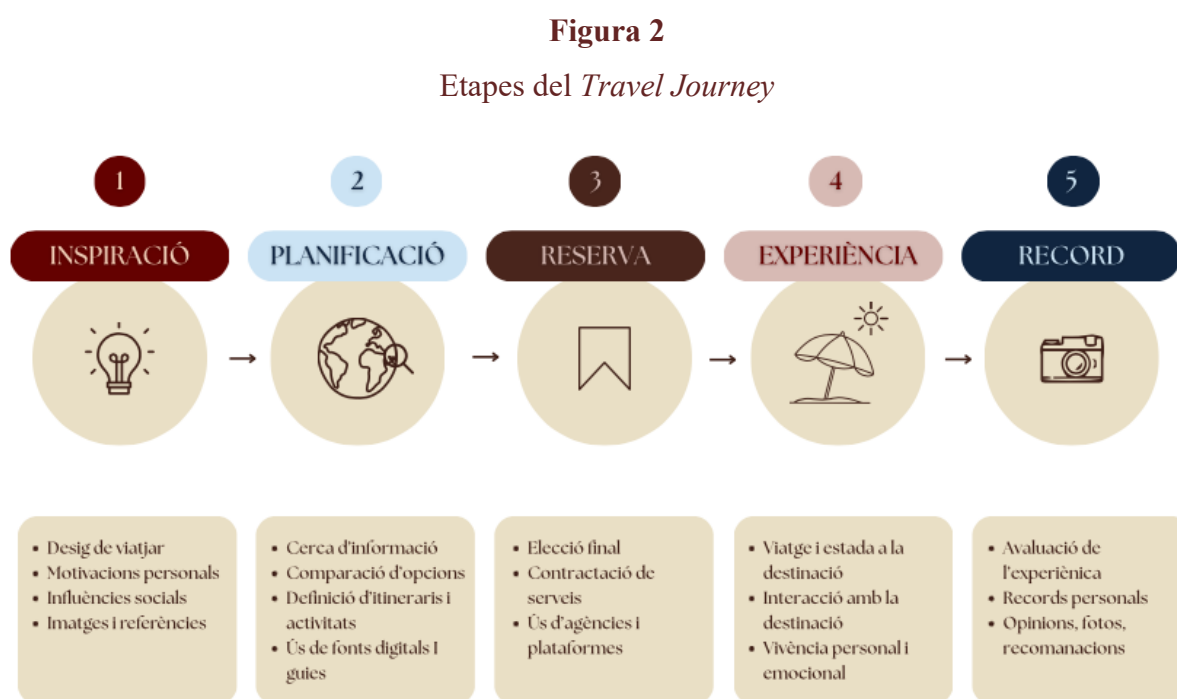
Als anys cinquanta i seixanta la informació sobre altres països era més limitada, menys immediata i menys abundant. En aquell context, el viatge tenia un component més fort de descoberta. En canvi, en la globalització mediàtica actual, no es viatja tant per descobrir allò desconegut, sinó per viure en primera persona una imatge que ja es coneix, cosa que transforma la manera com s'experimenta i es recorda el viatge.

Augé també enten el viatge com un relat. No només es viatja, sinó que s'explica que es viatja. El viatge funciona com una promesa: promet descoberta, canvi i autenticitat. Per això, la il·lusió i l'anticipació formen part de l'experiència des del principi. Quan recordem un viatge, no només recordem el que va passar, sinó també el que esperàvem que passés.

2.3. El *travel journey*

Tot i que cada viatge és únic i irrepetible, la majoria comparteixen una estructura similar que comprèn des del moment en què apareix el desig de viatjar fins al període posterior al retorn. Aquest conjunt de fases és el que es coneix com a *travel journey*. Segons Barceló (2024), el *travel journey* es divideix en cinc etapes principals: inspiració, planificació, reserva, experiència i record. Per tal de sintetitzar el concepte de *travel journey*, a continuació es presenta el següent esquema visual.

Font: Elaboració pròpia a partir de Barceló, M. (2024).

Com es pot veure a la Figura 2 la primera fase és la inspiració, moment en què apareixen el desig i la motivació de viatjar. Aquesta etapa constitueix el punt d'inici del procés turístic i està vinculada als factors psicològics i socials que impulsen els viatgers a desplaçar-se. En aquest sentit, Mansfeld (1992) defensa que la motivació és l'element clau que activa el procés de decisió turística. Segons l'autor, el viatge no respon únicament a una decisió racional, sinó que també a necessitats personals com la ruptura amb la rutina, el descans o la simple curiositat de viure noves experiències. La fase d'inspiració està condicionada pel context social i cultural de cada època com destaca Mansfeld, fet que permet entendre per què els viatges han evolucionat al llarg del temps.

A partir d'aquesta motivació inicial s'inicia la fase de planificació. Durant aquesta etapa, els viatgers busquen tota la informació disponible sobre possibles destinacions, itineraris, activitats i serveis turístics amb l'objectiu de valorar diferents alternatives. Avui en dia, aquesta fase està lligada al món digital i contrasta amb les dècades de 1950 i 1960, quan l'accés a la informació turística era molt més limitat. La planificació dels viatges depenia principalment de guies físiques, agències de viatge i fins i tot recomanacions personals. Per aquest motiu, molts viatges comptaven amb un component més elevat de descoberta i aventura.

Després de comparar diferents opcions i seleccionar la destinació més adequada segons les preferències personals, té lloc la fase de reserva. Aquesta etapa correspon al moment en què es pren la decisió final. Aquí és on es contracten tots els serveis relacionats amb el viatge, des del transport fins a l'allotjament. Amb els anys i amb la turistificació de moltes destinacions aquesta fase s'ha anat professionalitzant progressivament, especialment arran de l'expansió de les agències de viatge o els sistemes de reserva en línia.

La quarta fase és la de l'experiència, és a dir, el moment en què es viu el viatge en si. Segons Barceló (2024), és durant aquesta etapa quan el viatger entra realment en contacte amb la destinació i amb tot allò que la defineix: la cultura local, la gastronomia, les tradicions, el paisatge, etc. És també la fase més personal del *travel journey*, ja que cada persona experimenta el viatge d'una manera diferent.

Finalment, es produeix la fase del record, que té lloc després de la finalització del viatge. En aquesta etapa, els viatgers valoren l'experiència viscuda i elaboren una interpretació personal del viatge. També és habitual compartir opinions, fotografies, vídeos i recomanacions amb altres persones, actualment a través de xarxes socials i plataformes digitals. La importància actual de compartir les experiències contrasta amb les formes de record dels viatges de dècades anteriors. Mentre que antigament els records es conservaven principalment a través de fotografies físiques o relats personals dins l'àmbit familiar, actualment les experiències turístiques es comparteixen de manera immediata i pública a través d'internet.

La divisió del viatge en diferents fases permet comprendre amb més profunditat el comportament dels turistes i l'evolució de la manera de viatjar al llarg del temps. Per aquest motiu, el concepte de *travel journey* constitueix una base teòrica especialment útil per analitzar les transformacions percebudes entre les primeres generacions de viatgers.

3. LES CONDICIONS DEL VIATGE A L'ESPANYA DEL SEGLE XX

Els canvis en la manera de viatjar no es poden entendre únicament des d'una perspectiva individual, sinó també a partir de transformacions econòmiques, socials i tecnològiques que van modificar profundament les possibilitats de mobilitat de la població.

Al llarg d'aquest període, l'augment del nivell de renda, la consolidació del turisme de masses i la modernització progressiva dels transports van permetre que el viatge passés de ser una pràctica limitada i excepcional a convertir-se en una activitat habitual dins de la societat espanyola. En aquest capítol s'analitzen alguns dels principals factors que expliquen aquesta evolució, especialment el paper de la renda, dels transports i de les destinacions turístiques.

3.1. Context institucional

Per parlar de com ha canviat la manera de viatjar des de mitjans del segle XX fins a l'actualitat, no es pot passar per alt el context institucional, ja que, tal com assenyala Pellejero (2002), la intervenció de l'Estat va tenir un paper clau en el desenvolupament del turisme a Espanya al llarg del segle XX. Per tant, les accions polítiques en turisme al llarg dels anys són clau per entendre com viatjar va deixar de ser una activitat reservada a una minoria amb alt poder adquisitiu per convertir-se en una pràctica de masses cada cop més estesa entre la població.

Durant el primer terç del segle XX, el turisme a Espanya era encara una activitat limitada. No obstant això les autoritats del moment ja començaven a veure el potencial econòmic que tenia el país com a destí turístic per captar visitants estrangers i els ingressos que això suposava. Per gestionar aquest desenvolupament es van crear els primers organismes dedicats a la promoció turística. L'any 1928 es va crear el Patronat nacional de turisme i tenia com a objectiu promocionar Espanya com a destinació turística, millorar la informació per viatgers i impulsar infraestructures com la xarxa de *Paradores*. Aquestes iniciatives es poden considerar el primer pas en la construcció del que avui coneixem com sector turístic a Espanya.

Després de la Guerra Civil (1936-1939), el règim franquista va reorganitzar l'administració turística dins d'un model centralista i amb moltes accions intervencionistes. Durant el règim franquista, el turisme es va començar a considerar un sector estratègic per a l'economia espanyola i l'Estat va impulsar diverses polítiques per fomentar-ne el desenvolupament (Pellejero, 2002). A partir de la dècada de 1950 amb la creació del *Ministerio de Información y Turismo*, el turisme va començar a adquirir una importància creixent dins de les polítiques econòmiques del país. En aquest context l'Estat va seguir impulsant iniciatives i millorant infraestructures turístiques.

Tot aquest desenvolupament es va intensificar durant la dècada de 1960 on el turisme es va convertir en un sector estratègic per l'economia espanyola. Tot i tractar-se d'una dictadura el país estava en un procés d'obertura a l'exterior de la mà del turisme. En aquesta etapa, però, el turisme continuava sent una activitat majoritàriament practicada per visitants estrangers, mentre que el turisme per part dels espanyols encara era limitat.

Aquesta creixent importància del turisme també es veu reflectida en l'aparició d'estadístiques específiques en els anuaris de l'INE, concretament a partir de 1965 (INEBaseSigloXX). S'hi inclou un apartat dedicat al turisme amb dades sobre l'entrada de viatgers al país i la sortida d'espanyols a l'estranger.

Durant aquesta època de boom turístic va iniciar el que coneixem com a turisme de masses. Per poder allotjar i servir a aquesta massa turística es va fomentar la construcció d'hotels i la millora de les infraestructures de transport. Aquest conjunt de polítiques va contribuir al desenvolupament del turisme de masses durant les dècades de 1960 i 1970 (Pellejero, 2002). Al mateix temps, el creixement del sector turístic afavoria que cada vegada més espanyols viatgessin. És per això que el *boom* turístic va transformar el viatge en una pràctica més accessible per a la societat espanyola.

Un cop acabada la dictadura arriba la democràcia i amb ella, l'aprovació de la Constitució de 1978. Les competències en turisme es van transferir de manera progressiva a les comunitats autònomes i per tant la gestió del sector es va descentralitzar. Des de llavors Espanya segueix aquest model descentralitzat tot i això l'Estat manté algunes funcions de coordinació i promoció a través d'organismes com *Turespaña*. En l'actualitat, el turisme continua sent un sector estratègic dins de l'economia espanyola i les polítiques públiques segueixen jugant un paper important en la seva promoció, planificació i regulació.

És important entendre el context institucional al voltant de l'evolució en la manera de viatjar ja que les polítiques impulsades per l'Estat van afavorir l'obertura del país al món i van crear les condicions que, amb el temps van permetre que el viatge es convertís en una pràctica cada vegada més estesa entre la població.

3.2. Evolució de la renda

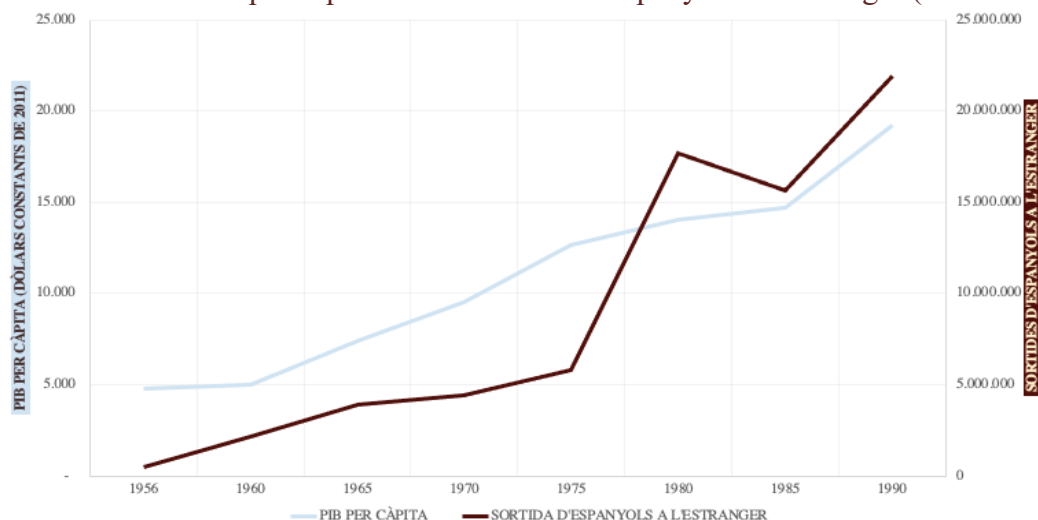
L'evolució de la renda és un element fonamental per comprendre els canvis en la manera de viatjar de la població espanyola entre 1950 i l'actualitat. L'augment progressiu del PIB per càpita al llarg de la segona meitat del segle XX va permetre que el turisme passés de ser una activitat minoritària a convertir-se en un fenomen de masses, estretament vinculat al desenvolupament econòmic i a la consolidació de la coneguda societat de consum.

La relació entre renda i turisme és directa, és a dir, a mesura que augmenta el nivell de renda, augmenta també la capacitat de les persones per destinar recursos a viatjar. Tal com assenyala Vallejo (2002), el turisme requereix la disponibilitat de renda i temps lliure, fet que explica que inicialment fos una pràctica limitada a les classes amb major poder adquisitiu.

A continuació, la figura 3 mostra aquesta evolució de la relació de la renda amb la mobilitat.

Figura 3
Relació entre el PIB per càpita i les sortides dels espanyols a l'estranger (1956-1990)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INEBaseSXX: Sortides d'espanyols a l'estranger 1956-1990) i *Maddison Project Database* (PIB per càpita en dòlars constants de 2011).

El gràfic mostra l'evolució del PIB per càpita (eix esquerre) i de les sortides d'espanyols a l'estranger entre 1956 i 1990 (eix dret). S'hi observa una clara tendència ascendent en les dues variables, fet que evidencia la relació existent entre el creixement econòmic i l'augment de la mobilitat internacional.

D'una banda, el PIB per càpita creix de manera sostinguda al llarg de tot el període, reflectint la millora progressiva del nivell de vida. D'altra banda, les sortides a l'estranger experimenten un augment especialment intens a partir de la dècada de 1970, amb un salt molt notable entre 1975 i 1980.

Aquest increment es pot interpretar com el resultat de la consolidació del desenvolupament econòmic i de la progressiva obertura internacional d'Espanya, que faciliten l'accés a viatges fora del país. Tot i la lleugera disminució observada al voltant de 1985, la tendència general continua sent clarament creixent.

Cal tenir en compte que les dades utilitzades per representar la mobilitat turística corresponen a les sortides d'espanyols a l'estranger. Això vol dir que no representen exclusivament viatges

turístics, sinó que també altres motius de desplaçament. També cal mencionar que no es disposa d'una sèrie completa de dades sobre turisme interior per al mateix període d'anys, fet que seria molt interessant per aquesta anàlisi. Tot i aquestes limitacions, es pot considerar una aproximació vàlida al fenomen turístic. Els desplaçaments internacionals impliquen generalment un nivell de despesa més elevat i reflecteixen de manera significativa l'augment del poder adquisitiu d'Espanya.

L'augment de la renda no només va facilitar que cada vegada més persones poguessin viatjar, sinó que també va transformar les condicions en què es feien aquests desplaçaments. A mesura que millorava el poder adquisitiu, augmentava també l'accés a vehicles privats, allotjaments de major qualitat i mitjans de transport més ràpids i còmodes. D'aquesta manera, la renda no només condicionava la possibilitat de viatjar, sinó també el tipus d'experiència turística que es podia viure.

A partir de l'anàlisi conjunta de la teoria i de les dades, es poden identificar tres grans etapes en la evolució del turisme a Espanya:

- Turisme elitista (Anys 50)

En aquesta etapa, els baixos nivells de renda limitaven el turisme a una minoria. Viatjar, especialment a l'estranger, era una pràctica excepcional restringida a les classes més altes de la població.

- Democratització del viatge (Anys 60-80)

L'augment del PIB per càpita i el creixement econòmic van permetre l'accés al turisme a sectors cada vegada més àmplis de la població. Tal com destaca Vallejo (2002), es produeix el pas d'un turisme de minories a un fenomen de masses. El fort increment de les sortides a l'estranger a partir dels anys setanta reflecteix aquesta massificació

- Consolidació de la societat de consum (Anys 90 fins ara)

A partir dels anys vuitanta, el turisme es consolida com una pràctica habitual. Augmenta la freqüència dels viatges, es diversifiquen les destinacions i es millora la qualitat de l'oferta turística.

3.3. Evolució dels transports

L'evolució dels transports va ser un dels factors més importants en la transformació de la manera de viatjar durant la segona meitat del segle XX. La millora progressiva de les infraestructures i l'augment de l'accessibilitat dels diferents mitjans de transport van modificar tant les possibilitats de mobilitat com la mateixa experiència del viatge. El desenvolupament del vehicle privat, la modernització del ferrocarril i la democratització del transport aeri van permetre reduir els temps de desplaçament i ampliar progressivament les destinacions accessibles per a la població. En aquest apartat s'analitza l'evolució dels principals mitjans de transport utilitzats pels espanyols i el seu impacte en la transformació de les pràctiques turístiques.

3.3.1. Transport per carretera

El desenvolupament del transport per carretera a partir dels anys 50 va marcar un punt d'inflexió en la manera de viatjar dels espanyols. Progressivament es va popularitzar l'automòbil privat, especialment amb models com el SEAT 600 que va permetre a moltes famílies desplaçar-se per primera vegada durant les vacances. Aquest avenç en el transport per carretera va contribuir a l'augment del turisme interior.

Figura 4

Xarxa viària espanyola durant la segona meitat del segle XX (1960)

Font: Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible.

Durant les dècades de 1960 i 1970, la denominada *operación salida* reunia milers de famílies en trajectes llargs, sovint amb vehicles carregats i en condicions de circulació limitades. Tal com es pot observar a la Figura 4, la xarxa viària espanyola encara presentava una estructura molt menys desenvolupada que l'actual, amb una menor presència d'autopistes i una connectivitat més limitada entre regions. Aquestes condicions feien que els desplaçaments fossin més lents i exigents, convertint el trajecte en una part essencial de l'experiència del viatge.

Aquests viatges familiars, sovint associats a l'estiueig tradicional, implicaven moltes hores de carretera, aturades freqüents i una planificació molt diferent de l'actual. El trajecte no era únicament un mitjà per arribar al destí, sinó també una experiència compartida que formava part dels records del viatge (ABC, 2025).

A partir de finals del segle XX, aquesta experiència es va veure transformada per la modernització de les infraestructures viàries. El desenvolupament d'autopistes i autovies va millorar notablement la connectivitat entre les diferents regions i va reduir considerablement els temps de desplaçament. Destaquen especialment eixos com l'autopista del Mediterrani (AP-7), fonamental per a la consolidació del turisme de sol i platja.

Figura 5

Xarxa viària espanyola a finals del segle XX (1990)

Font: Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible.

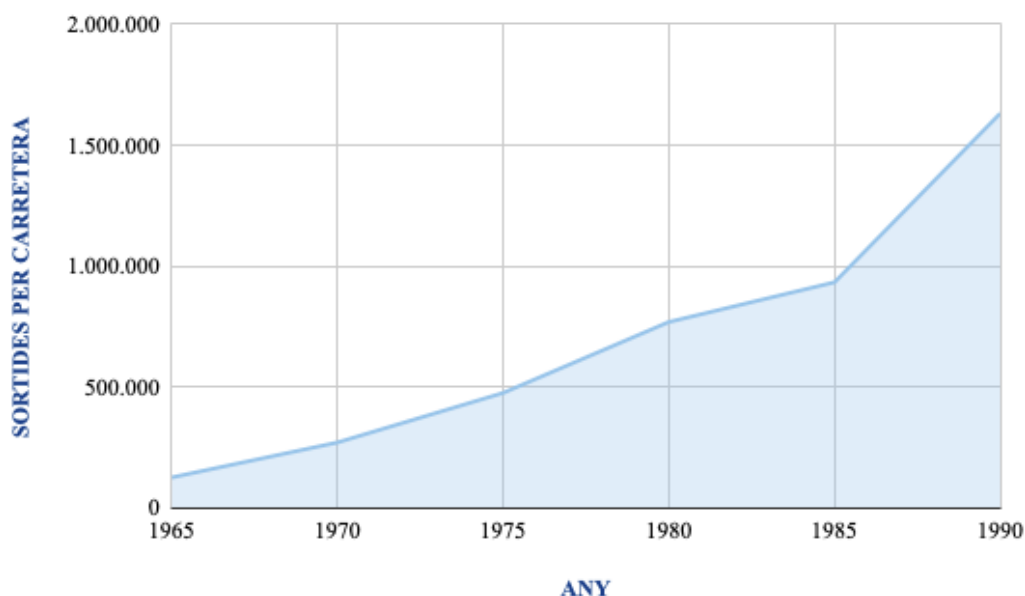

La comparació entre els mapes de 1960 i 1990 permet observar clarament l'expansió i modernització de la xarxa viària espanyola. Com es pot veure a la Figura 5 a finals del segle XX, la major densitat d'autovies i carreteres principals facilitava una mobilitat molt més ràpida i accessible, especialment cap a les principals destinacions turístiques del litoral mediterrani i els grans nuclis urbans.

Aquesta transformació també es reflecteix en l'augment dels desplaçaments per carretera dels espanyols a l'estranger.

Figura 6

Sortides d'espanyols per carretera entre 1965 i 1990

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INEBaseSigloXX, *Salida de españoles al extranjero por residencia, vía de salida y meses*(1965-1990)

La Figura 6 mostra un augment molt notable de les sortides d'espanyols per carretera entre 1965 i 1990. Especialment a partir de la dècada de 1970, s'observa una forta expansió dels desplaçaments, vinculada tant a l'augment del vehicle privat com a la millora progressiva de les infraestructures viàries. Aquest creixement evidencia la consolidació del transport per carretera com el principal mitjà de mobilitat turística durant la segona meitat del segle XX.

En conseqüència, el viatge per carretera va passar de ser una part central i sovint intensa del viatge a convertir-se progressivament en un desplaçament més eficient i funcional. Aquesta evolució reflecteix un canvi en el *travel journey*, en què el trajecte va perdre part del seu pes experiencial per integrar-se de manera més ràpida i còmoda dins del conjunt de l'experiència turística.

Així, la consolidació del vehicle privat i la modernització de la xarxa viària no només van transformar la mobilitat turística, sinó també la mateixa manera de viure i recordar el viatge.

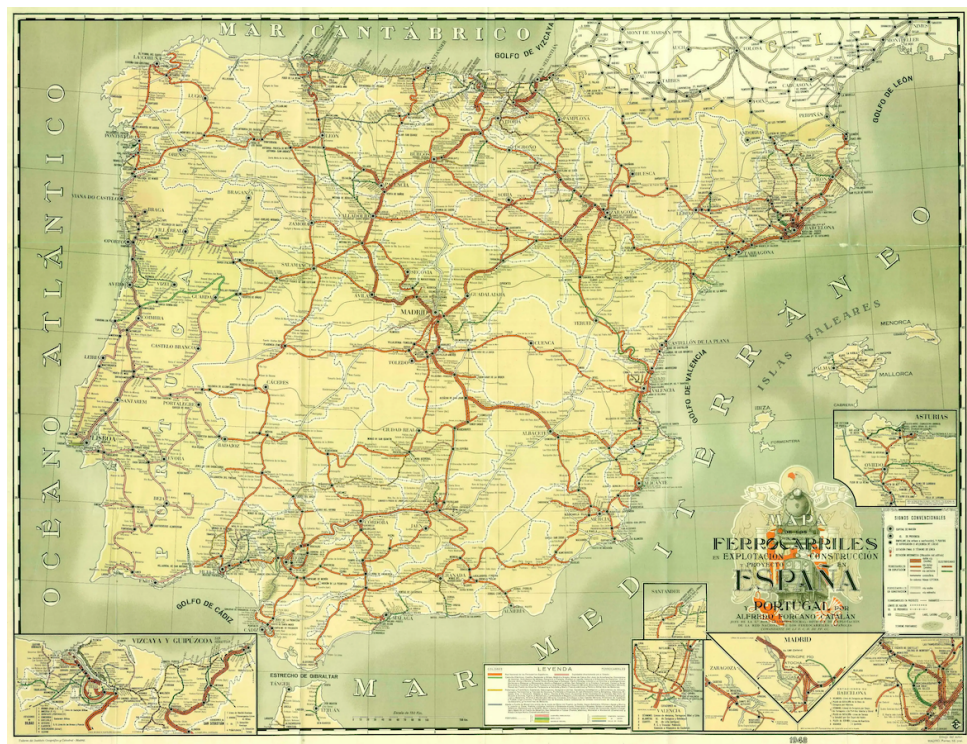
3.3.2. Transport ferroviari

Sovint, quan es pensa en els transports vinculats al turisme, el tren queda en un segon pla davant del vehicle privat o l'avió. Tot i això, durant bona part del segle XX, el transport ferroviari va constituir un dels principals mitjans de desplaçament a Espanya, especialment per als viatges de mitja i llarga distància.

Durant les dècades centrals del segle XX, el tren ocupava una posició fonamental dins la mobilitat espanyola i es va intentar utilitzar com a eina per impulsar el desenvolupament turístic. Tal com assenyala l'article "*Renfe y los albores del boom turístico en España, 1941-1964*", el règim franquista va intentar potenciar el ferrocarril com a instrument de promoció turística, tot i que els resultats van ser limitats a causa de la baixa inversió i de la prioritització del transport de mercaderies.

Figura 7

Xarxa ferroviària espanyola al 1948

Font: Geotren, “¿Cómo fue la Red Ferroviaria Española desde sus inicios hasta 1985?” (2021)

Tal com es pot observar a la Figura 7, la xarxa de ferrocarrils connectava gran part del territori espanyol, especialment a través d’una estructura radial centrada a Madrid. Tot i aquesta extensa cobertura territorial, les limitacions tècniques i la manca d’inversió feien que els trajectes fossin llargs i lents. Durant aquesta etapa, l’experiència de viatjar en tren es caracteritzava per una oferta limitada, un confort reduït i velocitats relativament baixes, habitualment situades entre els 40 i 50 km/h.

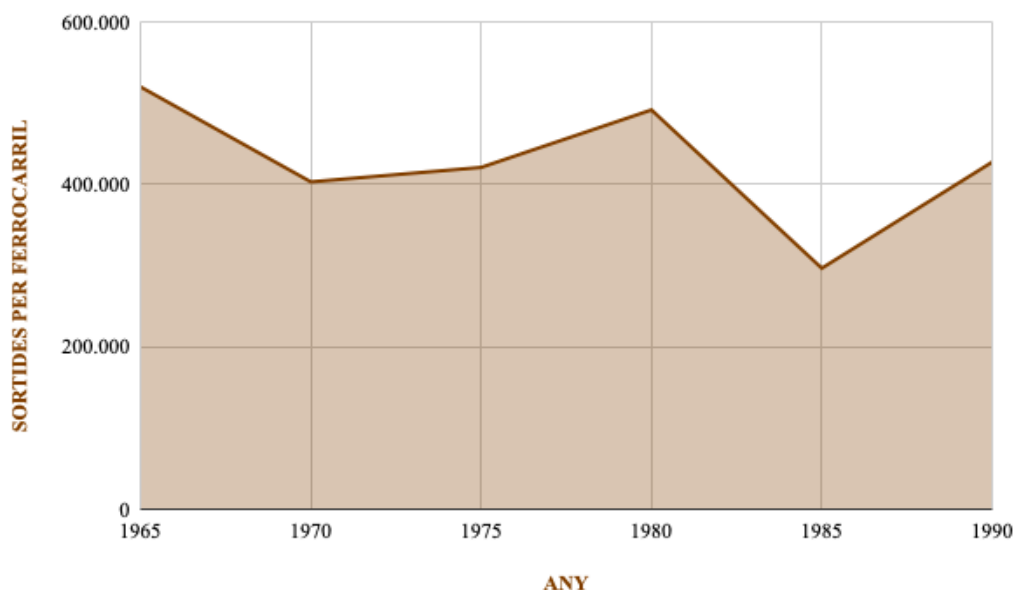
Malgrat aquestes limitacions, el tren va tenir un paper important en la mobilitat turística durant les primeres dècades del turisme de masses, especialment abans de la consolidació definitiva del vehicle privat.

Aquesta evolució també es reflecteix en les dades sobre les sortides d’espanyols per ferrocarril.

Figura 8

Sortides d'espanyols per ferrocarril entre 1965 i 1990

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INEBaseSigloXX, *Salida de españoles al extranjero por residencia, vía de salida y meses* (1965-1990)

La Figura 8 mostra una evolució relativament estable dels desplaçaments ferroviaris entre 1965 i 1990, tot i amb certes fluctuacions. A diferència del fort creixement experimentat pel transport per carretera o l'aeri, el ferrocarril manté unes xifres més moderades durant aquest període. Aquesta evolució reflecteix la progressiva pèrdua de centralitat del tren davant l'expansió del vehicle privat i la millora de la xarxa viària.

A partir de finals del segle XX, però, l'experiència de viatjar en tren es transforma amb l'arribada de l'alta velocitat ferroviària. L'objectiu principal era reduir els temps de desplaçament i millorar la mobilitat entre les principals ciutats espanyoles. La introducció de l'alta velocitat va permetre assolir velocitats properes als 300 km/h, transformant completament la percepció del temps i de la distància dins dels viatges ferroviaris. Aquest canvi va afavorir noves formes de mobilitat turística, especialment les escapades urbanes de curta durada, facilitades per trajectes més ràpids, còmodes i accessibles.

En definitiva, l'evolució del transport ferroviari reflecteix també una transformació *del travel journey*. El trajecte en tren va passar de ser una experiència lenta i central dins del viatge a convertir-se progressivament en un desplaçament orientat principalment a l'eficiència i a la rapidesa.

3.3.3. Transport aeri

L'evolució del transport aeri durant la segona meitat del segle XX va transformar profundament la manera de viatjar i va contribuir a la democratització d'un mitjà de transport que inicialment estava reservat a una minoria amb alt poder adquisitiu. Aquest procés no es va produir de manera immediata, sinó a través d'una evolució progressiva vinculada al desenvolupament econòmic, a l'obertura internacional i a la modernització del sector turístic.

Entre les dècades de 1950 i 1970, el transport aeri a Espanya es caracteritzava per ser una opció exclusiva i poc accessible per a gran part de la població. Aquesta exclusivitat també es reflectia en la mateixa experiència de vol: espais amplis, servei de restauració, atenció personalitzada i una oferta molt allunyada de l'aviació comercial actual. Volar implicava una experiència associada al luxe, al prestigi i a la modernitat.

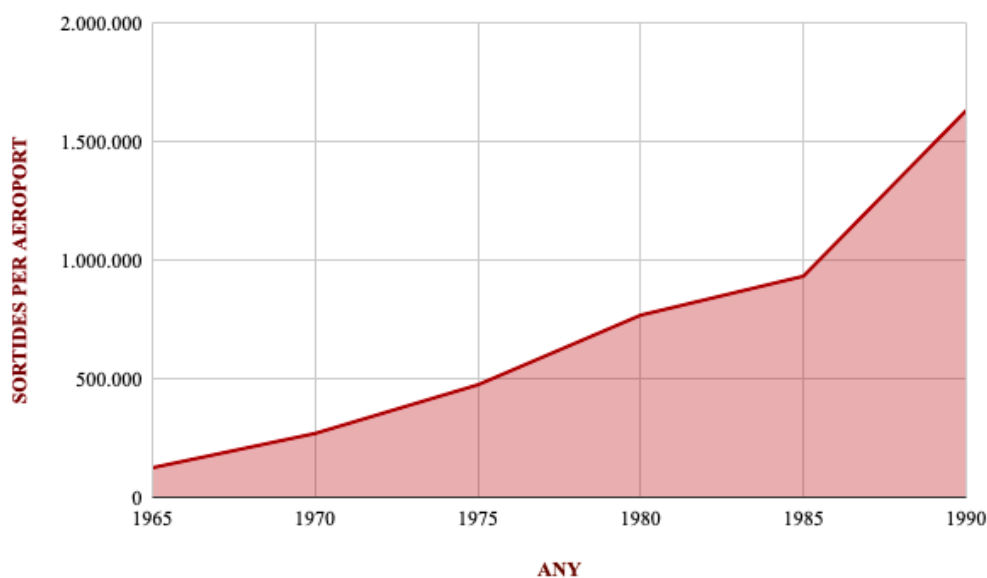
Tal com assenyala un article de *El Mundo*, els primers serveis d'Iberia, companyia de bandera espanyola, es caracteritzaven per aquesta exclusivitat i per un nombre reduït de passatgers. A partir de la dècada de 1970, però, aquest model comença a transformar-se progressivament. La creació del pont aeri Madrid-Barcelona, per exemple, introdueix un model més flexible i orientat a la freqüència dels desplaçaments, modificant la manera d'entendre l'aviació comercial i la mobilitat entre grans ciutats.

Aquesta evolució també es reflecteix en l'augment dels desplaçaments aeris dels espanyols durant les darreres dècades del segle XX.

Figura 9

Sortides d'espanyols per aeroport entre 1965 i 1990

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE, *Salida de españoles al extranjero por residencia, vía de salida y meses*(1965-1990)

Tal com mostra la Figura 9 hi ha augment progressiu i molt notable de les sortides d'espanyols per aeroport entre 1965 i 1990. Especialment a partir de la dècada de 1970, s'observa una clara expansió dels viatges aeris, vinculada tant a la millora del nivell de vida com a la progressiva democratització del transport aeri.

El canvi més important es produeix a finals del segle XX amb la liberalització del sector i l'aparició de les companyies low-cost. L'augment de la competència i la reducció dels preus van facilitar l'accés al transport aeri a sectors cada vegada més amplis de la població. En el cas espanyol, el creixement del turisme internacional està estretament relacionat amb aquesta democratització de l'aviació comercial.

Aquesta accessibilitat també va comportar una simplificació progressiva de l'experiència de vol. Els serveis exclusius i l'atenció personalitzada que caracteritzaven l'aviació de les

primeres dècades van perdre protagonisme davant d'un model orientat principalment a la rapidesa, l'eficiència i la reducció de costos.

Així, igual que en altres mitjans de transport, el *travel journey* dins del transport aeri va experimentar una transformació significativa. El trajecte va deixar progressivament de ser una experiència en si mateixa per convertir-se en una activitat funcional centrada principalment en arribar de manera ràpida i accessible a la destinació.

3.4 Principals destinacions

L'evolució de les destinacions turístiques permet observar com han canviat els hàbits de mobilitat i les preferències dels viatgers espanyols al llarg de la segona meitat del segle XX. A mesura que augmentaven les possibilitats econòmiques i milloraven els transports, les destinacions accessibles pels turistes es van ampliar progressivament, tant dins del territori espanyol com a l'estranger. Aquest procés va afavorir la consolidació del turisme litoral, l'expansió dels viatges internacionals i una progressiva diversificació de les pràctiques turístiques. En aquest apartat s'analitzen les principals destinacions del turisme espanyol i la seva evolució al llarg del període estudiat.

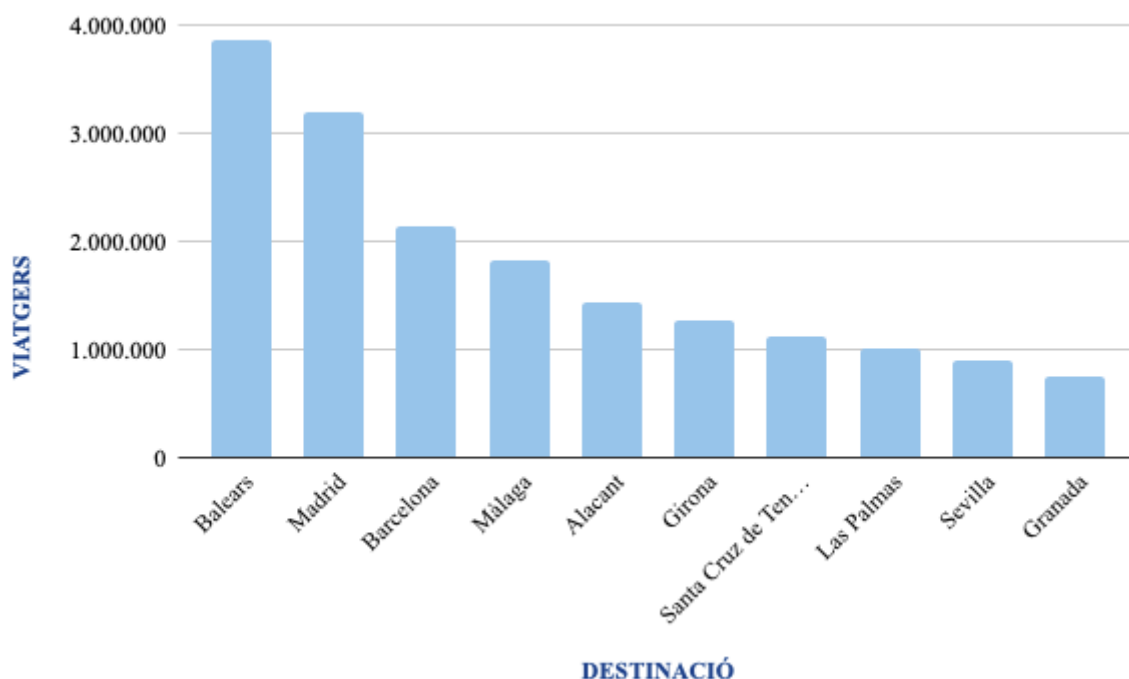
3.4.1. Turisme interior

Durant les darreres dècades del segle XX, el turisme interior es va consolidar progressivament com una pràctica habitual dins de la societat espanyola.

Els Anuaris Estadístics de l'INE permeten observar aquesta evolució a través de les dades sobre viatgers espanyols i pernoctacions en establiments hotelers. Tot i que les sèries homogènies disponibles comencen principalment a partir de la dècada de 1980, aquestes fonts permeten identificar les principals tendències territorials del turisme interior espanyol.

Figura 10
Principals destinacions del turisme interior espanyol segons nombre de viatgers (1984)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE, *Viajeros españoles en los establecimientos hoteleros y pernoctaciones causadas* (1984)

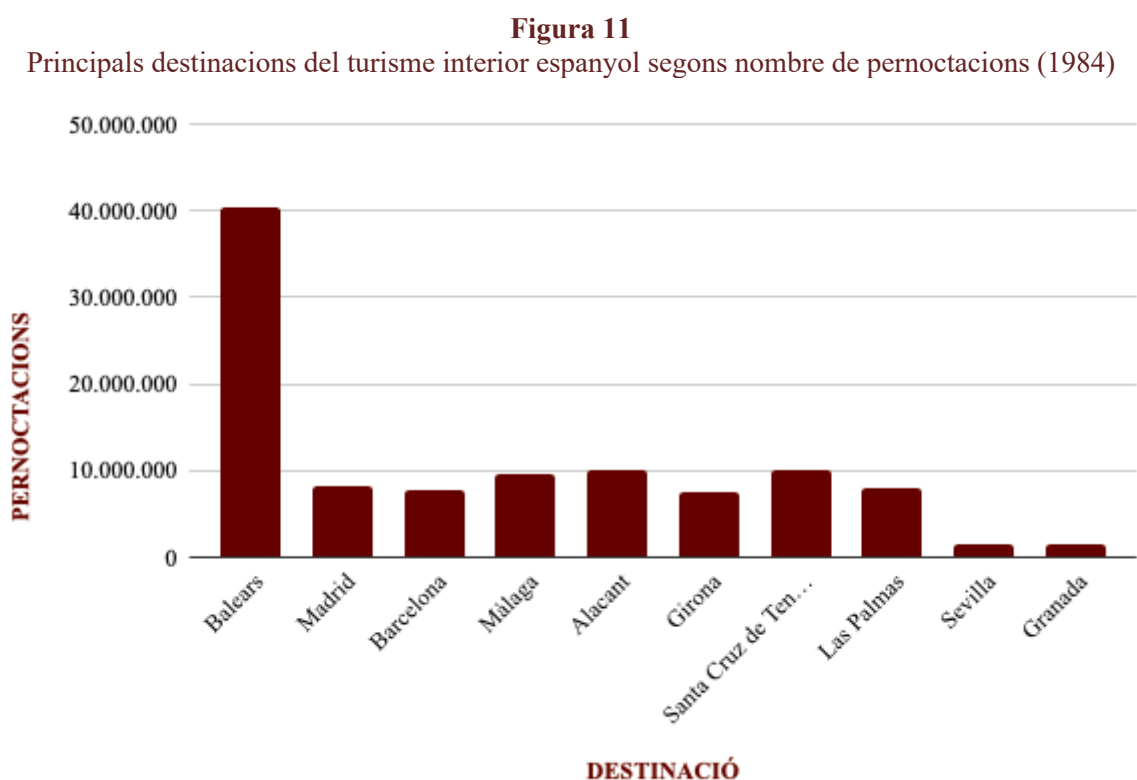
A la Figura 10 es pot veure que les principals destinacions del turisme interior espanyol es concentraven principalment a les zones costaneres i als grans nuclis urbans. Destaquen especialment Balears, Madrid, Barcelona o Màlaga, fet que reflecteix la consolidació del turisme de masses durant les darreres dècades del segle XX.

La presència destacada de Madrid també evidencia la importància progressiva dels desplaçaments urbans i de negocis dins la mobilitat turística espanyola. Paral·lelament, les zones costaneres mediterrànies i insulars es consoliden com els principals espais de vacances de la població espanyola.

3.4.2. El predomini del model de “sol i platja”

Més enllà del nombre de viatgers, les dades sobre pernoctacions permeten observar amb més precisió les característiques del model turístic dominant durant aquesta etapa. Les zones litorals i insulars acumulaven un volum molt superior d'estades, fet que evidencia el pes del model tradicional de vacances llargues associades al turisme de sol i platja.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE, *Viajeros españoles en los establecimientos hoteleros y pernoctaciones causadas* (1984)

La Figura 11 mostra una clara concentració de les pernoctacions a les zones costaneres i insulars, especialment a Balears, Alacant, Màlaga o Tenerife. Aquesta distribució territorial reflecteix la consolidació del model turístic de “sol i platja”, característic del turisme de masses durant les darreres dècades del segle XX.

A més, el gran volum de pernoctacions evidencia la importància de les vacances llargues d'estiu i del model tradicional de estiuatge familiar, molt present dins la societat espanyola

d'aquesta etapa. Els desplaçaments per carretera, les estades prolongades i la centralitat de la platja es van convertir en elements característics de l'experiència turística de moltes famílies espanyoles. Aquest model també va contribuir a consolidar determinades destinacions com a espais emblemàtics del turisme espanyol, especialment al litoral mediterrani i als arxipèlags.

3.4.3. Obertura internacional dels viatges

Paral·lelament al creixement del turisme interior, durant les dècades de 1960 i 1970 també es produeix una progressiva obertura internacional dels viatges dels espanyols.

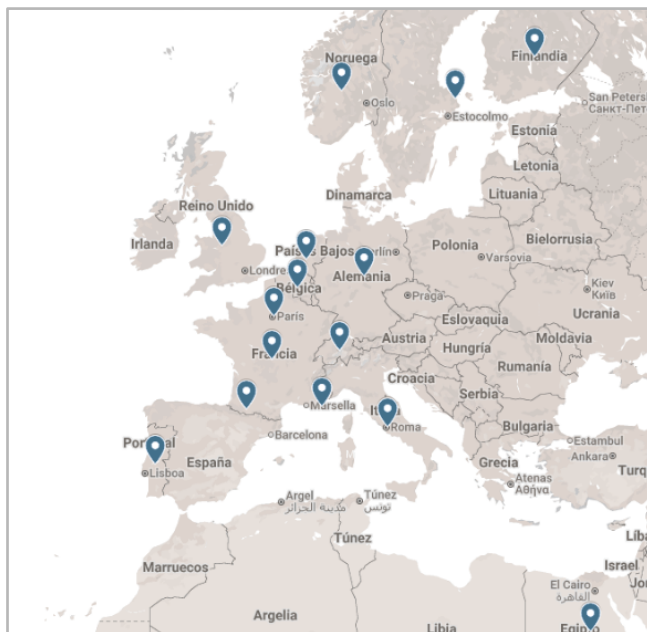
Els Anuaris Estadístics de l'INE permeten observar aquesta evolució a través de les dades del programa de turisme social "Educación y Descanso", que recollia viatges organitzats a diferents països europeus durant les dècades de 1960 i 1970. Tot i que aquestes dades no representen el conjunt total dels viatges internacionals dels espanyols, sí que constitueixen una font molt útil per identificar algunes de les principals destinacions internacionals accessibles per a sectors cada vegada més amplis de la població durant aquesta etapa.

Entre les destinacions més freqüents destaquen França, Itàlia, Portugal o Anglaterra, fet que reflecteix tant la proximitat geogràfica com l'interès creixent per les grans destinacions europees.

A més, resulta especialment significativa la presència de destinacions religioses com Lourdes, que mostra la continuïtat d'algunes formes tradicionals de viatge dins del procés de modernització turística. Paral·lelament, ciutats com París representaven per a moltes persones una primera aproximació a la idea del viatge internacional i de la modernitat europea.

Figura 12
Principals destinacions internacionals del programa de turisme social “Educación y Descanso” durant les dècades de 1960 i 1970

Font: Elaboració pròpia a partir de dades dels Anuaris Estadístics de l'INEBaseSigloXX 1960-1970, *Viajes al extranjero y participantes, por países visitados*.

A la Figura 12, les principals destinacions internacionals dels espanyols durant aquesta etapa es concentraven principalment a Europa occidental. La proximitat territorial i la millora progressiva dels transports van facilitar especialment els viatges cap a França i Portugal, mentre que altres destinacions com Itàlia o Anglaterra reflectien l'interès creixent pels grans centres culturals i urbans europeus.

L'evolució de les destinacions internacionals mostra com el viatge va deixar de ser progressivament una pràctica excepcional per convertir-se en una experiència més accessible i habitual per a sectors cada vegada més amplis de la població. Aquest procés d'obertura internacional reflecteix les transformacions econòmiques i socials que experimenta Espanya durant la segona meitat del segle XX.

En conjunt, tant el desenvolupament del turisme interior com l'obertura internacional dels viatges evidencien una profunda transformació de la manera de viure i experimentar el viatge. Les destinacions turístiques deixen de ser espais reservats a una minoria per integrar-se progressivament dins dels hàbits de consum, lleure i mobilitat de la societat espanyola.

4. EVOLUCIÓ DEL VIATGE A TRAVÉS DEL RECORD

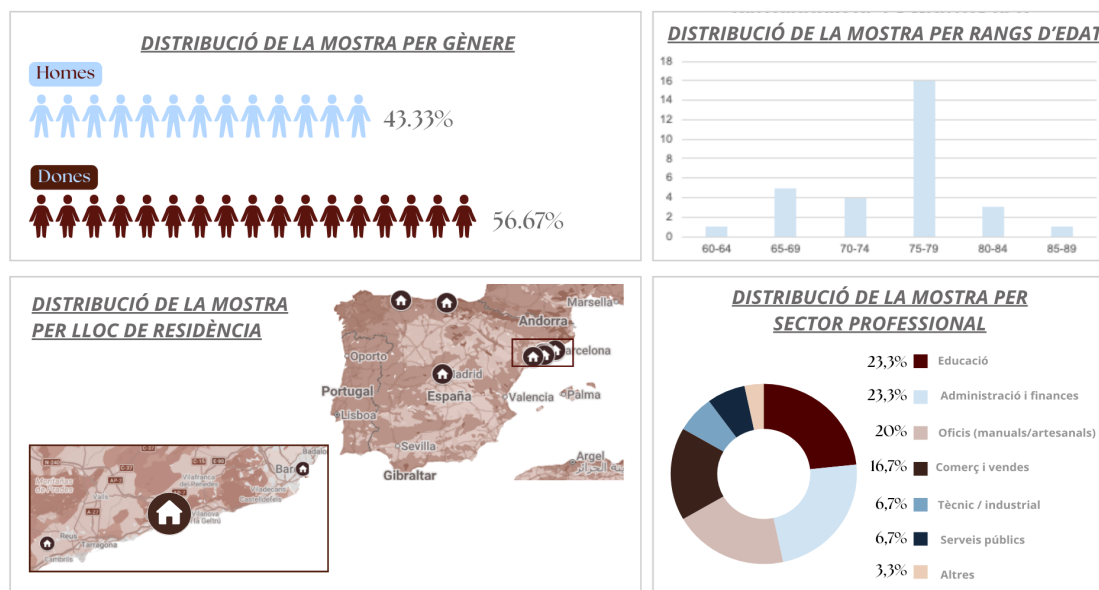
Aquest capítol s'ha elaborat a partir de la codificació i tractament de la informació proporcionada per persones d'edat compresa entre 64 i 85 anys.

La mostra està formada per 30 persones entrevistades entre març i maig de 2026. Tal com es veu a la Figura 12, la mostra presenta una lleugera majoria de dones (56,67%) respecte als homes (43,33%) i es concentra principalment en els rangs d'edat entre 75 i 79 anys.

Pel que fa al lloc de residència, la major part dels entrevistats resideixen a Catalunya, especialment a l'àrea del Baix Penedès i entorns propers, tot i que també s'han inclòs participants residents en altres punts de l'Estat espanyol. Aquesta proximitat geogràfica respon principalment a criteris d'accessibilitat i disponibilitat dels participants.

La mostra inclou també una certa diversitat de perfils professionals, amb presència de persones vinculades als sectors de l'educació, l'administració, el comerç, els oficis manuals i els serveis públics, entre d'altres.

Figura 13
Caracterització de la mostra

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació proporcionada pels entrevistats

Els primers records de viatge dels entrevistats permeten observar de manera molt clara l'evolució de les pràctiques turístiques durant la segona meitat del segle XX. A través dels testimonis es poden identificar transformacions relacionades amb els transports, les destinacions visitades i el significat mateix de viatjar.

Tal com s'ha analitzat als apartats anteriors, el desenvolupament econòmic, la millora progressiva dels transports i la consolidació del turisme de masses van modificar profundament la mobilitat turística de la societat espanyola. Les entrevistes permeten observar com aquests canvis estructurals es van viure des de l'experiència quotidiana de cada generació i com el viatge va passar progressivament de ser una pràctica excepcional i funcional a convertir-se en una experiència habitual vinculada al lleure, a la descoberta i a l'autonomia personal.

Tot i que inicialment es va plantejar la possibilitat d'analitzar les diferències en les experiències de viatge segons el gènere i la professió dels entrevistats, durant el procés d'anàlisi no s'han observat patrons clarament diferenciats que permetin establir conclusions significatives en aquests dos eixos. Malgrat l'existència d'una certa diversitat de perfils professionals i d'una distribució relativament equilibrada entre homes i dones, els relats comparteixen característiques molt similars pel que fa a les motivacions dels viatges, les condicions dels desplaçaments o la percepció dels canvis en la manera de viatjar. Per aquest motiu, l'anàlisi s'ha centrat principalment en la dimensió generacional i temporal dels records, que és on s'han identificat les transformacions més rellevants i representatives de l'evolució de la mobilitat turística.

Per tal de facilitar-ne l'anàlisi, els primers viatges s'han organitzat segons la dècada en què van tenir lloc. Cada període s'acompanya d'un suport visual que sintetitza algunes de les principals característiques d'aquests desplaçaments, com les motivacions del viatge, les destinacions, els mitjans de transport o l'edat dels entrevistats. Aquesta estructura permet observar de manera comparativa les transformacions generacionals de la mobilitat turística i entendre com el significat del viatge evoluciona al llarg de la segona meitat del segle XX.

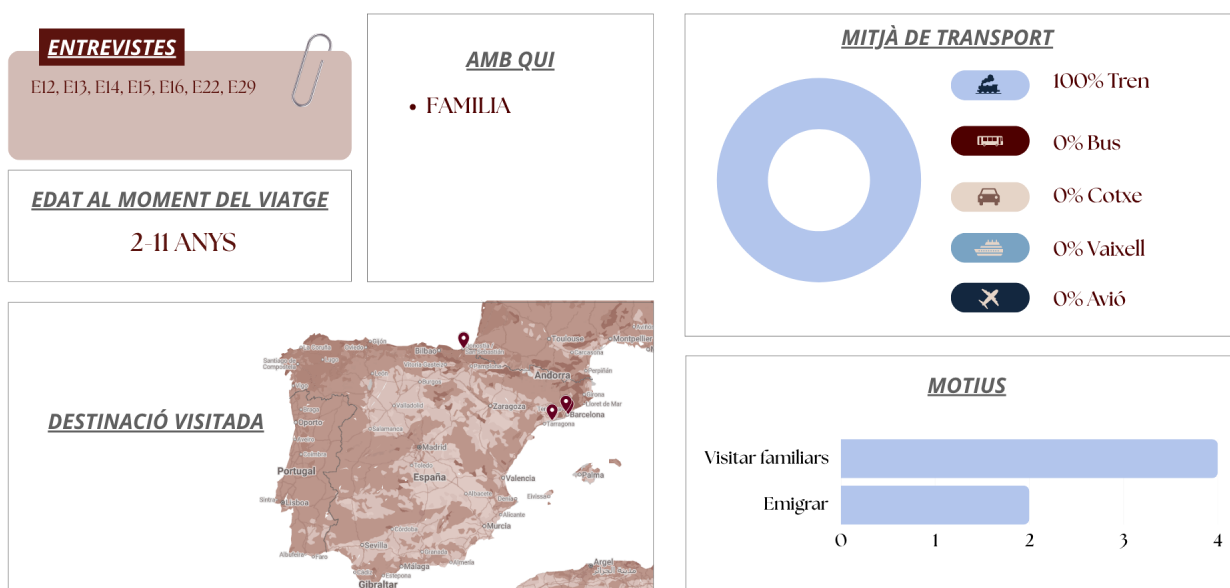

4.1.1 Els primers viatges als anys cinquanta: Viatjar per necessitat

Tal com s'ha observat als apartats sobre renda i transports, durant la dècada de 1950 la mobilitat continuava fortament condicionada per les dificultats econòmiques del primer franquisme, les migracions interiors i les limitacions dels transports. Els records dels entrevistats reflecteixen clarament aquest context: els primers viatges apareixen principalment vinculats a necessitats familiars o migratòries i no pas a experiències de lleure o turisme.

Figura 14

Característiques dels primers viatges durant els anys cinquanta

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades

Tal com mostra la Figura 14, les destinacions dels anys cinquanta es concentren exclusivament dins del territori nacional i els motius dels desplaçaments estan gairebé totalment relacionats amb la família o amb processos migratoris. Aquesta concentració territorial i funcional evidencia fins a quin punt la mobilitat continuava sent limitada durant aquesta etapa.

Els entrevistats van realitzar aquests primers viatges entre els 2 i els 11 anys, fet que mostra que els desplaçaments es produïen principalment sota la decisió dels pares i dins del nucli familiar. El viatge encara no apareix associat al lleure, al descans o a la descoberta personal, sinó a necessitats concretes de mobilitat.

El motiu més habitual era visitar familiars. E13 explica que *La meva mare m'enviava els estius a San Sebastián a casa dels meus tiets*, mentre que E15 recorda que “*Els estius anava a passar uns dies a Barcelona amb la meva àvia i el tiet*”. Aquests testimonis reflecteixen una societat on les xarxes familiars continuaven tenint un paper central dins la mobilitat i on el viatge apareixia principalment com una extensió de les relacions familiars.

Dins d'aquesta dècada també destaquen especialment diversos casos relacionats amb les migracions interiors cap a Catalunya, un fenomen molt present durant el franquisme i estretament relacionat amb les transformacions econòmiques i industrials del país. E29 recorda: “*Vam decidir venir aquí a Catalunya, ma germana ja vivia aquí i va buscar una feina pel pare*”. Aquí podem veure la mobilitat forçada de la que parla Augé (2018). En aquest cas, el primer viatge no representa una experiència turística, sinó un desplaçament condicionat per la necessitat laboral i familiar.

Pel que fa als transports, el panell visual mostra una clara predominança del tren i dels desplaçaments per carretera. Aquest predomini coincideix amb la situació descrita a l'apartat 3.3, on s'explicava que durant bona part dels anys cinquanta el tren continuava sent un dels principals mitjans de mobilitat a Espanya, mentre que el vehicle privat encara tenia una presència limitada dins la societat espanyola.

A diferència de les dècades posteriors, pràcticament no apareixen motivacions vinculades a la curiositat, al lleure o a la descoberta. El viatge continua sent una experiència excepcional i sovint associada a moments importants de la vida familiar.

En conjunt, els records dels anys cinquanta mostren una societat en què viatjar continuava sent una pràctica limitada i funcional, fortament condicionada per les necessitats econòmiques i familiars i molt allunyada encara de la idea moderna del viatge com a experiència turística.

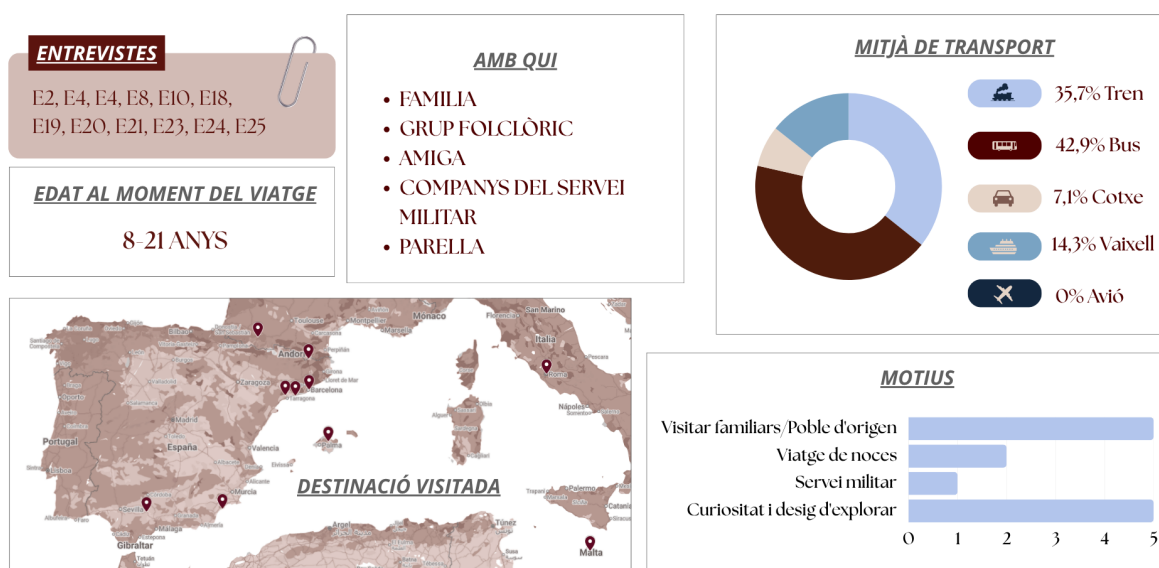

4.1.2. Els primers viatges als anys seixanta: Els inicis del desig de viatjar

Durant la dècada dels seixanta es produeixen transformacions importants en la mobilitat turística espanyola. Tal com s'ha observat a l'apartat 3.2, l'augment progressiu del nivell de renda i l'inici de la societat de consum van facilitar l'accés de sectors cada vegada més amplis de la població als desplaçaments turístics. Paral·lelament, la millora progressiva dels transports i l'expansió del turisme interior van modificar la manera d'entendre el viatge. Aquest canvi també apareix clarament en els records dels entrevistats.

Figura 15

Característiques dels primers viatges durant els anys seixanta

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades

La Figura 15 mostra una clara ampliació de les experiències de mobilitat respecte a la dècada anterior: apareixen les primeres destinacions internacionals, augmenta la diversitat de motius dels desplaçaments i el viatge deixa progressivament d'estar exclusivament vinculat a la necessitat familiar.

A diferència dels entrevistats dels anys cinquanta, els primers records dels anys seixanta ja incorporen idees relacionades amb la curiositat i la descoberta. Alguns entrevistats expressen directament aquest canvi. E4 recorda que tenia “*el cuquet de viatjar*”, una expressió que reflecteix molt bé l’aparició progressiva d’un desig de conèixer nous llocs i sortir de l’entorn habitual.

Els entrevistats van realitzar aquests primers viatges entre els 8 i els 21 anys, fet que reflecteix una major autonomia respecte a la dècada anterior i l’aparició de motivacions més personals. Tot i que els viatges continuen fortament vinculats a la família i al poble d’origen, també apareixen pràctiques més properes al turisme modern.

E25 explica: “*Sóc d’un poble de muntanya i baixava aquí a Calafell a la platja*”. Aquest tipus de testimonis coincideixen amb el desenvolupament del model de “sol i platja” analitzat a l’apartat 3.4, on es mostrava la consolidació progressiva de les destinacions litorals dins del turisme espanyol.

També apareixen les primeres destinacions internacionals, com Roma o Malta. Aquest fet coincideix amb el procés d’obertura internacional analitzat a l’apartat 3.4.3 i reflecteix una ampliació progressiva dels horitzons turístics dels espanyols. E10 recorda que “*El papa volia que conegués Espanya abans de sortir a l’estranger*”, una frase que mostra com els viatges internacionals encara continuaven tenint un cert caràcter excepcional.

Durant aquesta dècada també tenen importància les activitats culturals i religioses com a forma d’accés a la mobilitat. E4 explica: “*Vam anar a Núria amb la Colla de Sardanes*”, mentre que un altre entrevistat recorda que “*El primer viatge va ser una anada a Roma que va organitzar el Coro del Vendrell*”. Cal destacar el primer viatge de E5 a Lourdes com a destinació religiosa ja que apareix també mencionat als Anuaris Estadístics de l’INE analitzats a l’apartat 3.4.3 com a continuïtat de les formes tradicionals de viatjar. Aquestes experiències mostren com moltes formes de mobilitat encara necessitaven una justificació col·lectiva o institucional.

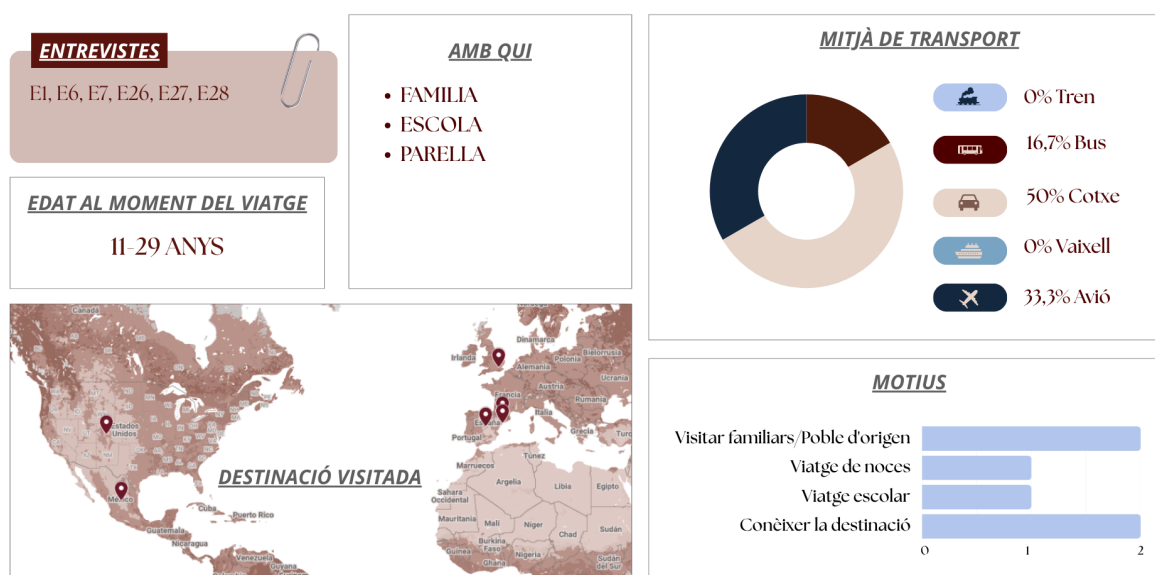
En relació amb els transports, el panell visual mostra una major diversificació dels mitjans de desplaçament respecte a la dècada anterior. Tot i que el tren i la carretera continuen sent predominants, també apareixen els primers viatges internacionals i una mobilitat progressivament més àmplia, coincidint amb les transformacions dels transports analitzades a l'apartat 3.3.

4.1.3. Els primers viatges als anys setanta: Els inicis del viatge turístic

Durant la dècada dels setanta es consoliden moltes de les transformacions analitzades als apartats anteriors. Tal com s'ha observat a l'apartat 3.2, l'augment progressiu de la renda va facilitar l'accés de sectors cada vegada més amplis de la població al turisme. Paral·lelament, l'expansió del vehicle privat i la millora de les infraestructures descrites a l'apartat 3.3 van transformar profundament la mobilitat turística.

Figura 16

Característiques dels primers viatges durant els anys setanta

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades

A través de la Figura 16 es pot veure que les destinacions internacionals augmenten considerablement i apareixen noves motivacions clarament vinculades al lleure i a la descoberta personal. També es consolida una major autonomia dels viatgers i una diversificació molt més clara dels contextos de mobilitat.

A diferència dels anys cinquanta i seixanta, visitar familiars deixa progressivament de ser el principal motiu dels desplaçaments. Els testimonis mostren clarament una nova manera d'entendre el viatge, vinculada al desig de conèixer una destinació i gaudir del temps lliure.

Destaca especialment el cas d'E26, que recorda un viatge a Londres amb amigues amb l'objectiu de "*conèixer la ciutat*". Aquest tipus de testimonis mostren un canvi important respecte a les dècades anteriors: el destí es converteix progressivament en el centre de l'experiència turística.

També apareixen destinacions internacionals molt més llunyanes, com Mèxic o els Estats Units, fet que evidencia una ampliació considerable de l'horitzó geogràfic dels entrevistats i coincideix amb el procés d'obertura internacional del turisme espanyol analitzat a l'apartat 3.4.3.

Pel que fa als transports, el panell visual evidencia una clara consolidació del vehicle privat i un augment progressiu dels desplaçaments internacionals. Aquesta evolució coincideix amb l'expansió de la mobilitat turística i amb la democratització dels viatges descrita als apartats anteriors, especialment a partir de la millora de les infraestructures viàries i de l'augment del nivell de vida.

Els primers viatges també apareixen vinculats a nous espais de socialització juvenil, com els viatges escolars, les amistats o les parelles. Aquest canvi reflecteix una normalització progressiva del viatge dins la societat espanyola. Viatjar deixa de ser una experiència excepcional per convertir-se progressivament en una pràctica accessible i desitjada.

Els testimonis dels anys setanta mostren molt clarament la consolidació del viatge turístic modern: una experiència vinculada al lleure, a la descoberta i a la construcció d'experiències personals.

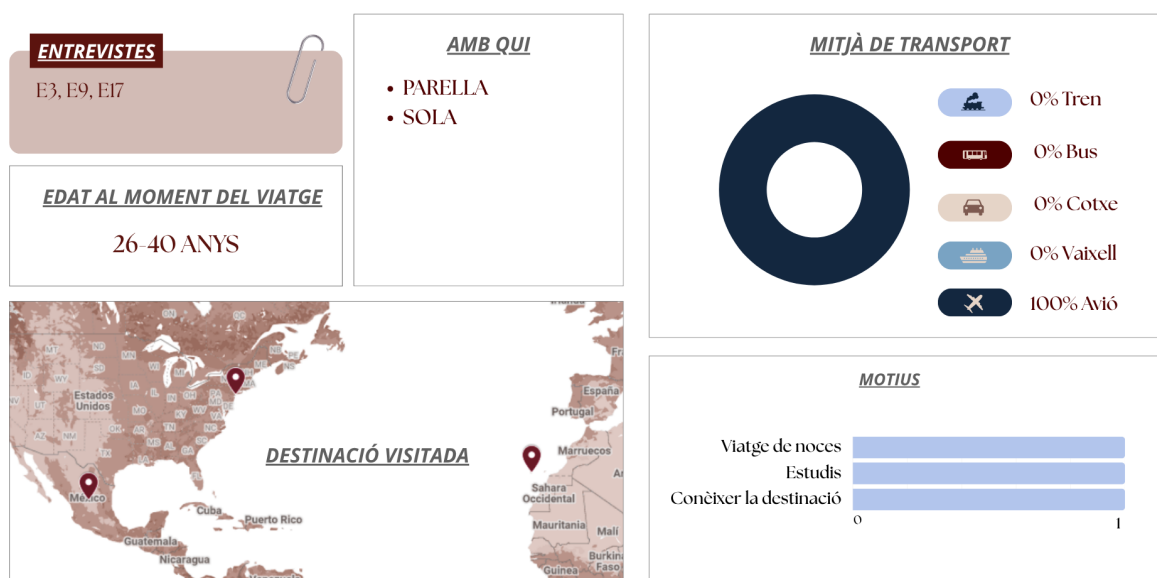

4.1.4. Els primers viatges als anys vuitanta: La consolidació del viatge

Tal com s'ha observat als apartats sobre transports i destinacions, durant la dècada dels vuitanta el viatge es consolida definitivament com una pràctica habitual vinculada al lleure, a la formació i a l'autonomia personal. Els records dels entrevistats reflecteixen una mobilitat molt més internacionalitzada i molt més propera a la concepció actual del viatge.

Figura 17

Característiques dels primers viatges durant els anys vuitanta

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades

El panell visual evidencia una transformació molt significativa respecte a les dècades anteriors: desapareixen gairebé completament els motius familiars, augmenten les destinacions internacionals i el viatge apareix plenament relacionat amb experiències personals, acadèmiques i de lleure.

En la dècada dels vuitanta els primers viatges ja no es produeixen principalment dins del nucli familiar ni responen a necessitats concretes de mobilitat. Els entrevistats realitzen aquests primers desplaçaments entre els 26 i els 40 anys, sovint amb una gran autonomia personal i amb motivacions molt més individuals.

Cap dels primers viatges d'aquesta dècada té com a objectiu visitar familiars. Els desplaçaments apareixen vinculats als estudis, a experiències personals o al lleure, fet que evidencia fins a quin punt el viatge s'ha integrat dins les pràctiques habituals de la societat de consum.

També destaca la consolidació de les destinacions internacionals i de les experiències de mobilitat global. Entre els testimonis sobresurt el cas d'E17, que recorda un viatge a Nova York amb l'objectiu d'estudiar. Aquest tipus d'experiències mostren una concepció del viatge molt més propera a l'actual, vinculada a la formació, a les oportunitats personals i a la mobilitat internacional.

En aquesta dècada, el panell visual mostra una mobilitat molt més diversificada i internacionalitzada. Augmenta la presència de l'avió i es consoliden els desplaçaments de llarga distància, fet que coincideix amb la democratització progressiva del transport aeri i amb la consolidació del viatge internacional observades a l'apartat 3.3.3.

Els records dels anys vuitanta reflecteixen clarament una societat on el viatge ja s'ha normalitzat com una pràctica habitual.

En conjunt, els primers viatges dels anys vuitanta mostren una concepció plenament moderna de la mobilitat turística: desplaçaments vinculats a l'autonomia personal, al lleure, a la formació i a la descoberta, molt allunyats de la funció principalment familiar o necessària que predominava als anys cinquanta.

4.2. Quan el trajecte formava part del viatge

Les transformacions observades a l'apartat 3.3 sobre l'evolució dels transports també apareixen clarament en els records dels entrevistats. Les experiències personals permeten entendre com els canvis en les infraestructures, en la velocitat dels desplaçaments i en l'accessibilitat dels diferents mitjans de transport van modificar no només la mobilitat turística, sinó també la manera de viure i recordar els viatges.

4.2.1. La carretera

Les experiències dels entrevistats també reflecteixen clarament l'evolució del transport per carretera descrita a l'apartat 3.3.1. Tal com s'ha vist anteriorment, durant les dècades de 1960 i 1970 els viatges per carretera es caracteritzaven per trajectes llargs, carreteres limitades i una experiència molt més intensa físicament que l'actual.

E24 narra un viatge des de Catalunya fins a Andalusia afirmant que *“vam estar tot un dia”*, i afegeix que *“no hi havia autopistes com ara”*. També recorda les dificultats del trajecte: *“vam passar un fred al viatge, tota una aventura”*. Aquest tipus de testimonis coincideixen amb la situació descrita a l'apartat anterior sobre la xarxa viària espanyola abans de la gran expansió d'autovies i autopistes.

Molts entrevistats associen especialment els viatges per carretera amb la improvisació i el descobriment. E1 recorda que *“anaves amb un mapa, que te'n perdies”*, i considera que aquesta incertesa formava part de l'encant del viatge. Segons explica, actualment *“ha perdut l'essència una mica”*, ja que els desplaçaments estan molt més planificats gràcies al GPS i a les aplicacions mòbils. Altres entrevistats també recorden trajectes molt llargs amb cotxe com una part central de les vacances familiars. E8 explica que el seu viatge de noces va consistir a *“donar el tomb a tota Espanya amb el cotxe”*, mentre que E7 recorda haver recorregut *“6.000 quilòmetres”* travessant el país durant el seu primer gran viatge.

Diversos testimonis destaquen especialment el contrast entre les condicions materials dels vehicles d'abans i les actuals. E6 afirma que *“d'anar amb un cotxe sense aire condicionat a anar amb un cotxe que tingui aire condicionat i totes les comoditats canvia al 100%”*. En la mateixa línia, E2 considera que *“el que més ha canviat ha sigut la rapidesa, abans era hores i hores tombant per la carretera”*.

Tal com mostren els mapes i les dades analitzades a l'apartat 3.3.1, la modernització de les infraestructures viàries va transformar profundament la mobilitat turística. Aquest canvi també es reflecteix clarament en els records dels entrevistats, que perceben que el trajecte ha deixat de ser una part central de l'experiència turística per convertir-se progressivament en un desplaçament funcional orientat principalment a arribar ràpidament a la destinació.

4.2.2. El tren

Tal com s'ha observat a l'apartat 3.3.2, durant bona part del segle XX el tren constituïa un dels principals mitjans de desplaçament a Espanya. Les limitacions tècniques i la manca d'inversió provocaven trajectes lents, poc confortables i amb una experiència molt diferent de l'actual. Aquestes característiques apareixen clarament en els records dels entrevistats.

E22 descriu els viatges de la seva infància afirmant que *“els viatges pròpiament dits es feien amb trens de fusta, maletes de cartró i fusta i era per mi una aventura total i absoluta”*. Aquest testimoni reflecteix una experiència de viatge marcada per la precarietat material però també per una forta dimensió emocional i experiencial.

Diversos entrevistats recorden encara les locomotores de fum i les incomoditats dels trajectes. E14 explica que *“sorties del tren tot fumant”*, mentre que E10 recorda especialment un trajecte entre Galícia i Catalunya amb el conegut *“tren Shanghai”*, un tren lent i llarg on *“havia de vigilar de portar les finestres baixades pel carbó del tren”*.

Els trajectes ferroviaris també apareixen associats a una forta dimensió social i col·lectiva. E10 explica que *“la gent compartia tot el que tenia”* i recorda com els passatgers oferien menjar durant els viatges llargs: *“La niña, ¿quiere un poquito de queso?”*. Aquest ambient de proximitat contrasta amb la manera de viatjar actual, molt més individualitzada i accelerada.

A més, diversos entrevistats associen els viatges ferroviaris amb una certa idea d'aventura i improvisació. E10 explica que *“no tenies res reservat, anàvem una mica a l'aventura”*, i recorda trajectes molt llargs on fins i tot el tren s'aturava perquè els passatgers poguessin baixar a menjar.

Tal com s'ha explicat a l'apartat 3.3.2, l'arribada de l'alta velocitat ferroviària a finals del segle XX transforma completament aquesta experiència. El tren passa progressivament de ser un espai lent i central dins del viatge a convertir-se en un mitjà orientat principalment a la rapidesa, la comoditat i la funcionalitat. Aquest canvi també apareix en les entrevistes, on molts participants contraposen els trajectes lents i intensos del passat amb la rapidesa dels desplaçaments actuals.

4.2.3. El transport aeri

Els records dels entrevistats també reflecteixen l'evolució del transport aeri descrita a l'apartat 3.3.3. Tal com s'ha vist anteriorment, durant bona part del segle XX volar continuava sent una experiència exclusiva i poc accessible per a gran part de la població. No és casualitat que els primers records vinculats a l'avió apareguin principalment a partir de la dècada de 1970.

Els primers viatges en avió apareixen sovint associats a una gran il·lusió personal i a la descoberta d'espais llunyans. E3 recorda el seu primer vol durant el viatge de noces a les Canàries i explica que *“no havia agafat mai un avió i estava nerviós”*. De manera similar, E9 descriu el seu primer viatge a Mèxic com *“un altre món completament diferent”*, destacant especialment la impressió que li va causar arribar de nit a una ciutat immensament il·luminada.

Alguns entrevistats també remarquen el contrast entre els primers vols internacionals i l'actualitat. E9 recorda que durant el seu viatge a Mèxic els avions necessitaven fer escales perquè *“la autonomía de los aviones era menor”*. Segons explica, actualment *“se tarda mucho menos y es más cómodo”*, fet que evidencia l'evolució tècnica i funcional del transport aeri.

Tal com mostren les dades analitzades a l'apartat 3.3.3, el transport aeri va experimentar una forta expansió durant les darreres dècades del segle XX. Aquest procés de democratització també apareix clarament en els records dels entrevistats. E2 afirma que *“ara a l'aeroport tens un munt de possibilitats a qualsevol lloc”*, mentre que E10 considera que actualment *“els preus estan més bé”* i que això ha facilitat que *“gent de totes les edats”* pugui viatjar.

Igual que succeeix amb el tren o la carretera, molts entrevistats perceben que l'experiència de vol ha perdut part del component excepcional que tenia dècades enrere. Tal com s'ha explicat a l'apartat 3.3.3, la liberalització del sector i l'aparició de les companyies low-cost van transformar profundament la manera de viatjar. L'experiència de vol, abans associada a una certa exclusivitat i prestigi, es converteix progressivament en una activitat quotidiana i funcional orientada principalment a la rapidesa i a l'accessibilitat.

En conjunt, els testimonis mostren que els transports no només condicionaven la manera de desplaçar-se, sinó també la mateixa experiència del viatge. Els trajectes eren més llargs, menys còmodes i sovint físicament exigents, però alhora ocupaven un paper molt més central dins dels records i de la vivència turística.

La reflexió d'E22 resumeix clarament aquest contrast entre passat i present:

“Quan jo era petit amb aquells trens, parant menjant entrepans amb paper de diari o la fiambrella amb la morcilla i un tocant la guitarra per allà... ara? Ara és difícil viatjar? Home no fotem, ara és un encant viatjar.”

L'entrevistat afegeix que “no té res a veure, el contrast és diabòlic”, i reflexiona que moltes persones joves “si no us ho expliquen gairebé no us ho creieu”. Aquestes paraules mostren fins a quin punt els entrevistats perceben una transformació radical en les condicions i en el significat mateix de viatjar.

4.3. Més enllà del trajecte

Durant les entrevistes van aparèixer records i experiències relacionades amb viatges realitzats al llarg de la vida dels entrevistats. Aquestes aportacions són especialment interessants. Més enllà de les destinacions o dels mitjans de transport, molts entrevistats narren els seus viatges des d'una perspectiva profundament emocional. Els records apareixen carregats de nostàlgia i il·lusió, fet que mostra com viatjar representava una experiència extraordinària dins la seva trajectòria vital. En un context en què la mobilitat era menys habitual i en què la informació sobre altres llocs era limitada, el viatge tenia un fort component de descoberta i impacte personal.

Tal com planteja Marc Augé (2018), el viatge no consisteix únicament en el desplaçament físic, sinó també en una experiència construïda a partir de la il·lusió. Aquesta idea apareix clarament en moltes de les entrevistes. E22 recorda els trajectes en tren afirmant que “era una aventura”, mostrant com el mateix desplaçament formava part de l'experiència emocional del viatge. Els records no es limiten únicament a la destinació final, sinó també a tot allò viscut durant el trajecte.

Diversos entrevistats associen els viatges a moments de fascinació davant elements que avui poden semblar quotidians. El explica un viatge escolar a Madrid afirmant que *“va ser una cosa immensa”*. Tot i visitar museus i monuments, el que més recorda són unes escales mecàniques: *“eren les primeres escales mecàniques que veia a la meua vida i mentre els meus companys estaven a un museu jo vaig estar pujant i baixant aquelles escales”*. Aquest tipus de records mostren fins a quin punt el viatge representava una experiència de descoberta constant, fins i tot davant elements aparentment simples.

Aquesta fascinació també apareix en el relat d'E9 sobre un viatge a Mèxic. Recorda especialment el moment d'aterrar de nit i veure *“lucos por el infinito, por la izquierda, por la derecha, por enfrente, por todos lados, aquello no acababa nunca”*. El record no se centra en un monument concret, sinó en l'impacte visual i emocional de trobar-se davant una realitat completament diferent de la coneguda fins aquell moment.

Aquestes experiències es poden relacionar amb el concepte de *tourist gaze* desenvolupat per John Urry (2002). Segons l'autor, la mirada turística es construeix socialment i depèn del context històric i cultural de cada època. En les dècades de 1950, 1960 i 1970, la informació visual sobre altres països i ciutats era molt limitada, fet que reforçava la sensació de descoberta. A diferència de l'actualitat, en què les xarxes socials i internet permeten conèixer visualment les destinacions abans de viatjar-hi, molts entrevistats expliquen experiències marcades per la sorpresa i l'impacte del desconegut.

En algunes entrevistes, el viatge apareix també com una experiència d'obertura personal i cultural. El8 recorda un viatge a Eivissa durant els anys setanta afirmant que *“va ser com obrir-se la porta al món”*. L'entrevistada relaciona aquell viatge amb un descobriment de noves formes de vestir, de divertir-se i de viure, molt diferents de les que coneixia al Vendrell d'aquella època: *‘vam tornar guapes morenes, curtes, allí la gent anava curta ensenyant pitrera i aquí a Vendrell encara anaven amb mantellina a l'Església’*. Aquest tipus de testimonis mostren com viatjar no només implicava conèixer nous espais físics, sinó també entrar en contacte amb noves formes de vida i imaginàries culturals.

Diversos entrevistats també remarquen la importància de la il·lusió i de l'anticipació. E11 resumeix aquesta idea afirmant que “*los viajes tienen tres etapas: la preparación, disfrutar in situ y el recuerdo*”. Aquesta manera d'entendre el viatge encaixa amb el concepte de *travel journey* desenvolupat al marc teòric, segons el qual l'experiència turística no es limita al moment del desplaçament, sinó que inclou també la planificació i el record posterior. De fet, molts entrevistats no només recorden allò que van veure, sinó també l'emoció prèvia al viatge i la manera com l'experiència ha quedat fixada en la memòria amb el pas dels anys.

Seguint aquest fil, E29 reflexiona que “*aquells viatges primers eren molt emocionants, arribar a un puesto, descobrir el lloc... havies llegit la història d'aquell país i t'impressionava veure-ho o pensar jo sóc aquí ara*”. L'entrevistat afegeix fins i tot que “*potser no ho disfrutes tant quan hi ets com després d'haver-hi estat, després recordes*”. Aquest testimoni reforça la idea d'Augé sobre el viatge com a relat i com a experiència construïda també des de la memòria i la reinterpretació posterior.

En conjunt, les entrevistes mostren que els viatges no es recorden únicament pels llocs visitats, sinó sobretot per les emocions, les descobertes i les experiències viscudes. En una època amb menys mobilitat i amb menys accés a imatges prèvies de les destinacions, viatjar implicava sovint una experiència de sorpresa i fascinació molt més intensa que l'actual.

5. EL CANVI PERCEBUT EN LA MANERA DE VIATJAR

Les entrevistes no només permeten reconstruir records i experiències de viatge, sinó també entendre com els participants perceben les transformacions que ha experimentat la manera de viatjar al llarg de les darreres dècades. A través dels testimonis apareixen reflexions constants sobre la facilitat actual per desplaçar-se, la democratització dels viatges, la transformació dels espais turístics i els possibles guanys i pèrdues associats a aquests canvis.

Tal com s'ha observat als apartats anteriors, el desenvolupament econòmic, la millora dels transports i la consolidació del turisme de masses van modificar profundament les pràctiques de mobilitat durant la segona meitat del segle XX. Els entrevistats perceben clarament aquestes transformacions i sovint comparen els seus primers viatges amb les formes de viatjar actuals.

5.1. La democratització i la facilitat del viatge

Una de les idees que apareix amb més freqüència a les entrevistes és la percepció de que actualment viatjar és molt més fàcil, accessible i còmode que en el passat. Els entrevistats associen aquest canvi tant a la millora dels transports com a l'augment de les possibilitats econòmiques i tecnològiques.

Tal com s'ha analitzat a l'apartat 3.2, l'augment progressiu del nivell de renda va permetre que el turisme deixés de ser una pràctica minoritària per convertir-se en una activitat habitual dins la societat espanyola. Aquest procés de democratització també apareix clarament en els testimonis. E10 considera que actualment “els preus estan més bé” i que això ha facilitat que “gent de totes les edats” pugui viatjar. En la mateixa línia, E2 afirma que “*avui hi ha més gent, però és més fàcil, per això hi ha més gent també*”, relacionant directament l'augment de la mobilitat amb la facilitat actual dels desplaçaments.

La tecnologia també apareix com un element central dins aquesta transformació. Diversos entrevistats comparen les dificultats d'organització del passat amb la immediatesa actual. El

explica que avui “*tens més maneres de viatjar a la teva mà*”, i destaca especialment la facilitat per trobar vols o informació des del telèfon mòbil. En la mateixa línia, E2 afirma que “*ara ho tens tot a una pàgina web... és tot molt més fàcil*”.

Altres entrevistats remarquen especialment la flexibilitat actual dels viatges. E5 considera que avui “*pots agafar un vol avui i marxar demà*”, mentre que E7 destaca que actualment “*ells mateixos et puguen a l'avió, et porten a l'hotel... molta facilitat*”. També E11 considera que avui “*tot està molt més preparat*”, fent referència a les plataformes digitals i a la simplicitat de les reserves.

La facilitat actual també apareix relacionada amb la desaparició de moltes barreres que abans limitaven la mobilitat. E10 explica que abans “*tot costava molt més*”, mentre que avui considera que viatjar s’ha convertit en una pràctica molt més accessible i quotidiana.

En conjunt, els testimonis reflecteixen una clara consciència del procés de democratització turística viscut durant les darreres dècades. Viatjar ha deixat de ser una experiència excepcional reservada a determinats sectors socials per convertir-se en una pràctica àmpliament accessible dins la societat contemporània.

5.2. Entre la comoditat i la pèrdua d’experiència

Tot i reconèixer les millores materials i la facilitat actual per viatjar, molts entrevistats també perceben que alguns elements de l’experiència del viatge s’han perdut amb el temps. Aquesta idea apareix especialment vinculada a la desaparició de la sorpresa, de la improvisació i del pes experiencial del trajecte.

Tal com s’ha observat als apartats 3.3 i 4.2, durant bona part del segle XX els desplaçaments eren més lents, llargs i físicament exigents. Precisament per això, molts entrevistats recorden el trajecte com una part central del viatge. E22 explica que els viatges “*eren una aventura*”, mentre que E10 recorda trajectes on “*la gent compartia tot el que tenia*”. Aquestes experiències contrasten amb la manera de viatjar actual, molt més ràpida i individualitzada.

Diversos entrevistats remarquen especialment la desaparició de la improvisació. E1 considera que avui “*ha perdut l'essència una mica*”, i relaciona aquest canvi amb la presència constant de GPS, reserves digitals i informació immediata. Segons explica, abans “*anaves amb un mapa, que te'n perdies*” i això feia el viatge “*més interessant i més divertit*”.

La idea de l'aventura apareix repetidament associada als viatges del passat. E10 recorda que sovint “*no tenies res reservat, anàvem una mica a l'aventura*”, mentre que altres entrevistats remarquen que els viatges antics implicaven més incertesa i espontaneïtat.

També apareix la percepció que avui els viatges són menys sorprenents. Tal com s'ha analitzat a l'apartat 4.3, molts entrevistats associen els primers viatges a sensacions de fascinació davant elements desconeguts o poc habituals. E29 considera que actualment “*és com si tot estigués ja descobert*”, una reflexió que connecta amb la gran exposició visual contemporània a través d'internet i les xarxes socials.

Alguns participants també associen aquesta transformació a una pèrdua de relacions socials durant els viatges. E2 considera que “*s'ha perdut estar més amb la família*”, mentre que E10 recorda que abans “*la gent compartia tot el que tenia*”, destacant una convivència molt més intensa durant els trajectes.

Aquestes percepcions es poden relacionar amb el concepte de *travel journey* desenvolupat al marc teòric. Tal com s'ha vist anteriorment, molts entrevistats recorden no només la destinació final, sinó també tot allò que passava durant el trajecte: les aturades, les dificultats, la convivència amb altres persones o la preparació del viatge. L'experiència turística no es limitava únicament a arribar al destí, sinó que incloïa tot el procés de desplaçament.

Tot i aquesta nostàlgia, els entrevistats no idealitzen completament el passat. Alguns participants remarquen clarament que les transformacions han estat positives. E7 afirma directament que “*no crec que s'hagi perdut res. Al contrari, sempre s'ha guanyat*”, posant en valor les millors materials i la comoditat actual. En la mateixa línia, E22 reconeix que “*ara és un encant viatjar*”, tot i recordar els antics trajectes com experiències molt més intenses emocionalment.

Hi ha una dualitat en la percepció predominant: avui viatjar és molt millor materialment, però al mateix temps alguns elements emocionals i experiencials semblen haver perdut intensitat. En conjunt, els testimonis reflecteixen una tensió constant entre la comoditat actual i la nostàlgia per una manera de viatjar percebuda com més intensa, imprevisible i experiencial.

5.3. Autenticitat i massificació

Un altre dels grans temes que apareix a les entrevistes és la percepció que molts espais turístics han canviat profundament amb el pas del temps. Diversos entrevistats relacionen aquests canvis amb la massificació turística, la transformació urbana i la pèrdua d'autenticitat d'algunes destinacions.

Tal com s'ha observat a l'apartat 3.4, la consolidació del turisme de masses va provocar una forta concentració turística a les zones litorals i a determinades destinacions internacionals. Aquest procés també apareix clarament en els testimonis, especialment quan els entrevistats comparen els llocs visitats durant la joventut amb la situació actual.

Diversos entrevistats consideren que molts espais turístics s'han massificat excessivament. E5 explica que durant un viatge a Canàries va trobar “*massificat allò... un turisme barat. Molt degradat*”, mostrant una visió crítica cap a alguns efectes del desenvolupament turístic. En la mateixa línia, E4 afirma que “*si hi ha molta gent, m'atabalo*”, associant la massificació amb una pèrdua de tranquil·litat i qualitat de l'experiència.

Altres participants remarquen que alguns espais han perdut part de la seva autenticitat. E5 considera que “*l'essència dels llocs, potser... tot és més igual*”, una reflexió que mostra una percepció d'homogeneïtzació dels espais turístics. Aquesta idea també apareix en el relat d'E7, que considera que actualment “*només t'ensenyen el que volen*” i que moltes experiències turístiques “*són una pel·lícula... un muntatge*”.

Aquestes percepcions es poden relacionar amb les reflexions de John Urry sobre el *tourist gaze* i sobre la construcció turística dels espais visitats. Tal com planteja l'autor, moltes destinacions

acaben adaptant-se a les expectatives dels turistes i transformant-se progressivament en espais de consum visual.

La transformació de les destinacions també apareix en comparacions directes entre passat i present. E4 explica que les Canàries “*no tenia res a veure amb el penúltim cop*”, mostrant fins a quin punt alguns espais percebuts anteriorment com més tranquils o autèntics han estat transformats pel desenvolupament turístic.

Les xarxes socials també apareixen associades a una transformació de la manera de viatjar i de mirar les destinacions. E10 critica que actualment moltes persones “*van allà i es fan unes fotos que queden mones*”, vinculant els viatges a una experiència molt més visual i orientada a la imatge.

Altres entrevistats relacionen aquesta transformació amb una pèrdua de sorpresa i descoberta. E29 considera que avui “*és com si tot estigués ja descobert*”, mentre que E28 descriu Istanbul com una ciutat “*molt massificada... molt de cara al turisme*”. Aquestes reflexions connecten amb les idees desenvolupades a l'apartat 4.3 sobre la disminució de la fascinació i de l'impacte del desconegut.

Tot i aquestes crítiques, les entrevistes no transmeten únicament una visió negativa del turisme de masses. Alguns entrevistats remarquen també que encara és possible trobar experiències autèntiques. E4 considera que “*si tu busques autenticitat, encara la pots trobar*”, mostrant una visió més matisada dels canvis turístics contemporanis.

Aquesta dualitat apareix resumida molt clarament en les paraules d'E10, que afirma que “*s'ha guanyat facilitat per poder viatjar i s'ha perdut autenticitat*”. Aquesta reflexió sintetitza bona part de les percepcions presents al conjunt de les entrevistes.

En definitiva, els testimonis mostren una percepció complexa dels canvis turístics contemporanis. Els entrevistats reconeixen clarament les millores en accessibilitat i mobilitat, però al mateix temps perceben que el desenvolupament del turisme de masses ha modificat profundament tant l'experiència de viatjar com els mateixos espais visitats.

6. CONCLUSIONS

Aquest treball ha permès analitzar l'evolució de la manera de viatjar a Espanya durant la segona meitat del segle XX a partir dels records i les experiències de persones grans que han viscut directament aquestes transformacions. A través de les entrevistes s'ha pogut observar no només com han canviat les condicions materials dels desplaçaments, sinó també com s'ha transformat el significat mateix del viatge.

Els testimonis mostren clarament que, durant les dècades de 1950 i 1960, viatjar continuava sent una pràctica limitada i poc habitual, sovint vinculada a necessitats familiars, migratòries o laborals. Els primers records dels entrevistats reflecteixen una mobilitat encara condicionada per les dificultats econòmiques, les limitacions dels transports i una menor accessibilitat al turisme. Progressivament, però, el desenvolupament econòmic, l'augment del nivell de renda i la millora de les infraestructures van facilitar la democratització dels viatges i l'accés al turisme a sectors cada vegada més amplis de la població.

L'evolució dels transports ha estat un dels elements més determinants dins aquesta transformació. La consolidació del vehicle privat, la modernització de les carreteres, l'arribada de l'alta velocitat ferroviària i la democratització progressiva del transport aeri van modificar profundament les possibilitats de mobilitat dels entrevistats. Els desplaçaments es van tornar més ràpids i còmodes.

A través dels testimonis també s'ha pogut observar una transformació en les motivacions dels viatges. Mentre que els primers desplaçaments apareixen principalment vinculats a la família o a necessitats concretes, amb el pas del temps el viatge es relaciona cada vegada més amb el lleure, la descoberta, les experiències personals i la curiositat per conèixer altres llocs i cultures. Aquest canvi reflecteix la consolidació del turisme de masses i la integració progressiva del viatge dins la societat de consum contemporània.

Un altre dels aspectes més destacats del treball és la dimensió emocional dels records de viatge. Molts entrevistats recorden els seus primers desplaçaments com experiències carregades d'il·lusió, fascinació i sorpresa. En un context amb menys accés a informació i imatges de les destinacions, el viatge implicava sovint una experiència intensa de descoberta. Les entrevistes mostren que els records no es construeixen únicament a partir dels llocs visitats, sinó també de les emocions viscudes durant el trajecte i de l'impacte personal de l'experiència.

Les entrevistes reflecteixen una percepció dels canvis turístics actuals. Els entrevistats reconeixen clarament els avantatges actuals: més comoditat, més rapidesa, més accessibilitat i més possibilitats per viatjar. Tot i això, molts també consideren que alguns elements de l'experiència del viatge s'han perdut amb el temps. La improvisació, la sorpresa, la convivència durant els trajectes o la sensació d'aventura apareixen sovint associades als viatges del passat.

Diversos entrevistats perceben que moltes destinacions turístiques han experimentat processos de massificació i transformació que han modificat la seva autenticitat. Les reflexions sobre la globalització dels espais turístics, la turistificació o la influència de les xarxes socials mostren una mirada crítica cap a alguns efectes del turisme contemporani.

En conjunt, aquest treball permet concloure que la manera de viatjar no només ha canviat des d'un punt de vista tècnic o material, sinó també des d'una perspectiva emocional, cultural i social. Els records dels entrevistats mostren el pas d'una manera de viatjar més lenta, excepcional i experiencial a una mobilitat molt més ràpida, accessible i quotidiana.

Finalment, les entrevistes han permès demostrar que el viatge no es recorda únicament pels llocs visitats, sinó sobretot per les emocions i les experiències viscudes. Viatjar ha estat, per a moltes de les persones entrevistades, una manera de descobrir no només altres espais, sinó també noves formes de veure el món i d'entendre la pròpia experiència vital.

7. REFERÈNCIES

Araújo Pereira, G., & Sevilha Gosling, M. (2017). Los viajeros y sus motivaciones. *Estudios y Perspectivas en Turismo*, 26(1), 62–85. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6324197>

Augé, M. (2018). *El viaje como ilusión y como promesa*. Gedisa. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6409374>

ABC. (2025, 29 de junio). *Un viaje al pasado: así era la operación salida en la España del SEAT 600*. Recuperat de <https://www.abc.es/motor/reportajes/viaje-pasado-era-operacion-salida-espana-seat-20250629091800-nt.html>

Barceló, M. (2024). *Travel journey i comportament del viatger contemporani*. Recuperat de https://marketing.onlinebschool.es/Prensa/Informes/InformeOBS_TurismoEsp.pdf

Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Polity Press. Recuperat de <https://giuseppicapograssi.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/01/bauman-liquid-modernity.pdf>

Camprubí, R., Guia, J., & Comas, J. (2009). La formación de la imagen turística inducida: un modelo conceptual. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 7(2), 255–270. Recuperat de http://www.pasosonline.org/Publicados/7209/PS0209_8.pdf

Castaño, J. M. (2005). *Psicología social de los viajes y del turismo*. Thomson. Recuperat de https://materiales.untrefvirtual.edu.ar/documentos_extras/1311_Turismo_y_patrimonio/unidad1/Casta%no_Psicologia_social_de_los_viajes_y_del_turismo.pdf

El Mundo. (s.f.). *Iberia: historia y evolución del transporte aéreo*. Recuperat de <https://www.elmundo.es/motor/MVnumeros/97/MV042/MV042iberia.html>

Geotren. (2021). *¿Cómo fue la Red Ferroviaria Española desde sus inicios hasta 1985?* Recuperat de <https://www.geotren.es/blog/como-era-la-red-ferroviaria-espanola-en-1860-1880-1941-1948-y-antes-de-1985/>

Instituto Nacional de Estadística (INE). (s.f.). *Anuarios Estadísticos de España*. Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/libros.do?tnp=25687>

Maddison Project Database. (s.f.). *Historical GDP per capita data*. Recuperat de <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/>

Mansfeld, Y. (1992). From motivation to actual travel. *Annals of Tourism Research*, 19(3), 399–419. Recuperat de <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/016073839290127B>

Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible. (1990). *Serie histórica de mapas de tráfico*. Recuperat de <https://www.transportes.gob.es/areas-de-actividad/carreteras/trafico-velocidades-y-accidentes-mapa-estimacion-y-evolucion/mapas-de-trafico/serie-historica-mapas/1990>

Palacio, A. B., Santana, J. D. M., & Gil, S. M. (2012). *Los agentes que conforman la imagen de los destinos turísticos*. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria. Recuperat de <https://eco.mdp.edu.ar/cendocu/repositorio/00024.pdf>

Pellejero Martínez, C. (2002). La política turística en la España del siglo XX: Una visión general. *Historia Contemporánea*, 25, 233–265. Recuperat de <http://elmuseodelturismo.com/assets/images/publicaciones/publicacion2.pdf>

Samarathunga, W., & Cheng, L. (2021). Tourist gaze and beyond: State of the art. *Tourism Review*, 76(6), 1200–1215. Recuperat de https://www.academia.edu/44617297/Tourist_Gaze_and_Beyond_State_of_the_Art

Urry, J. (2002). *The tourist gaze* (2a ed.). Sage Publications. Recuperat de [https://scholar.google.es/scholar?q=Urry,+J.+\(2002\).+The+tourist+gaze+\(2a+ed.\).+Sage+Publications.&hl=es&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar](https://scholar.google.es/scholar?q=Urry,+J.+(2002).+The+tourist+gaze+(2a+ed.).+Sage+Publications.&hl=es&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar)

Vallejo Pousada, R. (2002). Economía e historia del turismo español del siglo XX. *Historia Contemporánea*, 25, 203–232. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=638429>

Vallejo Pousada, R. (2015). *El gran viaje. 1955–2015. Sesenta años de turismo en España*. Fundación EOI. Recuperat de https://asihf.org/wp-content/uploads/2024/03/RES_TST33_1.pdf

8. ANNEXOS

8.1. Taula de l'excel amb el perfil dels entrevistats

PERFIL				
CODI	EDAT	GÈNERE	LLOC DE RESIDÈNCIA	PROFESSIÓ
1	64	Dona	Oviedo, Astúries	Auxiliar d'infermeria (Jubilada)
2	67	Home	El Vendrell, Tarragona	Tècnic especialista en elèctricitat (Jubilat)
3	66	Home	Barcelona	Carter (Jubilat)
4	76	Dona	El Vendrell, Tarragona	Comercial (Jubilada)
5	78	Home	El Vendrell, Tarragona	Fuster (Jubilat)
6	77	Dona	El Vendrell, Tarragona	Botiguera (Jubilada)
7	76	Home	Arboç, Tarragona	Industrial (Jubilat)
8	77	Home	El Vendrell, Tarragona	Botiguer (Jubilat)
9	77	Home	Ramales de la Victoria, Cantabria	Recaudador (Jubilat)
10	76	Dona	El Vendrell, Tarragona	Professora (Jubilada)
11	79	Dona	Madrid	Professora (Jubilada)
12	78	Home	El Vendrell, Tarragona	Empleat de banca (Jubilat)
13	77	Dona	El Vendrell, Tarragona	Mastresa de casa (Jubilat)
14	76	Home	El Vendrell, Tarragona	Fuster (Jubilat)
15	76	Dona	El Vendrell, Tarragona	Professora (Jubilada)
16	80	Home	El Vendrell, Tarragona	Pastisser (Jubilat)
17	78	Dona	El Vendrell, Tarragona / Nova York, Estats Units	Professora Universitat (En actiu)
18	76	Dona	El Vendrell, Tarragona	Pastissera (Jubilada)
19	82	Dona	Santa Oliva, Tarragona	Botiguera (Jubilada)
20	85	Home	Santa Oliva, Tarragona	Administratiu (Jubilat)
21	70	Dona	El Vendrell, Tarragona	Professora (Jubilada)
22	72	Home	El Vendrell, Tarragona	Administratiu (Jubilat)
23	70	Dona	El Vendrell, Tarragona	Professora (Jubilada)
24	73	Dona	El Vendrell, Tarragona	Llibretera (Jubilada)
25	65	Dona	Calafell, Tarragona	Administrativa en una escola (Jubilada)
26	68	Dona	El Vendrell, Tarragona	Administrativa (Jubilada)
27	76	Home	El Vendrell, Tarragona	Pastisser (Jubilat)
28	66	Dona	Montbrío, Tarragona	Professora (Jubilada)
29	82	Dona	El Vendrell, Tarragona	Carnicera (Jubilada)
30	77	Home	El Vendrell, Tarragona	Administratiu (Jubilat)

8.2. Format de les codificacions a l'excel

PRIMER VIATGE							CANVI PERCEBUT	
NUM. ENTREVISTA	DÈCADA	EDAT	DESTÍ	MOTIU	TRANSPORT AMB QUI	PREPARACIÓ	ACCÉS AL VIATGE	GUANYS/PÈRDUES
								AUTENTICITAT/MASSIFICACIÓ

8.3. Transcripció de les entrevistes

En les transcripcions s'utilitzen les sigles "I" per fer referència a la investigadora i "E" per identificar la persona entrevistada.

ENTREVISTA 1

CODI:	E1
DATA:	10/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatgers a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, et volia demanar permís per si podia registrar la conversació i analitzar-la posteriorment. En cas que prefereixis que no t'agravi, prendré notes durant l'entrevista. Què et sembla? Puc gravar?

E1: Sí, sí, pots gravar perfectament.

I: Molt bé, doncs comencem una mica definint el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E1: 64.

I: Molt bé. Lloc de residència?

E1: Ara mateix m'indica Oviedo, Astúries.

I: Professió actual o professió abans de jubilar-se?

E1: Abans de jubilar-me era auxiliar d'infermeria i ara estic jubilada.

I: Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E1: Home, no he viatjat tot el que m'hagués agradat, però bueno, no puc queixar-me.

I: En quina etapa consideres que has viatjat més de la teva vida?

E1: L'etapa que vaig viatjar més va ser quan vaig vindre cap a viure a Astúries per l'any 2005, que vaig vindre a viure a Astúries i vaig estar vivint aquí 15 anys. És l'època perquè em vaig ajuntar amb una colla que feia viatge cada any per tot Espanya. O sigui, un any feia amb Salamanca, un altre any feia a Segòvia. I així vaig conèixer tot Espanya, que gairebé tot Espanya la conec per això, per aquests viatges. A més a més, també vaig viatjar molt perquè vaig conèixer una persona que també li agradava molt, que és la banda de Portugal i Portugal gairebé me la coneixo sencera.

I: Bons viatges i a més molt macos. Vale, ara anem a parlar del record personal del primer viatge que hakis fet en la teva vida.

E1: El primer viatge que recordo de la meua vida va ser quan vaig acabar vuité d'EGB, que vaig anar amb el *cole* a Madrid. Això no se m'oblidarà mai a la vida, perquè no havia sortit mai del poble. Llavors recordo que vaig anar a final de curs a Madrid, que per mi va ser com una cosa inmensa, el Palacio de Congresos, jo me'n recordo, tinc un record maco, en el sentit que tot ho veia tot molt gran, molt immens, la Cibeles era una passada. I bueno, me'n recordo una anècdota molt xula, que era que vam anar al Museu de Cera d'allà de Madrid. Sí. I el Museu de Cera, en aquella època jo vaig veure molt tècnic, molt d'això em feia por. Llavors vaig anar a fora perquè hi havia unes escales automàtiques, i eren les primeres escales automàtiques que veia la meua vida. Llavors em vaig passar tot el rato que vam estar a dintre mirant el museu, i jo vaig estar pujant i baixant les escales aquestes. O sigui, me'n recordo un record divertit i maco, la veritat.

I: T'ho vas passar bé en aquelles escales! Molt bé, llavors ara necessito que em diguis quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida.

E1: Normalment el que he viatjat més ha sigut tot el que conec més és per Espanya. Espanya, tot arreu d'Espanya. A part de Portugal, que sí, que Portugal la conec gairebé tota, entens? Però a part d'això, no he anat a molts llocs. He anat allà de gran, vaig anar a Florència, he anat a París, i després vaig anar per motius familiars, i he anat a Bolívia. És veritat, és veritat. Sí, és l'únic que he viatjat així fora d'Espanya. Espanya només em queda per conèixer, avui per avui, només em queda de conèixer d'Espanya a Còrdoba.

I: Ara anem a fer una miqueta una comparativa entre abans i ara. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E1: Home, jo t'hi diria una cosa, abans a mi m'agradava més viatjar com es viatjava abans. No, a mi sí, perquè mira, quan viatjaves abans, viatjaves amb el cotxe, anaves amb un mapa, que te'n perdies. Mira, això és una cosa que potser, si no t'hi haguessis perdut, no l'hi haguessis conegut. Per mi era més interessant i més divertit. Ara ja vas amb el Google Maps, que vas directament al lloc, i ja no és la mateixa manera de viatjar. Ha perdut l'essència una mica, però era aquesta essència que a mi m'agradava més abans. Més autèntic.

I: Molt bé. Creus que avui en dia és més fàcil viatjar que abans?

E1: Sí, viatjar és més fàcil, la veritat, però també és més car. És més fàcil perquè tens més maneres de viatjar a la teva mà, però també, segons quines maneres, és més car. Però més fàcil sí. És fàcil sí.

I: Quines coses creus que s'han guanyat i quines s'han perdut a l'hora de viatjar, amb el pas del temps?

E1: Per exemple, abans volia anar a... Una manera tonta, però una manera ràpida. Volia vindre a Astúries en avió. Però abans a mi em costava molt més, perquè no tenia la facilitat dels mòbils per mirar de seguida un vol. Vols viatjar a qualsevol lloc, agafes una companyia, mires què et convé, què no convé, ho fas tot pel mòbil, fins al bitllet i tot pel mòbil. Abans tenies que tenir bitllet, i és molt més fàcil. Si hagués de triar una cosa amb l'altra, jo triaria més allò d'abans. Era molt més maco. L'essència de viatjar a allò desconegut, que vas a mitges de... Sí, vaig cap allà, però vaig en un mapa, no sé què em trobaré... A mi, això m'agradava més, que ara que ja està tot planificat, i bueno, hi vas, i coneixes, i mires, i tires, i cap aquí, a l'hotel, i tens el dinar, tens el menjar, després tornes a veure una cosa, tornes a l'hotel... A mi m'agrada més l'aventura, però bueno, és el que hi ha ara.

I: Molt bé, molt bé. A veure, i per últim, de comparació, des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut l'autenticitat, o tendeixen a la massificació?

E1: Sí, per suposat que sí. Estic completament... Sí, sí. No, no, abans era molt més divertit, molt més... Sí, sí, perquè no sabies el què i el com, i no sabies a quina hora arribaries, no sabies... I bueno, jo, vaja, jo sí que he triat la manera de viatjar d'abans. Ara sí que és més segura, més còmoda, però també abans la seguretat d'abans no és la seguretat d'ara. Això també és diferent. Abans no hi havia el que hi ha ara de perills, i de maldat, i de... Abans, abans, abans era tot una mica més ara, tot una mica més més embolicat i pitjor.

I: Vale, i ja com a tancament, tens algun record o experiència personal que vulguis afegir? Sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E1: No, bueno, experiència personal, mira, l'única experiència personal és que ara estic més contenta perquè ara que ja m'he jubilat, tinc l'esperança de poder viatjar una miqueta més fora d'Espanya, ja que fora d'Espanya no conec tants llocs. Fora d'Espanya, cada any en un lloc diferent, i vaig començar l'any passat que em vaig jubilar, que vaig anar a París, que no el coneixia, i aquest any tinc la intenció de, si tot va bé, d'anar a Egipte, a veure. Una miqueta, sí, de llocs determinats, perquè tampoc no pensis que és per anar a conèixer tot el... No, no. Jo sóc quatre llocs determinats que tinc a la meua butxaqueta que vull treure de mica en mica abans que no pugui viatjar.

I: Doncs passes de viatjar per Espanya, ara anar-te'n a Egipte, a un altre continent. Això està superbé. Bé, doncs deixem aquí l'entrevista. Moltes gràcies.

ENTREVISTA 2

CODI: E2
DATA: 11/03/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, voldria demanar-te permís per enregistrar la conversa i poder analitzar-la posteriorment. En cas que prefereixis que no la gravi, prendré notes durant l'entrevista. Et sembla bé que gravi l'entrevista?

E2: Sí, d'acord.

I: Perfecte. Comencem amb l'edat. Quina edat tens?

E2: 67 anys.

I: On vius?

E2: Aquí, al Vendrell. Al Vendrell.

I: Molt bé. I ara, em pots dir la professió actual o professió abans de jubilar-te?

E2: Abans de jubilar-me era tècnic especialista en electricitat.

I: Perfecte. Ara ja comencem amb preguntes una mica de viatge. Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E2: Sí, sí, he viatjat a l'Espanya molt, amb molta freqüència per dintre d'Espanya.

I: Perfecte. I en quina etapa de la teva vida consideres que has viatjat més?

E2: Doncs ara mateix, després de jubilar-me.

I: Ara parlarem una miqueta dels teus primers records de viatge. Quin és el primer viatge que recordes haver fet?

E2: Amb els pares al poble dels avis en tren. Era fa molt de temps. Avàvem a Múrcia. Tenia 8 anys, 7, 8, 9 anys me'n recordo. Home, el record que tinc és molt... Són fases i... Bé, no puc recordar gaire, però sí que era una emoció molt gran viatjar. Molt lent, però molt vistós.

I: Quin record més maco. Ara, digue'm així, per sobre, quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E2: Bueno, el País Basc. Molt bé. Sarosa, Múrcia, Alicante, València, Castelló, Sevilla, Cádiz... Tota Espanya, quasi.

I: Vale, i ara fareu una miqueta una comparació entre abans i ara. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E2: El que més ha canviat ha sigut la rapidesa. Perquè abans era hores i hores i hores tombant per la carretera... Era molt avorrit, eh? I ara és més ràpid. La rapidesa, sí, home, i tant. Hi ha, molts mitjans. Més autopistes, més ferroviaris, molt més avions. Buf! Jo, quan jo tenia 30 anys, no hi havia avions, gairebé. Bueno, hi havia, però era molt poquet. Jo havia anat amb avió tantes vegades. Clar, ara ja... Sí, una mica més, però molt poc més. A l'aeroport tens un munt de possibilitats a qualsevol lloc, i molt ràpid.

I: Clar. Creus que avui en dia és més fàcil viatjar?

E2: Sí, sí, home, i tant, i tant. I avui hi ha més gent, però és més fàcil. Clar, per això hi ha més gent, també, suposo. Com que és més fàcil, la gent viatja més.

I: I quines coses creus que s'han guanyat amb el pas del temps?

E2: Home, abans, quan agafo un hotel, tenia més problemes, i ara ho tens tot a una pàgina web, i ho tens tot allí. I ho passes directament, pagues directament, i és més fàcil. I per veure qualsevol cosa, és que ara, amb internet, no tens problema, gairebé, no tens problema. És tot molt més fàcil. Molt fàcil, molt més fàcil.

I: I quines coses s'han perdut, als viatges?

E2: L'essència de viatjar... El que s'ha perdut és estar més amb la família. Sí, abans anaves amb la família, i anaves amb la família, però ara no és igual. Sí, t'agrada estar amb ells, però quan viatges vas tu sol, perquè els fills són grans, tenen la seva vida... Bé, és diferent. No és el mateix, clar. Potser s'ha perdut això,

I: I des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut autenticitat, o te'n deixen a la massificació?

E2: No, no crec que s'hagi perdut autenticitat, no. Jo crec que sí, hi ha tanta gent, i és que abans tampoc viatjava tothom. Només qui tenia més capital. I ara no, ara ja tenim més capacitat.

I: I per acabar, hi ha algun record que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E2: Ah, home! Sí, sí, el GPS i... Com me la ha liat... Bé, no vull dir res, però... A mi m'ha perdut, a vegades, el GPS.

I: Ja, ja. Molt bé doncs res, fins aquí l'entrevista, moltes gràcies!

ENTREVISTA 3

CODI:	E3
DATA:	11/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez... i aquesta entrevista forma part del meu treball final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatgers a partir dels records i l'experiència personal. I aquesta entrevista serà... la informació serà tractada només per finalitats acadèmiques i de manera confidencial. Abans de començar et volia demanar si podia gravar la conversació. Et sembla bé?

E3: Em sembla bé.

I: Molt bé. Doncs comencem una mica amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E3: Tinc 66.

I: Molt bé. I on vius actualment?

E3: Visc a Barcelona.

I: Perfecte. Quina és la teva professió o era la teva professió abans de jubilar-te?

E3: Era... cartero. Cartero.

I: Perfecte. Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E3: Sí.

I: I en quina etapa consideres que has viatjat més?

E3: Bueno, doncs de 30 a 40.

I: Perfecte. Ara anem a parlar sobre el record del primer viatge que tens tu. Quin és el primer viatge que recordes haver fet?

E3: El primer viatge, no ho sé, a les Canàries amb 26 anys. Bueno, doncs era... era el viatge de noces. Bueno, no havia agafat mai un avió i estava nerviós.

I: I, bueno, així, en general, quines destinacions has visitat?

E3: Les Canàries, Grècia... Què més has vist? Bueno, he vist Praga... Praga... He vist París, Londres... Roma... Bueno, Roma, Roma, Itàlia... He vist tota Itàlia, Nàpoles... Molt bona ciutat. I l'illa de Creta, també, de Grècia. He vist tot l'Atenas, Creta, Santorini i Rodas, totes aquestes illes.

I: Molt bé. Ara anem a fer una comparació entre abans i ara. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E3: Home, econòmic, bastant. Però el canvi, canvis, bueno... Jo no trobo molts canvis, no.

I: Vale. Bueno, creus que avui en dia es més fàcil viatjar?

E3: Bueno, això sí.

I: Molt bé, i quines coses creus que s'han guanyat o s'han perdut al llarg del temps? Creus que s'ha perdut l'autenticitat dels viatges o s'ha mantingut l'essència dels viatges? Bueno, l'essència sí, l'essència, sí, l'essència. Se mantene. No han perdut l'autenticitat dels viatges. No.

E3: Vale. I per últim, ¿hi ha algun record o experiència personal... que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

I: Bueno, abans era més l'aventura, ara està tot més xic. Això és veritat.

E3: Doncs moltes gràcies!

ENTREVISTA 3

CODI:	E4
DATA:	11/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA.	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball a final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys cinquanta fins ara. I m'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar et volia demanar permís per gravar. Tinc el teu permís per gravar la veu?

E4: El tens tot.

I: Comencem una mica fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E4: 76.

I: Molt bé. Quin és el teu lloc de residència?

E4: El Vendrell.

I: Quina és la teva professió actual o professió abans de jubilar-te?

E4: Ara jubilada, abans comercial.

I: Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E4: Sí.

I: Molt bé. I quina etapa de la teva vida consideres que és aquella en què més has viatjat?

E4: Home bastant en totes, sempre he tingut el cuquet de viatjar. Vaig començar que tenia 12 anys, abans amb les sardanes, per tombar per tot Catalunya. També cap a França, amb la colla de sardanes, ballant sardanes, a campionats i tot això.

I: Quin és el primer viatge que recordes?

E4: A l'edat de 12 o 13 anys sempre anàvem a puestos amb les sardanes. Agafàvem un autocar i a ballar!

I: Què bé! Quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E4: Doncs mira, des d'anar a Itàlia, evidentment. Després vam anar a Suïssa, a Àustria. Després, bueno, a Andorra, a Portugal, a Grècia. Per Europa, sí. Tota Europa recorreguda. A Egipte. Bueno, això ja és l'Àfrica. Egipte. També, molt bé.

Bueno, espera't, no he acabat. És que jo em perdo. A la Xina. Jolín. Acabat vam anar a Mèxic. I bueno, a Àustria. També vam anar a Hongria. La República Txeca. Alemanya. Bueno, a Canàries i a totes les illes. Però gairebé cada dos o tres anys a les Canàries.

I: Molt bé. Bueno, ara farem una comparació entre abans i ara, a veure què opines tu. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis són els que destacaries més?

E4: No ho sé, perquè sempre ens ha agradat. Canvis... que ara pots fer menys coses per l'edat, però el cor hi va. O sigui que ha canviat el món. Però doncs les ganes hi són, sinó que a vegades no es pot.

I: Quines coses creus que s'han guanyat i s'han perdut amb el tema dels viatges?

E4: Una cosa que s'ha perdut, la seguretat d'abans. Abans potser anaves i era tot desconegut.

I: Clar, vale. Molt bé. I des del teu punt de vista, els viatges han perdut autenticitat o te'n deixen a la massificació?

E4: Es que la massificació tampoc la busquem. Jo, si hi ha molta gent, m'atabalo. Home, clar. I si tu busques autenticitat, encara la pots trobar. Segons què, si repeteixes, et trobes que, hosti, mira que ha canviat això. Llavors ja no t'agrada tant com t'havia agradat. Jo sempre descobreixo coses noves. Sí, encara hi ha moltes coses noves per descobrir. Sempre.

I: Molt bé, molt bé. Bon punt de vista. I per acabar, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E4: Principalment Canàries, aquest últim que hi vam anar, tot anant tot molt bé, no tenia res a veure amb el penúltim cop. No ho sé, als restaurants que havíem anat, que dius, hosti, això com ha perdut. O algun altre que hem descobert de nou. Hosti, això no ho havíem vist mai. Clar. Però d'aquesta manera, és que no té res a veure.

Sempre que anem a Canàries lloguem la companyia de cotxes, els mateixos cotxes, que ja el tenen fitxat, també. Llavors, i avui no et demanen ni res, doncs com que anem allà ja... I això ja és gairebé amb totes les illes el mateix.

I: Molt bé, doncs ja està l'entrevista. Moltes gràcies pel teu punt de vista.

ENTREVISTA 5

CODI:	E5
DATA:	11/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges des dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar et volia demanar permís per gravar. Tinc el teu permís?

E5: Tens els meu permís.

I: Molt bé doncs comencem. Quina edat tens?

E5: 78.

I: Quin és el teu lloc de residència?

E5: El Vendrell.

I: La teva professió actual o professió abans de jubilar-te?

E5: Ara actual estic jubilat i abans doncs era fuster.

I: Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E5: Bastant. Sí.

I: I quina etapa consideres que és la que més has viatjat?

E5: Totes he disfrutat.

I: Molt bé. Ara parlarem una miqueta del record personal del primer viatge. Quin és el primer viatge que recordes haver fet?

E5: El primer viatge així llarg potser era a Lourdes, aquí a França. Devia tindre 15 anys. Em feia molta il·lusió sortir de casa. Vaig anar-hi amb la colla de sardanes.

I: Perfecte. Ara canviant una miqueta de tema, quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E5: Per tot Catalunya, per tot Espanya, i després Europa i Amèrica. Una miqueta de tot.

I: Ara farem una mica una comparació entre abans i ara, a veure quina és la teva opinió, quin és el teu punt de vista. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E5: Home, abans em feia molta il·lusió quan sortia a fora. Disfrutava molt. I ara ja he d'anar sobre segur. Perquè, per exemple, aquest últim que t'han anomenat de Lanzarote, vaig trobar massificat allò, sí, un turisme barat. Molt degradat tot, no ho sé.

I: Creus que avui en dia és més fàcil viatjar que abans?

E5: Sí. Hi ha més facilitats. Pots agafar un vol avui i marxar demà. I això abans potser no es podia fer.

I: Quines coses crec que s'han guanyat amb el canvi de turisme?

E5: Home, que saps més on vas. Vale. Tens més coneixement.

I: I quines coses s'han perdut?

E5: L'essència dels llocs, potser. Que tot està... Que tot és més igual. Sí, vull dir, no... Com surts a fora, ja vas sobre segur al pesto que aniràs.

I: Vale, molt bé. I des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut autenticitat o te'n deixen a la massificació?

E5: Hi ha molta massificació.

I: I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E5: No ho sé, vull dir, ara viatgaria... m'agradaria viatjar més!

I: Bueno doncs molt bé fins aquí l'entrevista, moltíssimes gràcies!

ENTREVISTA 6

CODI:	E6
DATA:	13/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Soc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació de l'entrevista serà tractada de manera confidencial i totalment anònima. Abans de començar et voldria demanar si puc gravar la teva veu.

E6: Sí, pots gravar, i tant.

I: Molt bé, doncs comencem una mica fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E6: 77 anys.

I: Molt bé, i quin és el teu lloc de residència?

E6: El Vendrell.

I: Quina és la teva professió actual o professió abans de jubilar-te?

E6: Botiguera

I: I bueno, has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E6: Home no gaire, però Déu ni do.

I: En quina etapa consideres que has viatjat més?

E6: Doncs de gran, ja. De gran.

I: Molt bé. Ara parlarem del record personal del primer viatge que recordis haver fet. Quin va ser?

E6: Va ser anar a la Vall d'Aran amb la meua canalla petita. Vam anar a buscar rovellons amb el cotxe, vam llogar una casa. I doncs bé, va anar molt bé. M'ho vaig passar perfecte. Molt maco va ser. Després ja hem fet excursions. Nosaltres vam anar a Egipte.

I: I ara podies anomenar una miqueta quines destinacions has visitat al llarg de la teua vida? Algunes així per sobre?

E6: A Canàries. A Lanzarote. Unes quantes. A Suïssa. I doncs sí...a Egipte.

I: D'acord. I ara farem una miqueta una comparació entre abans i ara. Hem parlat del primer viatge, ara fem una comparació. Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E6: Home, d'anar amb un cotxe sense aire condicionat, o anar amb un cotxe que tingui aire condicionat i amb totes les condicions i comoditats canvia al 100%.

I: I creus que és més fàcil viatjar abans o ara?

E6: Ara.

I: Quines coses s'han guanyat amb el pas del temps?

E6: La comoditat. Comoditat.

I: Molt bé. I quines coses s'han perdut?

E6: No... No em ve res al cap.

I: Molt bé. I des del teu punt de vista, creus que els viatges actuals han perdut autenticitat i tendeixen a la massificació?

E6: Més aviat ha anat més bé que no pas més malament.

I: I per acabar, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E6: No, no de fet no.

I: Bueno... doncs moltes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 7

CODI:	E7
DATA:	13/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i el 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar et volia demanar permís per enregistrar la conversa.

E7: Sí, no hi ha problema.

I: Molt bé, perfecte. Comencem una miqueta amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E7: Jo, 76.

I: Molt bé. I on vius? Quina és el teu lloc de residència?

E7: Jo visc a l'Arbós de Penedès.

I: Quina és la teva professió actual o professió abans de jubilar-te?

E7: Jo, industrial.

I: Perfecte, has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E7: Sí Déu n'hi do.

I: I en quina etapa consideres que has viatjat més?

E7: Bueno, he viatjat sempre, perquè jo no soc d'aquells que deien, quan et jubilis ja ho faràs. I jo dic, si ho puc fer ara, després ja ho tindrè fet.

I: Molt bona mentalitat, la veritat Va, ara parlem una mica del record personal del teu primer viatge, vale? El primer que recordis. Quin és el primer viatge que recordes haver fet?

E7: Jo quan em vaig casar amb 25 anys vaig fer 6.000 de quilòmetres. Vam travessar tota Espanya, vull dir... Vam fer molts quilòmetres amb el cotxe.

I: Ja m'ho imagino. Has fet viatges de la resta de la vida?

E7: Sí, bastant, bastant.

I: Podries dir quines destinacions has visitat?

E7: Doncs, mira, Mallorca, després vam anar a Canàries, vam anar a Santa Cruz de Tenerife, a la Gomera. Després vam anar a Lanzarote, a Gran Canària. Vam tornar les quatre illes. Després hem anat als Estats Units. Hem anat a les Cataretes del Niàgara, vam fer... Caravana. Jo he tingut quatre caravanes i una altra caravana. Sí, i com que vam anar a les Cataretes del Niàgara, vam llogar una altra caravana i vam fer la ruta amb autocaravana. No vam anar amb una agència. Vam llogar l'autocaravana i vam fer tota la ruta, els deu dies que es fan amb una agència, els vam fer amb caravana. Als Estats Units vam fer Nova York, Washington, després vam anar cap al Canadà, Quebec, Ottawa, Montréal... Sí, sí, tota la ruta de les Cataretes del Niàgara. Després també hem estat a Mèxic, hem estat a Mèxic dues vegades, un cop a la fanya, i un altre, doncs, vam anar a Cancún, un viatge de plaer. I després aquí a Europa també hem tombat molt. Vam fer les ciutats imperials, Viena, Praga, Budapest... Vam fer el Bàltic, tot el Bàltic, que vam anar a Sant Petersburg, vam fer Sant Petersburg, Helsinki, vam fer tot, des de Copenhague, vam fer tot allò, tot el recorregut. Després hem fet també el, això, del... Noruega. Vam fer tot allò, totes les parts de Noruega. I després també he estat a França, l'1 d'octubre a França, amb la caravana. Vam anar a Anglaterra i a Escòcia amb la caravana, també. Anglaterra i Escòcia. Molt bons viatges. Sí, hem tombat, hem tombat bastants. I a Espanya, doncs, hem tombat tot. Hem anat a Sevilla, a Màlaga, a Uelva... A tot arreu. Això, al Garbel, sobretot a Portugal, també, amb l'autocaravana. Després a Galícia, també. Vam fer tot el nord, tot el Cantàbric. Vam anar fins a Bilbao i de Bilbao cap aquí. Hem viatjat bastants, sí. Jo deia jo el que pugui fer ara, això ja estarà fet.

I: Has estat a moltíssims llocs! Ara farem una miqueta de comparació entre abans i ara, a veure quina és la teva opinió sobre com ha canviat, vale? Si comparem com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E7: Bueno, avui és més ràpid tot. Més ràpid. Menys problema. I a l'hora de viatjar, doncs, bueno, encara que no sigui barat, però, doncs, costa lo seu. Vull dir... bé, vaja, bé. Perquè jo havia anat d'aquí a Galícia en tren i vaig estar un dia i mig per anar a Galícia. I ara... Per anar a Galícia un dia i mig, eh? Perquè jo per la feina també em desplaçava molt. I el fred que fotia a l'altre!

I: Bueno. ¿I creus que avui en dia és més fàcil viatjar que abans?

E7: Bueno, doncs sí, hi ha més facilitat. Depèn de si t'agrada o no. Perquè jo tenia uns companys que deien que no podien fer vacances perquè no tenien diners i després es comprava un quadre de 60.000 o 70.000 pesetes. I bé, bueno, doncs cadascú amb els seus diners fa el que vol. No n'hi ha per tot.

I: Sí. Clar. Quines coses creus que s'han guanyat amb el pas del temps, els viatges? I quines s'han perdut?

E7: Home, s'han guanyat, poder, les explicacions. Abans, per exemple, com nosaltres vam estar a Sant Petersburg, anàvem amb una bandereta i anàvem explicant aquesta sala i aquella i el que es perdia la bandereta ja l'havia cagat. I ara, amb els audifons et posen el d'allò i, bueno, encara que estiguin dues

sales o tres més cap allà, t'enteres igual. I això és un avantatge molt gran. Perquè si no estaves al costat de la guia no te n'enteraves i d'aquesta forma te n'enteraves de tot.

I: I quines coses creus que s'han perdut, els viatges?

E7: S'han perdut? Doncs... No, no crec que s'hagi perdut res. Al contrari, sempre s'ha guanyat.

I: Molt bé, molt bé. Perfecte. I des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut autenticitat o tendeixen a la massificació?

E7: T'ensenyen... A veure, quan vas de viatge t'ensenyen el que ells volen, no? Per exemple, quan vam estar a Cancún et porten on ells volen i és una pel·lícula. És un muntatge tot. Perquè hi ha el poble aquell, et ensenyen com vivien, com estaven, com tal, i no hi havia llum ni hi havia res de res i llavors resulta que al final passaves en un lloc, tenien plaques solars. Vull dir que tot és un d'allò. Només t'ensenyen el que volen. Sin embargo, com que hi vaig anar per la fènyia després, llavors vaig anar amb el meu compte i em vaig posar en llocs que, esclar, en viatges no hi vas. Llavors t'adones una mica bé de la vida real d'aquella gent, de com viuen, de com estan i tot.

I: I creus que sempre ha sigut així o que abans trobes més coses autèntiques i ara menys?

E7: La gent abans potser era més real, no sé, vivia una mica més el que era, i avui dia és una mica ficticiós, no? És una mica... el que ells volen, al final.

I: Això mateix. Bé, i com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E7: No, la via de viatjar cada dia està més bé, no cal dir- ho. Perquè nosaltres vam anar a una agència que quan vam anar als Estats Units vam anar per British Air i per Anglaterra i resulta que allà, ells mateixos et pugen a l'avió, et porten a l'hotel, et porten... Molta facilitat. Depèn de l'agència, també.

I: Molt bé, moltes gràcies per l'entrevista i pel teu temps.

ENTREVISTA 8

CODI:	E8
DATA:	13/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu Tfg que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 més o menys fins avui. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals. Tota la informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i anònima. Que et puc gravar, et puc registrar la conversació?

E8: Sí senyora.

I: Molt bé, doncs comencem pel perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E8: 77 anys.

I: I quin és el teu lloc de residència?

E8: Sóc de Vendrell.

I: De Vendrell, perfecte. I quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E8: La meua professió actual sóc jubilat i antigament era botiguer.

I: Molt bé. I has viatjat amb freqüència al llarg de la teua vida?

E8: Moltes vegades he viatjat. Tot arreu he anat amb cotxe. El tren, no sabia mai anar en tren.

I: I quina és l'etapa en què consideres que més has viatjat de la teua vida?

E8: De jove, sí. Amb el cotxe de jove.

I: D'acord. I anem a parlar del teu primer viatge. Quin és el primer que recordes haver fet?

E8: EL primer viatge que recordo és el viatge de nuvis. Vaig donar el tomb a tota Espanya. Amb el cotxe. Vaig sortir per Zaragoza, vaig anar a Portugal, de Portugal cap a Múrcia, i de Múrcia cap a Catalunya una altra vegada. Ay...una il·lusió. Una il·lusió. Tenia moltes ganes de viatjar, jo.

I: Podries dir una miqueta quines destinacions has vist a part d'aquest viatge que m'has explicat?

E8: A veure. Hem viatjat cap al Vall d'Aran. Molt a la Vall d'Aran. Després hem anat molt a la platja, a pescar, que també s'agrada molt anar a pescar. Cada diumenge avui anàvem a pescar. A l'estiu, a la platja, i a l'hivern, a buscar rovellons. I, bueno, a partir d'aquí, hem anat a Mallorca, a Canàries, a Lanzarote, a Tenerife, hem anat a Suïssa, hem anat a Milà. I a Noruega. L'últim viatge que vam fer maco va ser a Noruega. L'últim ha sigut a Noruega. Sí. El primer la volta a Espanya amb el cotxe i l'últim a Noruega. Que és un viatge que recordarem tota la vida.

I: Què bé, què bé! Anem a fer una comparació entre abans i ara. A veure quin és el teu punt de vista. Bueno, si compares com has viatjat abans i com has viatjat avui, quins canvis destacaries?

E8: Home, ara he viatjat més tranquil. Ara vaig... De fet, no es podia sortir de viatjar perquè no hi havia calers. Transport, a mi sempre volien tren i això, però jo no ho vaig fer servir mai. Però ara, agafes el cotxe i vas a qualsevol lloc. Si vols anar a un altre lloc, agafes un autocar. Si vols anar a un altre lloc, vas cap a l'avió. És completament diferent que abans.

I: Molt bé. Més fàcil, no?

E8: Més fàcil, sí.

I: Quines coses creus que s'han guanyat amb el pas del temps, en els viatges i quines s'han perdut?

E8: Bueno... no sé qué dir-te.

I: Tranquil no et preocupis. Des del teu punt de vista, creus que els viatges segueixen tenint aquella autenticitat que tenien abans o t'han deixat anar a la massificació?

E8: No, ara és més maco. És més maco. Abans no ens donaven cap explicació de cap lloc. Està més preparat tot.

I: I per acabar, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir? Algun record que tinguis?

E8: La veritat és que estem retirats se l'estem passant molt bé. Sortim quan se dona la gana. Viatgem on volem amb llibertat.

I: Molt bé això és lo important. Moltes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 9

CODI:	E9
DATA:	18/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, soc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i avui dia. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals. La informació que em proporciona serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Antes de empezar, quería preguntarte si puedo grabar la conversación.

E9: Sí, sí.

I: Genial. Pues empezamos con la entrevista. ¿Qué edad tiene?

E9: 77 años.

I: ¿Y cuál es su sitio de residencia? ¿Dónde vive usted?

E9: En Ramales de la Victoria, en Cantàbria.

I: Muy bien. ¿Cuál es su profesión actual o antes de jubilarse?

E9: Recaudador.

I: ¿Y usted cree que ha viajado con frecuencia a lo largo de su vida?

E9: Sí... bueno sí.

I: ¿Y más o menos en qué etapa consideras que has viajado más?

E9: A los 40 años.

I: Muy bien. Vale, vamos a hablar del primer viaje que recuerde. ¿Cuál es el primer viaje que te viene a la mente que hiciste?

E9: Pues tenía muchas ganas e ilusión y fue un viaje hacia México cuando tenía unos 40 años.

I: Cuéntame un poco sobre ese viaje.

E9: Bueno, pues, como ya te digo, quería conocer México. Bueno, y conocer otro mundo diferente completamente. Fui en avión hasta allí. Y bueno tengo unos conocidos en México. Lo que más me llamó la atención fue a la hora de aterrizar en México, porque veías en la noche que llegabas al aeropuerto y veías luces por el infinito. Veías por la izquierda, por la derecha, por el frente, todos los... Al llegar, que yo no acababa nunca.

I: Genial. ¿Y podrías decirme más o menos a lo largo de tu vida qué sitios has ido, qué destinos has visitado?

E9: Bueno pues a México fui dos veces, fui a Brasil y luego fui a Argentina, a nivel de Sudamérica. Y bueno obviamente por España.

I: Muy bien Sudamérica es lo que te ha gustado. Vale. Mira, y ahora vamos a hacer un poco una comparación. Si comparas cómo se viajaba antes, por ejemplo, tus viajes antes de México... Bueno, ¿cómo se viajaba antes y cómo se viaja ahora? ¿Qué cambios destacarías?

E9: Bueno, tienes que tener en cuenta que yo viajaba ahora recientemente, yo, a partir de los 45 años, no he vuelto a viajar así para nada. Pero, bueno, yo supongo que ahora hay muchos más medios y... Vale. Yo creo que será más cómodo.

I: Vale. ¿Incluso más fácil, dirías, o...?

E9: Sí, bueno, porque yo cuando fui a México, me parece que ahora hay vuelos directos, que tardan casi tres horas o cuatro horas menos. Me acuerdo que la primera escala que hice fue en Montreal, y claro, el viaje tarda casi tres horas más. Al final... Tardaba más entonces que ahora. La autonomía de los aviones era menor y... Tenía que repostar o... bueno eso. Pero bueno, ahora veo que ya se tarda mucho menos y que es más cómodo de viajar.

I: ¿Tú dirías que actualmente los viajes han perdido autenticidad? ¿O se han masificado?

E9: No, yo creo que eso ya depende más de las personas, ¿no? Según las peticiones de la gente.

I: Bueno muy bien, como cierre, ¿hay algún recuerdo o experiencia personal que quieras añadir para que se note el cambio entre antes y ahora de los viajes?

E9: Yo ya te digo que yo, por lo que veo, lo que eran antes y lo que son ahora, la diferencia que yo veo es... Ahora son los aviones con más autonomía, ya no hay que hacer escalas en la mayoría de los vuelos, ya se han animado a los vuelos directos.

I: Bueno pues muchísimas gracias por la entrevista!

ENTREVISTA 10

CODI: E10
DATA: 18/03/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Presencial
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, voldria demanar-te permís per enregistrar la conversa per poder analitzar-la posteriorment. Em dones el teu permís?

E10: Sí, i tant.

I: Molt bé, perfecte. Doncs comencem una miqueta fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens, si es pot saber?

E10: 76 anys.

I: I quin és el teu lloc de residència?

E10: El Vendrell.

I: La teva professió actual o professió abans de jubilar-te?

E10: Jo vaig treballar de mestra fins als 65 anys.

I: I consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida? .

E10: Moltíssim, gràcies a Déu

I: En quina etapa més o menys creus que és la que més has viatjat? Vols fer una miqueta un eix cronològic des que eres petita fins ara, com han sigut els teus viatges?

E10: Oh, sí. Bé, doncs el primer viatge va ser quan els meus pares per primera vegada que tenien un restaurant van tancar i van fer vacances i van voler repetir el seu viatge de nuvis i vam anar a Poblet i Barcelona i van coincidir amb unes inundacions que van haver, no recordo ara l'any, però que l'aigua allà a Barcelona ens arribava al genoll i aquest va ser el primer. I després amb els meus pares n'hem fet molts perquè el papa volia que conegués Espanya abans de sortir a l'estranger i viatjàvem amb diferents medis.

I: Quina edat tenies en aquests viatges primers?

E10: Bueno, era, suposo que dotze. I bueno, viatjàvem amb tren, amb autobusos, amb taxis, era una mica, no tenies res reservat, anàvem una mica a l'aventura. Una vegada a Madrid es va costar molt trobar un lloc on dormir, i vam dormir en un lloc una miqueta especial, que no cal especificar. Però bueno, sí, jo anava amb un full de la pàgina de l'Atles que tenia, que la vaig arrencar, i m'agradava molt seguir els itineraris que fèiem i tot això. I recordo especialment un viatge que va ser de Galícia cap a Catalunya amb un tren que s'anomenava Xangai, que per cert la Júlia Otero també va venir de Galícia amb aquest tren, no al mateix dia, clar, de cap aquí, quan van emigrar, i llavors, a mitja del viatge, el tren parava per menjar. Crec que era Miranda Debro, que vam baixar tots, i recordo que ens vam fer com un potaje de garbanzos, i quan vam acabar de dinar, altra vegada el tren i cap aquí. Havies de vigilar de portar les ventanilles abaixades perquè alguns trens anaven en carbó, i si no les abaixaves, venies amb una cara que semblava que eres d'un altre continent. I a més, la pudor que entrava dintre del vagó, no? Aquell temps, el viatge era molt bonic, perquè la gent compartia tot el que tenien, portaven formatge, portaven coses. La niña, ¿qué quiere un poquito de queso? ¿Quiere comer un poco de esto? Hi havia gent d'arreu. I jo recordo que era molt bonic, et donaven les maletes a través de la finestra, t'ho

baixaves i ells t'ho anaven donant, i hi havia com una relació molt bonica. M'agradava molt el viatge amb tren, excepte que ara no m'agradaria gens fer-ho.

I: Fem una comparació ara entre com era viatjar abans i com és avui en dia. Des del teu punt de vista, si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E10: A veure, quan vam començar a viatjar nosaltres, vam ser molt criticats que el meu pare tanqués el restaurant per viatjar. La gent no viatjava perquè no hi havia calés per viatjar. Ara, en aquest moment, hi ha uns preus molt assequibles, que el jovent pot viatjar també, i això té una part bona i una part dolenta, perquè viatja moltíssima gent i llavors hi ha unes aglomeracions pertot arreu que fan que no sigui bonic, no vull visitar allò, perquè a Roma, per exemple, hi havia més gent que a l'Índia, quan hi vaig anar. Bueno, és just, tothom té dret a viatjar, però s'hauria d'organitzar una miqueta això o controlar les massificacions, perquè, per exemple, Birmània per mi va ser una gran decepció. Hi havia multituds pertot arreu. Quan anaves a comprar a un lloc, tenia el mateix que la paradeta del costat i que l'altre i que l'altre, i tot era producte de Xina. Ens va costar moltíssim trobar alguna cosa que fos realment de Birmània, de Myanmar, i em va decepcionar molt això, perquè Puesta de Sol era el Puente de Ubey. Jo m'imaginava una cosa superromàntica. Quan vam arribar al Puente de Ubey van arribar 40 autocars, no? I clar, això què? No. Quan vaig anar a la Galeria dels Oficis, una multitud que t'apretava pertot arreu, no podies ni veure un quadre, ni saber res de res. Això no és manera d'anar pel món. Jo trobo que en aquest sentit s'ha massificat massa. Potser la... no ho sé, les ganes de fer calés d'alguns països fa que es descontrolin. Alguns països no ho saben controlar. N'hi ha que sí. Ara no sé com ho porta Bali, però Bali ho tenia bastant controlat quan jo hi vaig anar. Bé... Ara, què té... Ara, jo, doncs, m'ha permès, també, estar jo més bé econòmicament, he pogut fer alguns viatges, no tots, però algun en business, una mica més còmode, també ens fèiem més grans, i segons quins viatges llargs hi ha, doncs no. Tot i que vam anar fins a Nova Zelanda en turista, però vam fer una parada a Singapur, al anar, i una parada a Singapur d'un dia al tornar. També hi havia una oferta que per un euro et donaven hotel d'un dia a Singapur, en aquell moment.

I: Molt bé. I creus que avui és més fàcil viatjar que abans?

E10: Sí, en aquest sentit. Els preus estan més bé, tot i que ara no sé què passarà amb els preus dels bitllets d'avió, amb tot aquest problema que tenim del petroli i tal, però sí, més fàcil sí que ho és. La prova és que trobes gent jove que dius aquesta canalla no hauria d'estar treballant en aquella època, i te'ls trobes per tot arreu, gent de totes les edats. No hi ha gent jubilada, sinó gent de totes les edats que també tenen dret. I una cosa, els que estan fent molt de mal el turisme, per mi, per la meva opinió, els influencers aquests, a aquesta gent els importa un pito el país, la cultura, la gastronomia, tot. Van allà i es fan unes fotos que queden mones, les pengen i les persones amb poc criteri diuen ui, si aquesta foto li queda tan mona jo també quedaré mona allí fent-me una foto. I van i viatgen per això, per fer-se una foto i quedar mones. Només per fer-se fotos. I llavors penso que és una mala influència les influencers, que tinc la meva definició, que no diré, d'aquestes persones, però que s'ha de viatjar pel que a un li agrada i li atrau, però no per aquestes tonteries. Els països s'han de conèixer, s'han de viure, s'han de disfrutar de tot, de l'art, de la gastronomia, de tot el que tingui aquell país per oferir, i contactar amb la gent, i fer experiències noves, i no aquesta cosa tan absurda de fer-me una foto que quedi mona. El que és viatjar realment, s'ha de fer, no fer fotos. Si no és com desvirtuar els viatges.

I: Molt bé. Molt bon punt de vista. Quines coses crec que s'han guanyat i quines coses crec que s'han perdut amb el pas del temps, els viatges?

E10: S'ha guanyat facilitat per poder viatjar i s'ha perdut autenticitat.

I: Molt bé. Doncs ja l'última pregunta que és d'això de comparar, creus que des del teu punt de vista els viatges han perdut autenticitat i tendeixen a la massificació?

E10: En alguns països que no ho saben controlar, per exemple a Myanmar, que ara estan els pobres en una guerra civil, per cert, Myanmar està descontrolat totalment. Totalment. I això és una pena. No s'ha de perdre l'autenticitat. No t'has de vendre la teva dignitat, la teva autenticitat per quatre xavos.

I: O sigui, que sí que s'han massificat molt els llocs i ja no són tan autèntics, però creus que si tu vols buscar autenticitat a un lloc la pots trobar?

E10: Doncs mira, ara m'he enamorat d'unes illes, Feroe, no sé si el podré fer aquest viatge o no, però tinc l'esperança que allí no hi trobaré massificació. Com a molt massificació d'ovelles, que aquestes m'encanten. Però veurem, perquè d'aquí a allà potser hi va una influència. Si has retratat una ovella

d'aquelles, llavors tothom vol anar a fer la foto amb l'ovella. Ja es veurà què passarà. Però en principi tinc aquesta il·lusió.

I: I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir perquè es pugui veure el canvi de com ha canviat la manera de viatjar abans i ara?

E10: Podria ser aquesta exageració que he dit de Birmanya, que va ser molt decepcionant, i de l'altra banda podria posar-hi Síria i Jordània, especialment Síria. Quan s'hi podia viatjar vaig trobar que eren molt autèntics, encara el turisme no els havien fet malbé, la gent t'acollia i va ser una experiència de les més boniques i interessants que he fet en la meua vida. També va ser gràcies al guia que teníem que ens ho va fer viure moltíssim i molt intensament i molt propi a la gent i el recordo com un viatge molt interessant i dels més autèntics que he fet.

I: Molt bé. Doncs moltes gràcies. Una entrevista molt interessant.

ENTREVISTA 11

CODI:	E11
DATA:	18/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Buenos días, soy Martina Rodríguez y esta entrevista forma parte de mi trabajo final de carrera, que estudia cómo ha cambiado la manera de viajar desde 1950 hasta ahora. Me interesa conocer la evolución de los viajes a partir de los recuerdos y experiencias personales. La información que me proporciones será tratada de manera confidencial y con finalidades exclusivamente académicas. Antes de empezar, quería preguntarte si puedo grabar la conversación.

E11: Sí, por supuesto.

I: Genial. Pues bueno, empecemos haciendo un poquito el perfil del entrevistado. ¿Qué edad tienes?

E11: 79 años.

I: Muy bien. ¿Y cuál es tu sitio de residencia? ¿Dónde vives?

E11: Habitualmente en Madrid.

I: Muy bien. ¿Y me podrías decir cuál es tu profesión actual o antes de jubilarte?

E11: Maestra de primaria. Maestra.

I: Vale. ¿Has viajado con frecuencia a lo largo de tu vida?

E11: Sí, a partir de 2005. Sí, sí, bastante, con bastante frecuencia. Creo que empecé a viajar con cierta frecuencia a partir de 2005, que tenía un grupo de amigos que nos dedicábamos a viajar.

I: Vale, ahora tenemos que tirar para atrás y hacer un poco de memoria del primer viaje que hiciste. ¿Cuándo crees que fue tu primer viaje que recuerdes?

E11: Cuando era pequeña con mis padres, tenía... no recuerdo la edad. Así viajes más cortos por las Islas Canarias, yo nací allí, quiero decir soy de allí, pero vivo en Madrid como te dije. Bueno viajes más cortos por las Islas Canarias. Pues para ir en plan familiar por las islas y ver un poco lo más llamativo de las islas.

I: Muy bien. Ahora sí, te voy a preguntar, ¿qué destinos has visitado a lo largo de tu vida?

E11: Sí, después de esto por Europa, pues empecé con Noruega, Rusia, Jordania, Egipto, luego Croacia. Y luego ya últimamente, cuando me he lanzado de golpe a los destinos un poco más largos, pues estuve en Patagonia Argentina y Chilena. Estuve en Sudáfrica, Tanzania, Zimbabue. Myanmar, la antigua Birmania. Últimamente Japón. Y ahora tengo un proyecto para viajar a Perú en junio. Y luego, final de año, Kenia.

I: ¡Toda una viajera! Hay que aprovechar el tiempo. Muy bien. Vale. Ahora me gustaría que me dieras tu punto de vista de cómo era viajar antes y cómo es ahora. ¿Crees que...? Bueno, ¿qué cambios crees que ha habido en el viaje?

E11: Yo creo que fundamentalmente... Perdón. Antes viajaba como con más miedo, ¿y qué me voy a encontrar? Ahora yo creo que para mí fundamentalmente predomina la ilusión. La ilusión por conocer, la ilusión por palpar culturas nuevas, por ver sistemas diferentes de vida, que además educan mucho. Y enseñan mucho. Sí. Sí, sí, sí. Porque cuando viajabas hace más tiempo lo veía todo como que me voy a encontrar. Y con la mente un poco puesta en lo mío es lo mejor. Hay más cosas. Hay otras culturas tan válidas como la nuestra y otras formas de vida muy interesantes. Porque, por ejemplo, en Myanmar, la antigua Birmania, me ha sorprendido la forma de vida de esta gente. Quizá un desarrollo económico mucho más débil que el nuestro, pero con unos valores impresionantes. Igual que Japón con la educación. Tiene cosas muy extrañas para nosotros, pero luego tienen la forma, la educación que tienen a nivel general es para mí muy buena.

I: Desde tu punto de vista, ¿crees que los viajes han perdido autenticidad y se han masificado?

E11: Sí que es cierto que se han masificado. Lo que pasa es que la autenticidad va a depender de lo que la agencia o la persona que promueve estos viajes se fije, el itinerario que fije. Porque te puedo decir que en este caso, con estas personas que viajo, busca mucho no hacer turismo de masas, no hacer turismo de grandes grupos, y hacer turismo más a pie de calle, más a pie del país, sin valorar los asuntos turísticos, porque, lógicamente, si vas en un viaje de turismo, tienes que ver lo básico, lo que la gente fundamentalmente va a ver, pero luego aprovecha para meter cosas más auténticas, más del país en sí. O sea, si quieres encontrar autenticidad, aún puedes encontrarla.

I: Muy interesante. Para finalizar, ¿hay alguna experiencia personal que quiera compartir?

E11: Sí mira. Y yo pienso que los viajes tienen tres etapas. La preparación. La vida, disfrutar in situ. Y el recuerdo. El recuerdo es una pasada. Porque te da una visión muy clara. Pones, digamos, en orden todo lo que has visto y te da una visión muy clara. Y luego tienes la forma de ordenarlo un poco. Siempre hay alguien que hace un recuento de todo lo que hemos visto. Y eso es muy, muy bonito. Sobre todo porque luego ves algo en televisión y dices, bueno, ahí he estado yo. Es súper interesante.

I: Muy buena división de los viajes.

E11: Bueno, eso es todo lo que te puedo decir.

I: Pues me ha ayudado muchísimo. Muchas gracias por tu tiempo.

ENTREVISTA 12

CODI:	E12
DATA:	19/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez... i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats acadèmiques. Abans de començar, et volia preguntar si puc gravar l'entrevista.

E12: Sí, la pots gravar.

I: Molt bé, perfecte. Doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E12: Jo ara tinc 78.

I: I quin és el teu lloc de residència?

E12: El Vendrell.

I: Perfecte. La teva professió actual, o abans de jubilar-te...?

E12: Era empleat de banca.

I: Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E12: Sí, però no potser el que hagués volgut, encara. Bueno, però en principi sí, has viatjat bastant. Sí, sí. No m'hi he estat a casa, tampoc.

I: Molt bé. I en quina etapa consideres que has viatjat més? En quina etapa de la teva vida?

E12: Doncs als anys, potser, 70, 80, 90.

I: Vale. Molt bé. Eh... vale. Ara anem a parlar del record del primer viatge, vale? El primer que recordis, quin és?

E12: El primer que recordo, jo suposo que és... quan la primera vegada que el pare em va portar a Barcelona. Per mi ja va ser... Llavors devia tenir jo... 11 o 12 anys. Venia d'un poble que encara era més petit que ara, molt més petit que ara, i aleshores veure Barcelona era una explosió, però és tremenda, no? Una cosa... mai vista, vull dir... En senties a parlar, però no havies vist res, i llavors quedaves bocabadat pertot arreu. Qualsevol carrer et semblava... molt. El pare havia nascut a Barcelona, encara que fos en una barriada, la barriada de Sants, doncs potser volia ensenyar-me com era la seva ciutat, la ciutat d'on ell havia nascut. I, de totes maneres, després vam anar a veure Mercat de Llibre, coses de què ell i jo teníem una certa vinculació, i, bé, no vam anar a veure futbol ni a veure cap cosa especial, però només el seu fet de passejar, el seu fet d'anar a veure coses. Això, per mi, un nano d'11 o 12 anys ja era molt, no?

I: Sí, sí i tant. Un bon record. Podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E12: Sí, doncs bé, París... Jo, del lloc que m'ha agradat, l'he repetit. I de llocs que no m'han interessat, doncs ni he anat. A París potser he anat 4 o 5 vegades, a Londres potser he anat 3 o 4, a Viena he anat un parell, llavors he anat a Itàlia dues vegades, i aleshores he anat a Hongria, a Txecoslovàquia, i... bueno, a França he anat moltes vegades, diguem-ne, a part de París amb avió, a França he anat moltes vegades. Moltes. Perquè quasi cada any hi vaig, vull dir... Molt bé. A Alemanya també hi vaig estar una vegada, a Berlín. Però bueno, no... m'he deixat de qüestions, no? I ara, amb totes aquestes mogudes que hi ha, tampoc no tens massa interessos, tampoc, d'anar-hi. Vull dir...

I: Molt bé, està molt bé. Ara m'agradaria saber el teu punt de vista, d'una comparació entre els primers viatges i els últims, o sigui, entre abans i ara, com es viatjava. Comencem per la primera pregunta. Quins canvis destacaries en el viatge?

E12: Bé, en principi, vull dir les comoditats. Des de l'autobús, que ja són millors, fins a la rapidesa en què es fa avui dia un viatge, o s'organitza. Hi ha coses que han anat millor, coses que han anat pitjor. Pitjor és tot el tema d'equipatges i tot el tema de... Vull dir, ara resulta que un viatge amb avió... pagues més per la maleta que portes, que no pas pel viatge. El viatge és barat i tot el que més és més car. Aleshores, què resulta? Que has de portar 4 o 5 peces de roba damunt, perquè no pots portar una maleta, perquè abans, nosaltres hem conegut les èpoques de maleta lliure, de maleta allò d'anar ubicada dintre d'aquella capsa i aquella maleta, doncs, tu t'entrava a la cabina. Ara ni això. Vull dir, després hem conegut l'època de les torres bessones, amb el tema dels líquids, que no podies portar més de 100 mil·lilitres amb una ampolla. Havies de disseminar els líquids, una sèrie de coses que l'han fet, el viatge l'han fet més carregós, menys bonic. Però, en general, vull dir, també el que passa, a mesura que et fas gran, també vas anant frenant. Jo, per exemple, de vegades comentar amb gent que tenen la meua edat, doncs, que no els he fet, jo que ets, perquè tampoc no m'ho he pogut permetre, quan han sigut joves han fet la Índia, el Nepal, el no sé què, i ara em fan veure que jo, en comparació. Per què? Perquè ells sabien que si no ho feien llavors ja no ho farien. Una cosa es feu en 30, 35, 40 anys, i l'altra cosa és en 80 anys, i que les autoritats t'hagin de repatriar, clar, o amb crida de rodes. No, vull dir, no... és així. Però vull dir, en principi, els viatges, jo diria que, en principi han anat a millor, han anat a millor, però hi ha una sèrie de coses que ens les han creat els mateixos humans, des del punt de vista de seguretat, terrorisme o el que sigui, que ens han fet que aquells viatges que eren abans no pensaves en res, ara hi ha un munt de traves i un munt de coses que són inevitables, que jo també entenc que no les pots obviar. Clar, bueno, ho faig per fer-ho més segur. No sé si amb això t'he contestat, però si no, m'ho tornes a demanar.

I: Molt bé, molt bé. Des del teu punt de vista, creus que els viatges actuals... han perdut l'autenticitat i tendeixen a la massificació?

E12: Sí. Jo crec que sí. Mira, els viatges, des del mateix moment en què s'ha deixat... la màquina amb el carret, amb el carret, i s'ha passat a retratar des dels peus d'una persona fins a no sé què, no sé quantos, des dels mòbils, des de... que no saps on estic. Doncs gira't, estic aquí darrere, saps? Totes aquelles tonteries... Vull dir, abans feies un carret i t'ho rumiaves molt abans, no retrataves una cosa, ara... Clar, qualsevol cosa... Sí, i vull dir... Per tant, han perdut autenticitat en aquest sentit de ser... de ser més autèntiques, més autèntiques les coses. I aleshores, vull dir, avui dia, doncs... Bueno, a part, s'ha massificat tot, perquè... Hasta pots anar a l'Everest. Pots anar a l'Everest amb el viatge organitzat, eh? Si tens prou castanyes, vull dir... Em refereixo que t'hi portaran, eh?, t'hi portaran. I si vols... i si tens més diners, fora a l'estratosfera, doncs. Però no és això, no és això. Clar, no podem pretendre que els viatges siguin amb diligència, que estaven un munt de dies per anar i un munt de dies per tornar, no? Però hi ha un terme mig que estaven bé, els viatges. Ara jo diria que... que s'ha massificat massa. I, a més a més, a Barcelona estan dient, no?, posem per cas Barcelona, està morint d'èxit. És trist haver de dir que una ciutat mora d'èxit? Doncs està morint d'èxit, perquè la gent que està en postposta ja està cansada de veure autobusos, gent que desfila... Vull dir, la seva família, el Parc Güell, vull dir, el que sigui, qualsevol cosa, eh? El Barça també s'està queixant que als partits de futbol hi ha més gent turista que no pas gent d'aquí. Per tant, la massificació no ha fet més bonics els viatges, tampoc.

I: I, per acabar, vols compartir algun record o experiència personal que es pugui veure el canvi dels viatges?

E12: Bueno doncs vull dir a París n'hem notat el canvi sí. Res a veure la primera vegada amb la última. Res.

I: Doncs molt bé moltíssimes gràcies per les teves paraules.

ENTREVISTA 13

CODI:	E13
DATA:	19/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu Tfg, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia preguntar-te si tinc el teu permís per gravar la conversa.

E13: Sí.

I: Molt bé, doncs comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E13: Jo, 77.

I: I quin és el teu lloc de residència?

E13: Aquí, al Vendrell.

I: La teva professió actual o abans de jubilar-te?

E13: Era mestressa de casa.

I: Consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E13: Sí.

I: I en quina etapa consideres que més?

E13: Doncs mira, des dels 8 anys fins ara, doncs fins als 75. Tota la meua vida casi.

I: Quin és el primer que recordes?

E13: Doncs mira, el primer viatge que recordo, jo tenia 8 anys, i com que sempre he sigut molt primeta i no tenia ganes de menjar, llavors la meua mare m'enviava als estius a Sant Sebastià. Sí, a casa d'una de les tietes. I llavors allà a Sant Sebastià, la meua tia allí em posava a menjar, que me'n recordo que una vegada un plat de lentilles m'hi va tenir de l'hora del dinar fins a les 4 de la tarda, i al final després ens ho vaig unir a totes. I llavors jo una vegada li vaig dir que la meua mare no volia anar, i per què no, perquè em martirisava, i jo el menjar ja ho sabia, que no menjava, i llavors era un martiri cada vegada. I llavors em va enviar la meua mare a la meua àvia. Llavors vaig estar de... Bé, quan vaig venir, que devia tenir uns 10 anys, fins als 16 anys, que llavors és quan vaig venir cap aquí ben bé.

I: Ah, molt bé. O sigui, el teu primer viatge, que recordes, era amb 8 anys a Sant Sebastià.

E13: Sí, a Sant Sebastià.

I: I com vas anar fins allí?

E13: Llavors vam anar en tren, o sigui, uns d'allí de Corella, anàvem en tren perquè teníem família, i llavors em van portar amb ells, no parlava ni de la meua mare, ni el pare, ni ningú, vaig anar sola amb ells, i fins allà que vaig arribar a casa dels meus tiets.

I: Què curiós! Podries dir més o menys quines destinacions has visitat, per Espanya i després més enllà?

E13: Espanya, hem visitat quasi tota Espanya. El País Basc, Andalusia, llavors vam anar cap a la part de Múrcia, i tot el... Més cap al sud. I llavors, tampoc no me'n recordo gaire d'allò, però d'Espanya, Espanya, Espanya, o sigui, nosaltres anàvem amb el cotxe, i llavors tens de pensar que fèiem un mes de vacances. Perquè ell tenia vacances, jo no treballava. I quan els nens ja han sigut una miqueta més grans, que ara s'han pogut deixar, llavors venia una veïna, la Josefina, que viu aquí al costat de casa, i llavors ella, l'Anna, s'hi quedava amb ells. I a més a més, era la gent d'abans de la vida. I nosaltres, mentrestant, viatjàvem o fèiem alguna cosa. Mira, els viatges amb cotxe era l'època... Jo em vaig casar al 75, després vaig tindre la canalla molt seguida, llavors, llavors aquells anys no d'això, però quan la canalla devien de tindre potser uns vuit anys o així vam començar a fer el càmping.

I: Molt bé. Comparem una miqueta com era viatjar abans. Els viatges aquests que viatges per Espanya amb cotxe i amb tren i després i ara inclús quins canvis destacaries dels primers viatges fins als últims?

E13: Bé, els primers viatges són que potser si anaven... Jo, per exemple, quan anem de viatge jo no m'embruto gaire i ja portava una maleta petita. Llavors era més còmode. No que jo he de dir que veus aquella gent que porta aquelles maletes i quasi te mores. I després no te poses la meitat de les coses. Al final no te poses la meitat de les coses. I llavors, i després el viatge era... El mes de jo era... Potser si ens deien que està l'apartament en tal lloc. Era el problema doncs deia, bueno, anem a agafar un taxi que serà més còmode que anar a un autobús que no sabem a quina parada hem de parar. I ho fèiem així.

I: Vale. Creus que és més fàcil viatjar ara que abans?

E13: Home, ara és diferent. Ara és diferent per una senzilla raó perquè pots triar. Pots anar amb el teu cotxe, pots anar en avió, o pots anar a un autocar, segons on et vagis, esclar. Però vull dir, nosaltres ara ens agrada molt anar a la part de França per una senzilla raó perquè tenim... Bueno, hi ha uns apartaments que a mi m'encanten. Llavors hi ha moltes excursions perquè llavors allà a França el que té és que, per exemple, és la carretera, però al costat, a la banda esquerra o a la banda dreta, hi ha per poder caminar i no tens perill d'anar res. Aquí no, aquí no pots anar per una carretera, has d'anar per camins. I l'experiència, doncs, és això. I cada vegada també, saps què passa? Que et tornes més... De no voler caminar tant o jo què sé què. Más finolis. Mira, quan vam anar a París, vam fer un munt de quilòmetres perquè portem un compte a quilòmetres. Ara portem el mòbil, però llavors portàvem un compte a quilòmetres. I llavors ens el posaven al matí quan sortíem i ens el portàvem. I una vegada vam fer... Vam fer 60!

I: Ostres molt bé, molt bé. Quines coses creus que s'han guanyat els viatges i quines s'han perdut?

E13: Bé, s'han perdut, mira... Bé, ara pots anar i és diferent. Vull dir, ara pots anar a tot arreu i no és això. Ara s'ha guanyat en temps. I després s'ha guanyat també en qualitat de les ciutats. Són diferents, perquè llavors quan tu has anat per Espanya mateix o has anat per un altre lloc i llavors l'has vist i dius... Ara mateix dius puc dinar aquí, aquí, aquí, aquí perquè hi ha un... I abans no, abans t'havies de dir... Bueno, hi havia un lloc per dinar que estava una miqueta bé del poble, no? I llavors dius mira, va a tal

lloc i potser entraves i et deia, ui, aquí no sé com menjar-hi. I després, llavors, menjaves la mar de bé. I ara, doncs, és això. Potser hi havia més llocs però la qualitat del menjar, vaja... Has d'anar a un lloc una miqueta més de lloc.

I: I des del teu punt de vista, creus que els viatges han perdut autenticitat i són més massificats?

E13: Sí, això sí. Està a Barcelona mateix. Nosaltres a Barcelona anàvem cada 15 dies i patejàvem tot a Barcelona. Anàvem, o sigui, agafàvem un autocar, anàvem cap al lloc més lluny i després veníem caminant.

I: Molt bé, heu sigut caminadors.

E13: Bueno, i per acabar hi ha algun record o experiència que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

I: Bueno no, no.

E13: Molt bé, molt bé no et preocupis. Moltes gràcies!

ENTREVISTA 14

CODI:	E14
DATA:	23/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar et volia demanar si tinc permís per gravar la conversa.

E14: Sí.

I: Molt bé, doncs comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E14: 76 anys.

I: Molt bé. I on vius actualment?

E14: Al Vendrell.

I: Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E14: La meua professió era fuster.

I: Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teua vida?

E14: No. Bueno aviam, no m'agrada viatjar però alguna cosa he fet sí.

I: I en quina etapa consideres que has viatjat més encara que no n' hagi fet molts?

E14: De més gran. Abans anava a Barcelona i res més, el més lluny que havia anat.

I: Quin consideres que és el primer viatge que vas fer doncs, a Barcelona?

E14: Bueno, jo anava ja a l'edat dels 7 anys a la Festa Major de Gràcia i coses així. I amb el meu avi anava a veure l'exposició de mostres de Montjuïc i tot això. Però res més. Alguna vegada a veure el camp del Barça, també, però res més. Alguna vegada a veure el camp del Barça, també, però res més.

I: Vale, o sigui, consideres que aquest seria el primer viatge que has fet?

E 14: Espera, vaig anar en un puesto de petit. A veure. Vaig cantar en un coro de caramelles del rector i el premi era anar en una excursió a Lourdes de Vilanova, que era aquí a tres quilòmetres o quatre del Vendrell. I ens hi van dur en "autocart". Però no. Era més gran ja. Sí, sí, el primer va ser a Barcelona. Després, a l'edat dels 15 anys o 16, vam fer un grup de sardanes. I llavors sí, que abans viatjàvem per

tot Catalunya. Cda setmana, cada diumenge. I els viatges eren això, amb amics i amb autobús. Almenys sorties el diumenge de casa, perquè si no, tenies que quedar-te a casa llavors.

I: Molt bé. Ho agafaves amb ganes, no?

E14: Sí.

I: Podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E14: Amb les sardanes, el lloc més lluny que vam anar va ser a Saret, a França. Després, tot Catalunya d'aquí, tot Catalunya des de l'Ebre fins als Pirineus. Després, de més gran ja, Andorra, això també. Un munt de vegades Andorra, no? Perquè hi anàvem a fer vacances i tot. Després, París, un munt de vegades a Eurodisney també. Holanda. Itàlia. Per a Espanya he estat... Espanya, tot el centre d'Espanya. Tot Espanya, menys Galícia. Mira teníem de viatge de nuvis, jo i la Maria Glòria, a Galícia. Estrenàvem cotxe aquell dia i tot un munt de coses. I jo vaig agafar... Ella es pensava que anàvem a Galícia i jo vaig tirar cap a Andalusia. I per això no hem anat mai a Galícia. Vam anar a Andalusia i no teníem ni on anar a dormir encara. No vam quedar-nos a dormir cap dia fora del carrer. Sempre vam trobar hotel. Després de passar per aquí dalt, València, perquè vam passar per la carretera de baix, València, Castelló, València, Múrcia, Alicante, tot això. I quan vam arribar a Granada, que s'entrava per dalt de Granada, que en diuen el suspiro del Moro, i llavors se'ns va posar un home amb un mobilet al costat, aviam si volíem un hotel, perquè va conèixer un cotxe que era català, i li vaig dir, sí, però que tenga aparcamiento, no? I llavors, no pateixis, vam anar a un hotel que tenia aparcamiento, i ens vam quedar dos dies allà. Llavors, d'allí vam dir, on podríem anar? Anem a Sevilla. I d'allí cap a Sevilla, i vam anar a Sevilla. A Sevilla ens hi vam quedar només un dia sol. I llavors vam anar a Càdiz, i de Càdiz vam estar allà un dia i mig o dos dies. No, sí, dos dies. I llavors vam tirar cap dalt, per la carretera exterior, per la costa, que no estava ni asfaltada, hi havia trossos, no teníem ni asfalt, i llavors vam arribar una altra vegada per València, i fins aquí vam arribar. Ay coi! M'he deixat Portugal. Portugal, també.. M'hi va dur un amic meu que es deia Felip.

I: Doncs per no haver viatjat, no vegis, eh? Heu estat a bastants llocs.

E14: Què més?

I: Ara, vull saber una miqueta el teu punt de vista sobre la comparació entre els viatges abans i els viatges ara. A veure, què opines. Destacaries algun canvi?

E14: Abans només hi podies anar en tren i era de carbó i quedaves fumat de la cara i tot. I ara hi vas amb el cor... Aviam, per anar a Barcelona abans ho planejaves dos dies abans. No? Per anar a Barcelona a fer una qualsevol cosa. Ara dius anem a Barcelona ara i què fem amb el cotxe? Anem a Barcelona. O sigui, amb el cotxe particular t'ha estat un abans. Primer anàvem amb 600 i després vam anar amb cotxes més bons.

I: O sigui, per tu creus que és més fàcil viatjar ara que abans?

E14: I tant. Hi ha més facilitat. Encara que no m'agradí viatjar hi ha molta més facilitat ara que no pas abans.

I: Podries dir quines coses s'han guanyat i quines s'han perdut? En els viatges.

E14: Una d'aquestes és això. Primer ho tenies que planejar i dir que aniria aquí, aniria allà i talhora he d'estar i ara et ves a l'hora que vulguis. Sempre trobes... Si tens la targeta VISA a la butxaca trobes aparcament amb tot allò. Amb diners inclús és més fàcil, no?

I: Clar, sí, sí. I per últim, des del teu punt de vista creus que els viatges actuals han perdut autenticitat? I potser estan més massificats?

E14: Massificats segur. Més massificats segur. No, jo crec que són... Encara que a mi no m'agrada crec que són més macos els d'ara que els d'abans. Perquè abans, ja et dic, o havíem d'agafar un barco amb una fumada que els sortia per la "xomaneia" i ara, amb un avió arribes a Nova York en set hores i ja està. Mira a Eurodisney hi hem anat gaire bé vuit vegades. Cada vegada hi ha més gent. A París no ho sé perquè sempre està ple.

I: Molt bé. Com a tancament hi ha alguna experiència personal més que vulguis compartir?

E14: Eurodisney hi vaig anar el segon any d'obrir va ser el primer any que hi vaig anar i érem quatre d'espanyols i n'hi havia 10 o 12 en aquell parc. Llavors ells tampoc estaven ni adaptats als espanyols. Tenien tots els aparells que et donaven per saber les coses traduïts en francès en alemany i en italià. I als espanyols hi havia un botó que no hi havia res i allà hi anaven els espanyols però no hi eren. Encara no havien adaptat potser als espanyols. Cada vegada hi ha més tecnologia i més tot i als espanyols potser

n'hi ha més que francesos. Bé, doncs ja està aquí i després una cosa. Com que soc una persona que sempre parlo amb tot Déu vaig anar amb un taxi a París el dia que anàvem a París i jo li vaig preguntar per què, per trobar l'estació del tren per anar des de París el primer any, vaig anar allà a una estació de dos pisos i no el trobàvem. Al final li vaig preguntar a un negre que escombrava per allà per anar al tren i em va dir al fondo de tot i vaig anar i allà al fons hi havia un tren que anava amb un cartellet petit com una estampa d'aquestes de comunió que deia Eurodisne i jo al taxista li vaig dir com és que sent una cosa tan internacional com és Eurodisney no feu la propaganda que a Espanya haguérem trobat cartells si és a Madrid, a Saragossa ja hauríem trobat cartells i diu em va dir Eurodisne és americano nosaltres tenim l'estèrxi i oberix i per això no els volíem el que van triar a París encara no els volien tenien una bona raó i res més.

I: Doncs molt interessant moltes gràcies!

ENTREVISTA 15

CODI:	E15
DATA:	23/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA.	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu Tfg, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia preguntar-te si puc gravar la conversa?

E15: Esclar.

I: Molt bé, doncs comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E15: 76 anys.

I: Molt bé, i on vius actualment?

E15: Al Vendrell.

I: Vendrell. Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E15: Mestra.

I: Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E15: Home, no molt, però sí, perquè potser comptem excursions també de l'escola, moltes.

I: Quina etapa consideres que t'has mogut més, que has viatjat més a la teva vida?

E15: De més gran.

I: Vale, anem a parlar del primer viatge que recordis. On va ser? Explica'm.

E15: Que recordi, eh? Perquè, bueno, de molt petita anava a Barcelona, que l'estiu amava a passar uns dies a Barcelona amb la meua àvia i amb els tiets. Però de petita m'hi van prendre, ja amb dos anys m'hi van prendre. Em van prendre amb tren i es van pensar que jo no diria res. Li van donar amb el tiet Josep, li van dir, té, fes veure que la prens. I jo els hi deia adeu des de dalt del tren i em van prendre de veritat. Després van haver de venir amb la roba. Jo ja me'n vaig anar aquell dia. Però no ho recordo tot això. Només m'ho explicaven. Però després, cada any, cada any, cada any, a Barcelona sí. El tren, amb un gran fum i negre que arribaves allà. O sigui, no podies anar massa mudat perquè després tot era brut. O tancaves les finestres i llavors no es podia... O t'aguantaves. I recordo la preparació. I recordo que semblava com si ara anessis als Estats Units, no faries tant de preparació com per anar a Barcelona. Bueno, descobria coses noves. Per exemple, de petita vaig descobrir que hi havia

polos de Gijona, de Torró, perquè hi havia una horxateria que en feien ells mateixos, els feien en aquell temps, no hi havia polos de res. Jo ja coneixia coses que aquí no existien.

I: Molt bé, interessant els viatges en tren a Barcelona. Sí. Ara em podries dir al llarg de la teva vida a quins llocs has estat, més o menys?

E15: Doncs mira, a tot Espanya, menys Galícia. Molt bé. Després a Portugal, després a França, a Holanda, a Itàlia, a Bèlgica... Una mica Europa. Una mica, un trosset de l'Europa d'aquí a prop. Cap a Londres ja no, i més cap allà tampoc.

I: Molt bé, molt bona manera de veure-ho. Ara vull saber el teu punt de vista de comparar un viatge abans i un viatge ara. Quins canvis destacaries entre aquests dos moments?

E15: A veure, els canvis principals és que abans aquell viatge et portava, mentre viatjaves, molta estona. O pels límits de velocitat, per les carreteres que tampoc no hi havia tantes autopistes i autovies i així, no eren les adequades. I llavors, el viatge era anar a un lloc, però estar-hi poca estona, perquè, clar, era molta estona del trajecte, d'anar i tornar. I ara, no perquè hakis d'anar a 150, però ara vas a unes carreteres més fiables, i si no hi ha molts embussos i això, no m'agrada que corrin, però arribes abans, arribes abans. Abans, anar a Barcelona també era bastant d'estoneta, o a Tarragona era més d'una hora. Jo recordo l'autoparc de línia que anaves i era més d'una hora, entre dues o tres parades que feien. I això, i en canvi... Ja... I en canvi... No, però si ara tu agafes el teu cotxe, allà en menys de mitja hora hi ets i sense córrer. Sempre s'ha de córrer. O sigui, el moment del transport, d'arribar fins allà. Perquè abans... O sigui, estaves en un lloc però hi podies estar poca estona. Perquè si t'havies estipulat d'avui aniré a veure't el poble, passaves més temps, el millor, a la carretera, que l'estona que podies estar allà visitant. I ara no.

I: Molt bé, i a part d'aquest tema del transport, creus que el viatge ha guanyat o ha perdut alguna cosa?

E15: Jo, a veure, si digués... Mira, vaig a dir que ha perdut. Però no ha perdut, ha perdut perquè trobo que ara a tot arreu hi ha tanta gent, tanta massificació, i que els d'aquell lloc també s'han preparat tant pels turistes que hi aniran, que ha canviat molt la manera de com eren o com és ara. Nosaltres anàvem a Andorra bastant, i Andorra ha canviat del tot. Abans hi anaves, inclús perquè trobaves coses que deien més barates, i les anaves a comprar, i ara no. I ara, a més a més, totes les botigues són a boig, de les mateixes classes de coses. I llavors allò era com molt típic, molt... I ara no. I esquiar, sí, anàvem a esquiar. Però vull dir que, si vas a esquiar, ara també deus haver de fer unes coades, que també no tens temps de fer dues pujades. És massa, massa per mi. S'ha fet tanta propaganda. O la gent té tants mitjans de transport que pot utilitzar. Abans, quan nosaltres érem petits, aquí al Vendrell potser hi havia 3 persones que tenien cotxe. Uf! Com a molt, amb tot el Vendrell. Quan érem petits, eh? I després... Compte, ara no trobem llocs ni per aparcar ni res. No hi ha ningú que tingui carro. Però, esclar, 3 cotxes. Jo recordo, de petita, que els avis meus tenien... on ara hi ha el GEM, que és una gasolinera que és a la punta del carrer, i allí hi fèiem teules. I jo sentíem... d'un cotxe, de lluny, i sortíem corrents a la punta, i llavors era moda sumar els números de la matrícula per si fèiem 20. I si fèiem 20, sabeu que es concedia un desig que tinguessis? Era un joc que havíem muntat. Tenies temps d'arribar allà, de veure passar el cotxe i comptar-los-hi fins a 20. Ara, amb el munt que n'hi passen, allà estaries marejat. Però és que hi havia 4 cotxes. No només aquí, aquí n'hi havia 3. Potser pels més rics tenien cotxe, 3. I els altres no. Els altres havíem d'anar amb l'autocar que hi és de línia pel lloc que volies anar i ja està. O sigui que realment s'ha fet més fàcil viatjar, però també hi ha... Hi ha una altra cosa de complicació. I jo el que trobo més és això, que totes les coses que tenien cosetes típiques, que no era típica, era la manera de viure d'allà que agradava de veure. Ara ja estan de cara a la galeria i als turistes. Això és un gran problema. I si ho fan, ho fan una mica com a funció.

I: Com que t'ensenyen el que volen. I per acabar, hi ha algun record o experiència personal que vulguis explicar per acabar de veure el canvi?

E15: El record més maco, i per això a mi m'agrada molt anar a Eurodisney, és la primera vegada que vam anar a Eurodisney. Que ens vam rebre uns diners i jo vaig dir, bueno, això serà... Havien acabat d'estar a Eurodisney feia un any. I jo vaig dir, això serà per anar a Eurodisney. I llavors hi vam anar, hi anàvem amb el tren, perquè hi vam anar a muntar alguna cosa que anava de nit, sortia a les 8 del vespre, arribaves allà al dematí, cosa que ara no ho fan, i llavors va més malament. Ho fan de dia i perds dia. Allà arribaves al dematí. I allà vaig veure que hi havia gent que havien portat nens petits. Jo, esclar, jo

portava les filles, però que ja tenien 15 o 16 anys, ja eren grandetes. I vaig pensar en la meva neboda. I quan vam tornar aquí, li vaig dir, Mireia, havia de fer la comunió aquell any següent. Els tiets, l'any que ve, regalen el viatge a Eurodisney com a regal de comunió. I llavors hi vam tornar, i sa germana, que era petita, quan hi vam anar, va dir, el meu regal quan faci la comunió també va ser aquest. I hi vam tornar a anar. Però recordo allò, el sentiment aquell. Quan vaig entrar a dins les nines, d'això de les nines, vaig pensar més en la Mireia, la meva neboda, que no pas en el que veia, que era preciós. Ho vaig trobar tan maco que vaig pensar, aquí porto jo... És que jo li vaig dir, llavors va ser quan hi vam anar amb autocars. Amb l'un que amb l'altre. A ell li agrada molt París. Jo també. Però jo, si només em fessis anar de tot arreu i gastries, jo Eurodisney. I allí em quedo. En comptes de... Bueno, ara no hi he anat ja fa uns quants anys, llavors no sé com està ara amb això d'aquest tema que hi ha tanta gent que potser també... Però és un lloc on, per gent que hi hagi o per coses que hagi de fer o el que sigui, estic tranquil·la. Estic en pau. Era molt més reduït, petit. Però m'encantava perquè si tu volies anar d'un lloc a l'altre, el tren feia tot el tomb. Vull dir, no havies de baixar i anar a un altre lloc. Baixes a l'estació que vols. M'encantava el barco el mateix. I a mi m'agradava molt. Molt. I m'agrada. També ha perdut Eurodisney. Perquè al començament cada zona del parc, que és l'oest o el que sigui, els ninos que hi venen, a les botigues, llavors van vestits d'aquella zona. Per tant, si tu volies trobar, jo què sé, una Blanca Nieves, o amb els nans, però que fos aquesta, només la trobaves al costat del castell. No busquessis Blanca Nieves en un altre lloc, allà. En canvi, si volies buscar d'aquests personatges que eren més de l'oest o així, havies d'anar a la part de l'oest. I ara, en canvi, entres en qualsevol botiga d'allí i totes tenen tot, perquè així la gent pugui comprar. Però a mi m'agradava perquè estava com a repartir, o sigui, era més, no sé, com a familiar, entre cometes, allà fora.

I: Que bé, que bé. Doncs moltíssimes gràcies!

ENTREVISTA 16

CODI:	E16
DATA:	23/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bona tarda, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, voldria demanar-te permís per enregistrar la conversa. Tinc el teu permís?

E16: D'acord.

I: Molt bé, comencem fent una miqueta el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E16: Exactament 80 anys.

I: I on vius?

E16: Al Vendrell.

I: Perfecte. Quina és la teva professió actual abans de jubilar-te?

E16: Abans de jubilar-me he tingut una pastisseria.

I: Molt bé. Vale, consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E16: Sí, i bastant.

I: Molt bé. I en quina etapa de la teva vida consideres que has viatjat més?

E16: Home, sempre he viatjat bastant, però des que ens vam casar amb la meva estimada, doncs he viatjat bastant. He anat per allà on puc.

I: Vale. Ara hem de parlar del primer viatge que recordis.

E16: El primer viatge que recordo és anar de Barcelona a Sant Cugat. Aquí devia tindre 4 anys.

I: Molt bé, ara podries mencionar les destinacions que has visitat al llarg de la teva vida? Quins llocs has estat?

E16: Ostres, és que... Els llocs que m'agraden més és, per exemple, a l'Índia. A l'Índia també. Hi he anat diverses vegades. I després Samarkand. Samarkand per mi era com un obsessionari fins que vaig aconseguir anar-hi. Però a tot arreu, com que m'ha agradat viatjar molt... Però el problema era... Bueno, el problema o l'avantatge era que, esclar, nosaltres teníem una pasteleria. I llavors treballàvem el dissabte i el diumenge sempre. I fèiem festa només el dilluns. Llavors, esclar, no podia anar en viatges normalment. Llavors, quan fèiem vacances, s'aprofitava per anar el més lluny possible. Ho comprimia tot aquí. Últimament ens hem dedicat bastant aquí a Espanya. I em sembla... Amb l'incerso. Totes les províncies, menys a Huelva.

I: Ara m'agradaria saber el teu punt de vista d'una comparació entre abans i ara, d'acord?

Si compares com es viatjava abans i com es viatja avui, quins canvis destacaries?

E16: Home, normalment que avui en dia hi ha molts més vols, i per tant pots triar més, però essencialment el viatge sempre han sigut més o menys iguals.

I: Creus que sigui més fàcil ara viatjar?

E16: Tens més possibilitats. Perquè hi ha més companyies, hi ha més vols, etcètera. Però no per això és més fàcil. Molt clar. Simplement hi ha més possibilitats.

I: D'acord. I creus que s'ha guanyat alguna cosa o s'ha perdut alguna cosa dels viatges?

E16: Jo crec que una de les coses que no s'ha perdut per això és l'atenció dalt de l'avió. Abans hi havia molta més atenció.

I: D'acord. I des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut autenticitat i tendeixen a la massificació o creus que s'ha mantingut l'autenticitat dels llocs?

E16: Depèn d'on, però normalment manté molt l'autenticitat si s'ha trobat-la.

I: Ah, d'acord. L'has de saber trobar per això. Una molt bona resposta. I per acabar, hi ha algun record o experiència d'algun viatge que vulguis compartir?

E16: Doncs no... bueno... No, no.

I: Molt bé. Doncs moltes gràcies!

ENTREVISTA 17

CODI:	E17
DATA:	23/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Molt bé, bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de recerca de la Universitat, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. La

informació que em proporcionis serà per finalitats exclusivament d'estudi i confidencial. Bé, et volia demanar abans de tot si tinc permís per agrair-te la veu.

E17: Sí.

I: Molt bé, comencem fent el perfil de l'entrevistat, d'acord? Quina edat tens?

E17: 78.

I: Quin és el teu lloc de residència?

E17: Aquí, al Vendrell. I Nova York. I Nova York!

I: Ostres! Quina és la teva professió actual o abans que jubilar-te?

E17: Sóc professora d'universitat.

I: Actualment ets professora d'universitat?

E17: Sí, sí.

I: Que curiós, molt interessant. Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E17: Molta, molta freqüència.

I: I en quina etapa de la teva vida consideres que has viatjat més?

E17: Sempre. Sempre. Bé, quan era jove jove no viatjava.

I: Bé, anem a parlar del record teu del primer viatge que has fet. Quin va ser el primer viatge que vas fer, que recordis?

E17: El primer viatge que recordo és a Nova York. Era gran, devia tenir 40. Va ser descobrir, descobrir el món. Descobrir el món, descobrir els americans. Descobrir que treballaven un munt. Tot això. Conèixer, conèixer el món, conèixer la gent, aprendre altres maneres de fer anar les coses. Vaig anar-hi a estudiar. Sola com una bola. I bueno... amb avió. L'avió, l'avió. I doncs les companyes, que hi havien estat, m'informaven.. La gent que ja hi havia estat. I bueno doncs, anava a classes. Quan arribava a la universitat, mirava de fer el que feien ells.

I: Més o menys, podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E17: Singapur, Tailàndia, Vietnam... No ho sé...

I: No et preocupis tranquil·la, tranquil·la. Ara farem una comparació entre com era abans i com era ara, a veure quin és el teu punt de vista, viatjar. Com era abans i com era ara, segons tu, d'acord? Comencem amb la primera pregunta que és si compares com ets viatjant abans i com ets viatjant avui, quins canvis destacaries?

E17: Cap. Em sembla que... És el mateix. Sí. M'ho he viscut sempre igual, el viatge. És el mateix. Les circumstàncies polítiques han canviat.

I: Clar, ha canviat l'entorn, no?

E17: Però el fet de viatjar... el fet de viatjar és el mateix.

I: Creus que és més fàcil viatjar avui?

E17: No.

I: Llavors no creus que s'hagi guanyat res ni perdut res a l'hora d'avui?

E17: No s'ha perdut res.

I: D'acord. Inclús no penses que els llocs han perdut autenticitat? O són més massificats?

E17: Bueno, doncs no.. bueno no.

I: No passa res, no passa res. I com a tancament voldries afegir alguna experiència personal?

E17: El viatge enriqueix molt i t'ajuda a portar la vida.

I: Doncs moltes gràcies. Merci.

ENTREVISTA 18

CODI:	E18
DATA:	23/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a través de les experiències personals i la informació que proporcioni serà personalitats exclusivament acadèmiques i es tractarà de manera confidencial. Abans de començar et volia preguntar si puc gravar la conversa.

E18: Sí.

I: Molt bé. Comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E18: 76 anys.

I: I quin és el teu lloc de residència?

E18: El Vendrell.

I: Molt bé. Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E18: Ara estic jubilada i abans era dependenta. Primer de casa als meus pares, que tenien una botiga de robes, i després el casar-me de pastisseria.

I: Molt bé. Has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E18: A partir dels 16-17 anys, sí. Considero que sí.

I: En quina etapa consideres que és la que més has viatjat?

E18: L'etapa que més he viatjat va ser després de casada, que cada any al novembre, quan tancaven, fèiem un viatge que anàvem parlant-ne tot l'any.

I: Ara comencem a parlar del record del primer viatge que recordis. Quin va ser?

E18: El primer viatge va ser un anar de Roma, que van organitzar el coro d'aquí al Vendrell. Vaig anar molt il·lusionada. És dels viatges que recordo amb molt de carinyo. Amb autobús des del Vendrell fins a Roma. Vam anar... vam fer tirades llargues, vam anar amb endissa, vam parar a Pisa, anàvem amb albergues, i a Venècia me'n recordo que uns quants ens vam... em dèiem que teníem ganes de dutxar i que dormíem una mica de cosa una mica més correcta i vam anar potser la meitat de tot el viatge en un hotel que ens va semblar que era allò... després ja vam anar sempre a residències de carmelites o coses que s'havia buscat la parròquia d'aquí al Vendrell, a Roma, i llavors la tornada. Llavors la teva tornada va ser... Va ser que el coro anava a cantar allà a Roma i vam fer unes visites, unes visites clàssiques, però un record molt maco perquè, doncs ara, comparat amb quan veig els reportatges de Roma, que va tan massificat tot, els catacumbes, el Coliseum, la plaça, bé, veig que no hi té res a veure amb l'any... doncs no sé, l'any que devia ser... l'any que devia ser... l'any 65, quan hi vam anar nosaltres.

I: Molt bé. Podries esmentar algunes destinacions que hagis vist al llarg de la teva vida?

E18: Un dels viatges que recordo molt de carinyo també va ser la primera vegada que vaig agafar un avió, que va ser anar a Eivissa. I, bueno, hi anàvem tres amigues, que ens vam anar... ens vam anar totes tres a buscar a l'agència l'avió, i anàvem a un hotel, que era d'uns amics, d'una senyora que coneixíem d'aquí, el Vendrell, que ens ho va fer molt bé de preu, i allà, doncs, nosaltres ens organitzàvem. Però, doncs, bueno, en aquella estat, anàvem als... als llocs, a les platges, a veure avui fa sol aquí, anem a la platja del nord, a la platja del sud, i, doncs, ens bellugàvem amb autobús per allà, a Eivissa. En aquell moment estava... estava pujant de moda. Estava pujant a les discoteques, les discoteques, les nits no fallàvem mai a les discoteques, i la música... I vam tornar guapes, morenes, curtes, va ser com obrir la

porta al món, allò. La gent anava curta, ensenyant pitreres, i aquí, a Vendrell, encara anàvem amb mantellina a l'Església.

I: Molt bé, molt bé. Ara voldria saber una miqueta el teu punt de vista sobre com era viatjar abans i ara, quins canvis t'han fet? S'ha guanyat alguna cosa?

E18: Home, s'ha guanyat alguna cosa perquè tothom pot viatjar més, perquè potser s'ha fet més assequible amb els avions i tot. Ara, des del punt de vista turístic, trobo que s'ha massificat molt, sobretot el que et deia abans. Hi ha tanta gent i, no ho sé, vas al Nepal i trobes un Benetón, no? Vas a les principals carrers i veus que és una mica les grans capitals a tot arreu i vas a museus i a aquelles cues i abans no hi era tot això. Jo ara últimament no he viatjat tant però veig que ha canviat moltíssim.

I: Creus que això de la massificació d'aquells llocs perdia l'autenticitat?

E18: A mi em sembla que sí.

I: Com a tancament, hi ha algun record o experiència que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E18: No. Ha canviat. Ho faciliten tot i després la gent... Jo veig que els fills d'amics nostres, potser en lloc d'anar a agències i així, tot ho fan per internet.

I: Doncs moltes gràcies.

ENTREVISTA 19

CODI:	E19
DATA:	24/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals. La informació que em proporioni serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar et volia demanar permís per gravar la conversa. Tinc el teu permís?

E19: Sí, sí, i tant.

I: Molt bé, doncs comencem fent una miqueta el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens, si es pot saber?

E19: 82.

I: Perfecte. I on vius actualment?

E19: Perteneixem a Sant Oliva.

I: Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E19: Botiguera.

I: Perfecte. En quina etapa de la teva vida consideres que has viatjat més?

E19: No, no. Viatjar, viatjar? No, hem anat uns dies de vacances i prou.

I: No, això ja és viatjar, i tant.

E19: Això consideres viatjar?

I: Sí, clar.

E19: Llavors sí.

I: En quina etapa?

E19: Bueno, des del 65 que ens vam casar, que vam anar a Mallorca, després ja vam passar pràcticament als 80. Als 80 sí que llavors anàvem a les Balears.

I: Ara hem de parlar del primer viatge que recordis. Quant va ser i on va ser aquest viatge?

E19: Bueno a Mallorca de viatge de nuvis. Feia temps que festejàvem, doncs és lògic que tinguéssim ganes de marxar. Després de l'agetreo de la boda, vam descansar vuit dies.

I: Em podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E19: Després vam ser també l'any... Espera, no. L'any 82, em sembla que era, vam anar a Ceuta. Llavors vam estar cap allà baix, al sud, vam anar a diverses poblacions maques i després vam anar fins a Ceuta. De tornada també vam parar a diversos llocs, un paradó... Bueno, excursions d'un dia amb la colla. Això sí, n'hem fet moltes i molt maques. Cap allà baix, al delta... Després vam estar a les bodegues canyes de la Bronya. Vam estar a Tudela, Corella, també. I bueno totes les illes Balears, especialment Eivissa, molt cops, sí.

I: Bueno. Ara vull saber el teu punt de vista entre com era viatjar abans i ara. Tu destacaries algun canvi en els viatges d'abans i ara?

E19: Els últims eren això. O viatges curts amb la colla, doncs, que som amics. I això, doncs, un dia sol, però era molt maco. Molt bé. Ara ja els fem més a la vora perquè ningú vol conduir gaire. I bueno a Eivissa l'últim cop que hi vam anar hi va ser quan vam fer els cinquanta anys de casats. Vam estar molt bé. Vam anar al mateix hotel que havíem estat tants anys. La gent sempre molt amable. Encara a mi hi havia la mestressa de l'hotel i la que portava del hotel. Doncs, ens va reconèixer avui dia.

I: Llavors tu creus que els viatges actuals segueixen sent igual que abans en temes de autenticitat i massificació?

E19: No. No ens ha agradat mai anar en èpoques en què hi hagi molta gent. Sempre hem triat final de setembre o primers d'octubre. Perquè a Eivissa només hi pots anar en aquesta època.

I: Molt bé. I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar al llarg de la vida?

E19: Bueno no. Ja tornaré a Eivissa. Però doncs ara ja, les comes em fan massa mal.

I: Bueno encara hi pots tornar. Doncs molt bé, moltíssimes gràcies!

ENTREVISTA 20

CODI:	E20
DATA:	24/03/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, et volia demanar si tinc permís per agafar la conversa.

E20: Sí, senyora, tot el permís.

I: Molt bé, doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E20: En aquest moment, 85.

I: I on vius actualment?

E20: Al barri de Sant Jordi de Santa Oliva.

I: Molt bé. Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E20: Abans de jubilar-me era administratiu.

I: Molt bé. Has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E20: Sí, bastant.

I: I en quina etapa de la teva vida consideres que has viatjat més?

E20: Bueno, etapes poden ser els últims 20 anys, per dir-ho així.

I: Molt bé. O sigui, després de jubilar-te, consideres que ha sigut l'etapa en què més has viatjat. Ara sí, anem a parlar del record del primer viatge. Quin creus que ha sigut el teu primer viatge?

E20: Amb el servei militar el vaig fer a la marina vam fer un viatge de maniobres d'una setmana a l'isla de Malta. Allà també vaig estar visitant amb uns guies, que ens van convidar... Els marinos que no estaven de guàrdia ens van convidar a l'isla de Malta, ens van convidar en un autocar i ens van portar a visitar totes aquelles poblacions. I recordo molt bé la capital, la Valletta, que està ple de catedrals. Tota l'isla està ple de catedrals. I tota la vida recordaré un quadre que vaig veure d'un pintor, que em van dir que era de Miguel Ángel, que et miraves aquella foto i, sense mirar el títol, veies un home amb una postura una mica decantada, i a baix deia il sordo, vol dir un sort. I tu et miraves aquella persona i veies que aquella persona era sorda. Aconseguir això en pintura és una cosa fora de sèrie. Aquestes són les experiències més o menys d'aquest viatge.

I: Molt xulo, molt xulo. I bueno, ara em podries dir, més o menys, al llarg de la teva vida, a quins llocs has estat?

E20: Bueno, sí, pràcticament tot el Mediterrani, des de Màlaga fins a Càdiz, no? Però no he sigut... No sé, no he tingut afició a anar a l'estranger. I llavors, màxim que he anat és esquiar Font Romeu, aquí, al Pirineu. Màxim que hi he anat. I tenim uns amics de Marsella, de França, que mira que ens van convidar vegades i al final no hi hem anat. Ni una vegada. Però doncs, bueno, jo què sé, a Barcelona hi hem estat molt, a Girona també, gairebé tres vegades, a Lleida, però en tots potser alguna vegada i prou. I d'alguna manera vaig també estar a Madrid, vaig estar un temps allí, sí, també vam estar a Ceuta.

I: Molt bé. Ara m'agradaria saber el teu punt de vista de la comparació entre viatjar abans i ara. Quins canvis destacaries des dels primers viatges fins als últims?

E20: Ai, doncs ara sí que no t'ho sabria dir. Bueno... És diferent, esclar. Abans era més... Com que potser tu anaves a buscar més, t'informaves més, i anaves mirant i buscant el medi per fer-ho, no? Ara, com aquell que diu, si tens una intenció, ja no t'hi canses gaire. Jo crec que vas directament a l'agència i que t'expliquin cada cosa. I com aquell que diu, t'ho donen pràcticament fet. Abans t'ho feies més tu.

I: Ara, des del teu punt de vista, creus que els viatges actuals han perdut autenticitat i potser tendeixen a la massificació?

E20: Jo penso que sí. Ara tot està més controlat. És una mica... Potser una mica més artificial. Perquè, esclar, la propaganda és una cosa. I després la realitat t'ho pinta molt bonic, però com arribes a la realitat no és tan maco. Ja ho sabem, la propaganda és així. Però avui dia... Ja. T'ho donen tan fet que... No ho sé.

I: Quines coses creus que s'han guanyat en els viatges i quines t'han perdut?

E20: Jo suposo que... No ho sé, potser més la regularitat, jo què sé, dels transports, tot més ben cronometrat, tot més ben guisat, per dir-ho així. I abans potser no hi havia tanta sofisticació, ni tant cuidar al 100% que tot estigui ben puntualitzat. I avui dia em sembla al màxim que és això. No ho sé.

I: Molt bé, molt bé. I, per acabar, hi ha algun record d'experiència personal que volies afegir sobre els canvis en la manera de viatjar?

E20: Ara ja fa temps que no hi he anat, a Eivissa, perquè hi vaig anar bastants anys. No ho sé, abans hi havia anat bastant amb barco, després ultimament és més fàcil anar amb avió. No ho sé. Canvis, canvis, no hi veig massa. A mesura que m'he anat coneixent, m'he traslladat amb més afició i encara, amb els anys que he tingut, encara no l'he visitat tot. Perquè si dius avui fa bo, avui anem a Cala Tal, perquè inclús havíem aconseguit trobar cales en què estàvem tot el dia sols. Cosa difícil. Estar sols allà ja apreníem nosaltres una mica de menjar i aigua i la sombrilla, i passar tot el dia. I doncs això.

I: Moltíssimes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 21

CODI: E21
DATA: 27/04/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Presencial
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de carrera, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys cinquanta fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia demanar-te si tinc el teu permís per gravar l'entrevista.

E21: Sí, estic totalment d'acord.

I: Molt bé, perfecte. Doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E21: 70.

I: I quin és el teu lloc de residència actual?

E21: El Vendrell.

I: I la teva professió actual abans de jubilar-te?

E21: Era mestra.

I: Perfecte. Ara m'agradaria que em diguessis si has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida.

E21: No, quan érem jovenets no viatjàvem gaire.

I: Llavors en quina etapa consideres que has viatjat més?

E21: A partir dels 17 o 18 va començar les ganes de sortir més.

I: Molt bé, llavors quin és el primer viatge que recordes haver fet?

E21: Quan tenia 10 o 11 anys amb la Carme Sumoy sí que havíem fet excursions cap a Barcelona o cap a llocs de mirar natura.

I: Podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E21: Ell i jo vam er Cuba, perquè ens feia il·lusió, això fa 26 anys. I sí, nosaltres hem anat viatjant primer una mica per Europa, i després Amèrica. I després, què hem fet més d'Amèrica? Nova York. Havíem anat a Anglaterra. A Egipte. Ciutats d'Europa, Praga, Budapest. Holanda, també hem estat a Holanda. Vam fer un cruer pels fiords. I també vaig visitar Holanda, que potser del que hem vist és el que vam trobar menys interessant d'Holanda. No l'hem trobat gaire interessant, Holanda, no l'hem trobat. I llavors ens va venir l'oportunitat d'anar al Canadà, perquè aquí tenim família. I llavors el Canadà, la part est pràcticament la coneixem, perquè bàsicament baixem per fer una transfer, un canvi d'avió, i tant pot ser a Montreal com a Toronto, i l'altra és que anem cap a l'oest. I llavors, clar, és un viatge llarg, és un viatge que se'ns en va entre 12-17 hores, depèn. I si fan un transfer molt llarg, a vegades s'ha anat, sense esperar-ho, a 22 hores. Arribem allà marejats, no, però amb ganes de dormir. El que tens de viatge llarg. Sí, a Vancouver, a l'oest. I des d'allà sempre aprofitem per fer una sortideta cap als Estats Units o cap a les illes de l'oest de Vancouver. Hi ha la illa de Vancouver, que és molt gran, i després hi ha unes petites illes que es passen ponts perquè estan ben connectades i que són molt boniques de veure i molt interessants.

I: Déu n'hi do. Ara m'agradaria saber el teu punt de vista d'una comparació entre abans i ara. Si compares com has viatjat abans i com has viatjat avui, quins canvis destacaries?

E21: Home, ara estem tots més acostumats a agafar avions, ja no és tan difícil, no tenim tanta por d'agafar el vol i això.

I: Creus que avui en dia és més fàcil viatjar?

E21: Sí. Sí. Perquè jo he anat a classes d'anglès i llavors és allà, mira, farem un viatge per Nadal al mercat de... Jo hi vaig anar al mercat de Brussel·les i al mercat de Múnic, el de mercats de Nadal. Elles continuen anant, jo no. Vull dir, no hi vaig allà, hi vaig a un altre lloc. I llavors vaig fer una que em va agradar bastant, que va ser Llandudno. Llandudno està a Gales, a prop de Liverpool. I llavors també va ser molt interessant perquè vam conèixer la ciutat que ara no... Chester. Que és una ciutat amb importància romana. O sigui, que era part de la frontera romana abans d'anar cap a Irlanda. Sí.

Hi ha unes ruïnes romanes interessants a Chester.

I: Quines coses creus que s'han guanyat i quines s'han perdut amb el temps als viatges?

E21: A veure, primer, els viatges són molt més barats, amb el low cost. Després, cada vegada hi ha hagut més agències de viatge. Pots triar el tipus d'agència de viatge que vols. Si vols un viatge més normal o més dirigit i un viatge més d'aventura, o un entremig.

I: D'acord, des del teu punt de vista, els viatges actuals han perdut autenticitat i tendeixen a la massificació o creus que això s'ha mantingut?

E21: En massificació, clar, sobretot en època que la majoria de gent fa vacances, hi ha molta massificació. Nosaltres, un cop jubilats, sí que el que intentem és sortir quan no hi ha massificació. Per exemple, vam anar al Vietnam a finals d'octubre, que sí que hi ha gent, però sempre no en trobes, de gent. A més, al Vietnam ells ja són molta gent. Però llavors no trobes tanta gent com a les vacances d'aquí, com un Nadal o una Pasqua o un estiu. Pots evitar una mica la massificació, perquè sempre hi ha gent a tot arreu.

I: D'acord. I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir perquè es vegi com ha canviat aquesta manera de viatjar?

E21: Bueno crec que ja he explicat masses coses i tot, ja ja ja!

I: Ja, ja, ja. Ha estat genial. Moltíssimes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 22

CODI:	E22
DATA:	27/04/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i experiències personals dels entrevistats. La informació que proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia demanar-te si tinc el teu permís per enregistrar la conversa.

E22: Sí, sí, natural.

I: Molt bé, doncs comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E22: 72.

I: Perfecte. I quin és el teu lloc de residència?

E22: El Vendrell.

I: Molt bé. La teva professió actual o abans de jubilar-te?

E22: Abans de jubilar-me, administratiu.

I: Consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E22: Últimament, més que al principi. O sigui, de jovenet, poc. Però ara, últimament, no és que hagim fet molts viatges, ni grans viatges, però jo penso que sí, que han viatjat una mica.

I: O sigui, l'etapa en què més has viatjat és la més gran, no?

E22: Sí, sí, sí. Molt bé.

I: Ara anem a parlar sobre el teu record del primer viatge que hakis fet.

E22: Aviam, si ho podem considerar viatge, jo vaig vindre aquí al Vendrell amb 3 anys, 4, i vaig vindre de Cuenca, el meu lloc de naixement. Aleshores, els viatges, pròpiament dits, es feien amb tren, de fusta, o sigui, sí, sí, amb vagons de fusta, amb maletes de cartró i fusta, i era, per mi, quan anàvem al poble i tornàvem, jo era una aventura total i absoluta que gaudia molt del viatge. Per això, quan m'has dit, mira la diferència dels viatges d'abans a ara, això és un contrast brutal. Sí. El contrast brutal de quan jo era petit, que veníem del poble, això no és pròpiament un viatge, però per mi era una aventura, perquè estàvem dos dies. Quan anàvem a cap allà, sortíem d'aquí a les 7 de la tarda de Sant Vicenç, pràcticament tota la nit fins a la matinada amb tren de fum fins a València, a València parava el tren, i al cap de bastantes hores teníem d'agafar un altre fins al poble, també amb locomotora de fum, que les finestres havien d'estar tancades quan passàvem per un túnel, perquè, si no, la carbonilla entrava dintre el vagó. Tota una aventura!

I: Ja ho pots ben dir!. Ara em podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E22: Quan em vaig casar amb la meua dona, llavors va ser quan ella em va obrir els ulls bastant per viatjar i vam començar a anar a llocs, però, per exemple, el primer viatge que havíem de fer era a Eivissa, viatge de nuvis, i no vam poder anar, vam haver d'anul·lar el viatge, perquè ella havia aprovat les oposicions de magisteri, i justament quan havíem de marxar havia de triar plaça a Tarragona. I ho vam passar a la setmana següent. Què vam fer? Vam agafar un cotxe tronat, un cotxe que deu tenir un 850 que no anava ni en rodes, i vam agafar un cotxe de son germà, que també era la pera, perquè no anava... Tenien que espitxar el cotxe per engegar-lo, sempre el tenien que deixar en baixada, també és una anècdota, i vam anar a Benidorm. Ja està. Però després, després de casats, ja vam anar al cap d'un any a Canàries, després... Les primeres 7.000 pessetes que vam estalviar van anar a Canàries. Vam anar a Canàries, ja ens va agradar, després hem anat a Itàlia, que a Itàlia també és molt xulo, perquè vam anar en cotxe, també amb un 1.200 deixat, un 5.200 del garatge, arribem a Itàlia, la primera parada per Pisa, per Florencia, preciós, vam arribar a Roma, a Roma jo amb el cotxe era una bogeria total, vam deixar el cotxe en un pàrquing subterrani i ja no el vam treure en tots els dies. I el bo és que no teníem ni hotel, ni res, i vam fer cap a una casa amb dues dones grans que ens van llogar una habitació i ens tractaven com els seus nets. Brutal, va ser molt xulo. Bueno, vam visitar Roma, tot vam estar bastants dies, i després ja de més grans hem anat a un lloc. A Venècia, també. A Venècia hem estat dos cops. Hem anat a Anglaterra, hem anat a Holanda, hem anat, sobretot, a Canadà, que a Canadà tenim el nostre fill. També hem anat als Estats Units de viatge. Hem estat a Egipte, hem estat a Turquia, hem estat a Vietnam. El Japó intentarem anar-hi, si Déu vol, i la diferència, imagina't, d'anar en un tren amb els espais de fusta, d'anar en petit, anar ara, o sigui, jo sempre dic, és que Vancouver està molt lluny, i jo penso, Vancouver està molt lluny? Pujo a l'aeroport a l'avió, les maletes me les col·loquen, sec, puc escoltar música, puc veure pel·lícules, em porten el menjar, la beguda, després paro per fer el canvi, el canvi, hem estat, hem anat a París, hem anat a Montreal, unes hores allà, a l'aeroport, sense maletes, tornes a pujar a l'avió, arribes a Vancouver, t'espera el teu fill amb el cotxe, et porta a casa, això és llarg, sí, hi ha viatges d'aquests a Vancouver que han durat 20 i escaig hores, però quan la gent em diu, és que em fem mandra a mi, o dic, ah, sí, quan jo era petit, amb aquells trens, parant, menjant entrepans, amb paper de diari, en el meu cas, o la fiambrera, amb la morcilla i el trozo de pa, i el xoriço, i el pernil tallat, i un tocant la guitarra per allà, i l'altre no sé què, ara, ara, ara és difícil viatjar, home, no fotem, ara és un encant viatjar, sobretot si tens diners, i pots anar a uns hotels bons, que la majoria d'hoteles actualment estan força bé, aquí a Espanya o a altres llocs vas a un hotel de 3 estrelles i és, bueno, és decent, i si pots anar a un hotel de 4 o de 5, que ja estem més acostumats a anar-hi, és fabulós, no té res a veure, el contrast és diabòlic, i això anant millorant, i millorant, el que passa és que la gent, si no tens una mica de memòria i compares, no se'n recorda, i la gent de la vostra edat, 20 i escaig anys, si no s'ho expliquen, avui no s'ho creieu. Per això fas el treball, no? Doncs aquest contrast és el més bèstia que ens podem explicar del que vam fer al que fem ara. El contrast l'he fet, no?

I: M'ha encantat, ha estat realment interessant. Moltes gràcies!

ENTREVISTA 23

CODI: E23
DATA: 27/04/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis s'ha de tractar de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia preguntar-te... si tinc el teu permís per enregistrar la conversa.

E23: Sí, tens el meu permís.

I: Molt bé, doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E23: 70 anys.

I: Molt bé. I quin és el teu lloc de residència, on vius?

E23: Al Vendrell.

I: Perfecte. I la teva professió actual, o abans de jubilar-te?

E23: Abans de jubilar-me era mestra de primària.

I: Perfecte. Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E23: No. He viatjat, però no en freqüència.

I: Molt bé. En quina època consideres que has viatjat més?

E23: He viatjat quan m'he jubilat. De jubilat.

I: Perfecte. Doncs ara hem de fer una miqueta de memòria i parlar del primer viatge que records.

E23: De petita, de... Sí, de petita, junt amb la meua àvia, a veure les seves germanes, que vivien a la selva del Camp, al Catllar i a Tarragona.

I: Molt bé. Quina edat tenies, més o menys?

E23: 5 anys. I doncs hi anàvem amb tren. I a les estacions, normalment, estaven separades dels pobles. I llavors anàvem caminant fins allà on vivien. I allí passàvem el dia, inclús a vegades dos o tres dies, i després tornaven cap a casa. Però jo només recordo de jugar per aquells carrers i ja està. I el viatge amb tren era... era llarg, però com que era petita, per exemple, m'entusiasmava tant com feia si es trigava més o menys.. I el trobava superinteressant. I des de llavors que t'he dit del tren, de quan era petita, ja havia fet algun viatge quan tenia uns 30 anys o així, que havíem anat a diferents llocs d'Europa.

I: Ah, doncs explica'm, a veure.

E23: A veure, nosaltres vam fer, durant 3 anys seguits, vam anar a Itàlia, vam anar a Alemanya, Suïssa i Àustria, i vam anar a Anglaterra. I això hi anàvem amb un grup que s'organitzaven un viatge, una colla que jugava a hockey, i llavors hi havia un que tenia una agència de viatges, i organitzava el viatge per anar tots junts. I llavors anàvem amb autocar. Durant 3 anys vam fer aquests viatges.

I: Molt bé. Ara m'agradaria saber la teua opinió d'una comparació entre viatjar abans i ara. Per exemple, quins canvis destacaries entre els viatges d'abans i els d'ara?

E23: A veure, abans jo considero que érem molt més tranquils. Ara a mi m'agobia la quantitat de gent que hi ha als aeroports, que has de fer tot, moltes coses digitals... Bueno, abans era tot molt..., no ho sé, era molt més tranquil. I ara no hi havia ni els mòbils, ni els ordinadors, ni tot això. Tot es feia a mà, tot era més... Era més tranquil i no hi havia tanta gent. Ara suposo que, per exemple, abans a Venècia no hi havia cap. I nosaltres vam visitar Venècia, on vam estar dos o tres dies, que, bueno, vam recórrer tot, i súper tranquils. I ara suposo que això, ni pensar-hi.

I: I creus que és més fàcil viatjar avui, encara que sigui menys tranquil?

E23: Sí, potser és més fàcil, tens més possibilitats, tens més mitjans... Però, clar, quan ets jove, potser t'ho agafes d'una altra manera. Ara, quan ens fem grans, hi ha coses que ens suposen... al final... Sí, i com que estàs més cansat, tampoc no vols massa... No vols massa... Massa moviment.

I: Sí. Molt bé, i tot i això, creus que s'ha guanyat alguna cosa, amb el pas del temps, en els viatges, o s'ha perdut? Què consideres, que s'han guanyat més coses que s'han perdut, o al revés?

E23: No... Potser que s'ha guanyat perquè pots fer moltes més coses de les que podies fer. I s'ha sacrificat... s'ha sacrificat una miqueta la tranquil·litat.

I: I arrel de tot això, què opines sobre l'autenticitat dels viatges? Creus que s'ha mantingut, s'ha perdut una miqueta, amb el tema de la massificació?

E23: En algunes coses hem perdut, per exemple, els guies que t'ensenyen una ciutat, segons com no poden fer servir els altaveus i tot això, saps? I llavors, nosaltres ens hem trobat amb l'incersio, que hi ha hagut algun lloc que aquí no podem explicar, perquè no ens deixen... Vas tot a una colla, que potser vas 40 o 50 i... Clar. Veig que tenen més dificultats que abans, perquè com que hi ha més gent, doncs tenen més problemes. Sí, al final, tanta gent que pot viatjar acaba massificant-se.

I: Bueno, i com a tancament, hi ha algun record o alguna experiència personal que vulguis afegir?

E23: Ah, bueno, doncs... No he repetit gaire. Ara repetiré, perquè ara ens n'anirem a Escòcia, 4 dies. I com que ja hi havia estat, llavors podré dir... quins són els canvis que hi haurà, però jo no he repetit cap viatge.

I: Doncs molt bé. Moltíssimes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 24

CODI:	E24
DATA:	27/04/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, soc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys 50 fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a través de les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcioni serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia demanar-te si tinc el teu permís per enregistrar la conversa.

E24: Sí, sí, sí.

I: Perfecte. Doncs vinga, comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E24: 73.

I: Molt bé. I on vius actualment?

E24: Al Vendrell.

I: Perfecte. Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E24: Abans era llibretera. Estava en un quiosc, en una llibreria, i ara jubilada.

I: Molt bé. Consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E24: Fins que no m'he fet gran, no. No viatjava tant. Bueno, anava a Andalusia a veure la família, la meva àvia...

I: I en quina etapa consideres que has viatjat més?

E24: A partir dels 60. Llavors, sí, vaig començar a viatjar més.

I: Ara hem de fer una miqueta de memòria i parlar del primer viatge que recordis, que podria ser aquest que m'has dit d'anar a veure la teva àvia a Andalusia, per exemple.

E: Sí. Quan tenia 15 anys, el meu pare va muntar un autobús, perquè jo vaig néixer a Estepa, a Sevilla. I llavors el meu pare va muntar un autocar i vam anar molts al meu poble. Bé, el va omplir, vam anar tots. Jo tenia llavors 15 anys. I llavors amb 15 anys ja t'hi pots imaginar com bé que ho vaig passar. Ho vaig passar... Tinc un bon record perquè ho vaig passar molt bé. Ens deien les catalanes perquè ens deien les catalanes. Però bé, en realitat és veritat perquè jo sempre m'he considerat d'aquí, del Vendrell, perquè a mi em van portar amb 9 mesos. I el meu poble en realitat és el Vendrell. Però bé, les els del meu pare i la meva àvia són d'allà, de Sevilla. El meu pare era molt tirat pel davant, com dèiem naltros. Sempre muntava festes i sempre feia coses. I llavors els autobusos no n'hi havia de les autopistes, com ara. I els autobusos tampoc no eren com els d'ara. Vam passar un fred al viatge. Tota una aventura. El trajecte... Sort que teníem 15 anys. I ho passàvem bé.

I: Ara m'agradaria saber el teu punt de vista sobre una comparació entre viatjar abans i ara, d'acord? Per exemple, si comparem com són els viatges ara amb els d'abans, quins canvis destacaries?

E24: Bé, home, ara és molt millor. Ara és una meravella perquè ara no passes calor, perquè posen a l'aire. Vull dir, els assiets també són més còmodes. No trigues tant, perquè clar, abans anar a Sevilla, ja t'ho vaig dir, un dia i llavors una nit. I ara, doncs, en un dia ho fas, sí. Ui, ha canviat molt, eh? Molt, molt, molt. I les autopistes també fan que no se faci tan llarg. Perquè llavors eren les carreteres aquestes antigues, que n'hi havia molta corba, i molta gent es marejava. Era tot una aventura. Ara ha canviat molt.

I: Creus que ara és més fàcil viatjar?

E24: Sí, i tant, i tant, i tant.

I: I quines coses s'han guanyat i quines s'han perdut amb el pas del temps?

E24: Bé, poder... L'alegria que n'hi havia abans, que la gent era més senzilla, més humil, i ho comparties tot. Perquè jo me'n recordo que l'autobús que anàvem quan jo tenia 15 anys... Bé, no sé si la gent és perquè eren del poble, o no ho sé, perquè jo també... Sí, aquí tampoc no he tingut aquesta cosa, però s'ho compartíem tot. Si portàvem ensaladilla russa, que era el que s'acostumava a fer, o portàvem pollastre, doncs ho compartíem. I ara la gent és més reservada. Jo trobo que cadascú va a la seva. Que, bé, també ho respecto, perquè potser jo també m'he tornat així. Perquè abans nosaltres érem d'una altra manera, i ara la gent és més reservada, més... Sí. Bé. És diferent. Molt diferent. Sí, sí, sí.

I: I creus que els viatges actuals han perdut autenticitat?

E24: Bé, són diferents. Perquè llavors, nosaltres com que paràvem moltes vegades allò per estirar les cames, doncs veies més paisatges. Amb l'autopista tampoc no veus els paisatges que veies abans. Perquè abans com que passaves pels pobles, i a vegades inclús atrevessaves pobles, doncs veies coses. Sí. Era diferent. Era diferent. Sí, sí, sí. Ara amb l'autopista no veus res. Només que carretera, carretera, carretera, i és diferent. És diferent. El trajecte és un tràmit, només. Ja no forma part del viatge. Poder abans era més pesat, però era més divertit. Per mi, eh? Per mi. Clar, jo també et parlo que jo tenia 15 anys. Vull dir, jo passava bé.

I: Esclar. Una aventura. Com a tancament hi ha alguna experiència o record personal que vulguis compartir?

E24: Sí, doncs mira, la caravana va ser una altra etapa de la nostra vida, perquè va ser quan el meu home es va jubilar, que llavors va canviar el camió, que era autònom, el va canviar per una caravana, que jo pensava, ui, a aquest home, ara se li ha anat el cap. Sí, i escolta'm, i ho hem passat molt bé, molt bé amb la caravana. És una etapa de la meua vida més bonica que he passat amb ella. Sí, sí, a part dels 15 anys i tot això, després la caravana ho hem passat molt bé, perquè hem anat a molts llocs.

I: Doncs moltíssimes gràcies, de veritat.

ENTREVISTA 25

CODI: E25
DATA: 28/04/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys cinquanta i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia demanar-te permís per enregistrar la conversa.

E25: Sí.

I: Perfecte. Moltes gràcies. Doncs comencem amb l'entrevista. Quina edat tens?

E25: 65.

I: Molt bé. I on vius actualment?

E25: A Calafell.

I: Vale. Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E25: Abans de jubilar-me era administrativa a una escola.

I: Molt bé. Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E25: M'hauria agradat més viatjar més, però sí, he viatjat, he viatjat, bueno, Déu-n'hi-do bé, sí.

I: Molt bé. En quina etapa consideres que has viatjat més?

E25: Potser entre els 30-40, sí.

I: Molt bé. Ara hem de fer una miqueta de memòria i recordar el primer viatge que vas fer.

E25: Home, jo el primer viatge que vaig fer, jo visc a Calafell però no soc de Calafell. Llavors, els primers records de viatge que tinc és quan baixàvem a Calafell, soc d'un poble de muntanya, i quan baixàvem aquí a Calafell a la platja. Aquests tres són els primers viatges. Era tot una odisea. Actualment, amb una hora de cotxe hi ets... No, una hora no, dues hores de cotxe. Però abans hi passàvem tot un dia perquè anàvem amb cotxe de línia, amb bus de línia, després amb tren. Bueno, estàvem tot un dia per arribar aquí. Clar. Perquè havíem d'anar primer en un lloc, fer transport de cotxe de línia, després agafar el tren. I aquest és el primer record de viatge que tinc.

I: Molt bé. Quants anys tenies, més o menys?

E25: Doncs, em tendria de tenir 8 o 9, suposo.

I: Vale, ara em podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida? Així, per sobre, les que recordis.

E25: Sí, bueno, així com a lluny, vull dir com a viatges més grans, una que em va impactar molt també va ser un dels viatges que vaig fer a Israel. Israel i Jordània. Aquest és un dels viatges que més m'ha... Així, com a viatges llargs, que més m'ha impactat, sí, sí. Viatges per Europa, Israel i Jordània. Bé, no em puc queixar.

I: Molt bé, ara haurem de fer una comparació, bueno, vull saber el teu punt de vista, sobre com era viatjar abans i com es viatja ara o els últims anys i, bueno, quins canvis destacaries entre els viatges d'abans i els d'ara.

E25: Ah, vale. Bueno... No t'ho sé, no ho sé. No, sí... Bueno, cada dels viatges te'ls pots organitzar molt més tu, potser, no? Perquè tens molta més... Almenys jo. Tens molta més informació d'allà on vas, d'allà on... Abans, clar, et compraves una guia, però... Igual feia jo no sé quants anys que s'estava fent. I no, era una miqueta més... No anar a l'aventura, però sí, potser anaves una miqueta més a l'aventura abans, eh? No ho sé, a mi em fa aquest efecte. Que quan hi vas gairebé... ja ho coneixes. Perquè ho busques,

mires, farem aquí, anirem allà, agafarem aquest avió, agafarem aquest tren, agafarem no sé què, no sé quantos... I gairebé ho has fet tot. De l'altra manera, abans, bueno, em compraves una guia. I allà la guia t'explicava, jo que sé, que quan arribaves potser ja no hi era,

I: Consideres que és més fàcil viatjar avui?

E25: Sí, sí, sí, sí.

I: I quines coses crec que s'han guanyat i quines s'han perdut amb els viatges d'abans i d'ara?

E25: Bueno, això, que ara és... Primera, que és molt més barat, viatjar, ara, que fa molts anys. Abans agafar un avió era supercar. Ara, abans, bueno, potser la gent no estava tan... tan posada en viatjar, perquè les seves prioritats eren les altres, no? Sempre hi havia la gent viatgera, eh? Sempre hi ha hagut la gent viatgera. Però potser abans eren altres prioritats, i ara el que t'interessa o el que t'agrada més, no?, és conèixer altres cultures, conèixer altre món, conèixer altres coses. No ho sé.

I: Molt bé. I, des del teu punt de vista, creus que els viatges han perdut autenticitat?

E25: Bueno, una mica per això que et deia, eh? Sí, autenticitat per això, perquè ara, quan vas a algun país, ja t'has informat tant d'aquell país que... que això, que aquesta autenticitat de trobar-te les coses, de dir, ostres, evidentment que et sorprenen perquè no és el mateix, però que no et sorprèn tant, potser, no?

I: Molt bé. ara, com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir per... doncs això, per... sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E25: No, no. No, perquè, bueno, sempre s'ha de tenir aquest esperit una miqueta d'aventura, però no, no, jo penso... No, jo no afegiria gran cosa més, eh?

I: Molt bé. Doncs ja estaria. Moltes gràcies.

ENTREVISTA 26

CODI:	E26
DATA:	28/04/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bona tarda, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia preguntar-te si tinc el teu permís per gravar la conversa.

E26: Tens el meu permís.

I: Molt bé. Doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E26: Jo tinc 68 anys.

I: Molt bé. I on vius?

E26: A Vendrell.

I: Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E26: Administrativa.

I: Molt bé. Molt bé. Doncs, a veure, consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E26: Home, sí, he fet alguns viatges.

I: Molt bé. I en quina etapa creus que has viatjat més?

E26: Mira, l'etapa abans de jubilar-me.

I: Doncs ara hem de fer memòria i parla del primer viatge que tu recordis. Quin va ser?

E26: El primer viatge que jo recordi era... just fer 18 anys, però just... a Londres i tombants. Bueno, vam anar a Londres amb una excursió preparada. I vam fer, doncs, l'any... era l'any... diria que era l'any 75, sí que Franco, estava a punt de morir.

I: Com vas anar fins allí? En quin mitjà de transport?

E26: Aviò. Amb aviò. I a partir d'allà, doncs, éren sortides per dins el Londres, o sigui, durant 8 dies. I van haver, doncs, per dins el Londres, vam anar, doncs... visitar diverses coses de... allò d'excursions, tot fet un dia, doncs, sortir.

I: Ara podries anomenar així, per sobre, les destinacions que hagis visitat al llarg de la teva vida?

E26: Sí, després he fet sortides a França. Van ser aquests mateixos de la vida, vam fer França i... ai, París i tombants. Després també he fet sortides per Itàlia. A Holanda només he estat... Treball del meu exmarit. Just entrar a Holanda, o sigui, que tampoc era una visita de visita. Bueno, sí. Però doncs vam entrar a Holanda, no sé quants quilòmetres vam anar en una empresa, i en fi, eren coses així. Després he estat a la part sud d'Alemanya, al Tirol. O sigui, dos cops he estat a Àustria, també magnífic. Magnífic, magnífic. Àustria, llavors, què més he visitat, a veure? També he fet les Balears, Mallorca, Eivissa, Balla de Mallorca, Eivissa... I he fet algunes coses cap aquí al Pirineu, també a Andorra, sortir cap a França, entrar per Puigcerdà... Això era quan em vaig casar, ara que penso... Mare de Déu, quants anys!

I: Sí, eh? Molt bé. Ara m'agradaria saber el teu punt de vista sobre com ha canviat la manera de viatjar des d'abans, des del primer viatge que vas fer fins ara. Quins canvis veus, quines coses s'han guanyat, quines s'han perdut?

E26: Jo, de totes maneres, ja quan vaig començar a viatjar, jo ja vaig viatjar amb aviò. O sigui que allò d'abans... tampoc conec molt... Com 18 anys acabats de fer. Però, doncs, he viatjat bastant, doncs, amb aviò. Sempre he anat a l'agència. Et demanen ja per... et venen a buscar. Ja et traslladen ells dins l'aeroport. Vull dir, més preparats. Més gent viatjant que quan jo era més jove. Això no cal dir-ho, eh?

I: Des del teu punt de vista, creus que els viatges d'ara han perdut autenticitat?

E26: No, jo, amb el meu, no. Perquè és que jo em sorprèn molt. O sigui, sempre em sorprèn, sempre intento aprendre molt. Llavors, no, no canvia sempre, eh? Llavors... Tot és més planer, ja ho dic, que és més planer. És més habitual.

I: Això sí. I, bueno, com a tancament hi ha alguna experiència personal, sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E26: És una lliçó, cada viatge, no? A no ser que te'n vagis a estirar-te a la platja, o a posar-te a morena. Tenim aquesta sort.

I: Molt bé. Doncs moltíssimes gràcies per l'entrevista. Gràcies a tu també.

ENTREVISTA 27

CODI:	E27
DATA:	28/04/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de carrera, que estudia com ha canviat la manera de viatjar des dels anys cinquanta fins ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que proporcionis s'ha de tractar de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, et volia preguntar si tinc el teu permís per gravar la conversa.

E27: I tant.

I: Molt bé, doncs comencem. A veure, quina edat tens?

E27: Ara tinc 76.

I: Perfecte. I on vius actualment?

E27: Visc aquí al Vendrell.

I: I quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E27: Jubilat, sóc jubilat i de pastisser.

I: Molt bé, molt bé. I, bueno, consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E27: Sí, sí, i tant. Sí, he estat un privilegiat amb això.

I: Molt bé. I en quina etapa creus que has viatjat més?

E27: Home, des dels 40 amunt.

I: Molt bé, molt bé. Ara hem de fer una miqueta de memòria i parlar del primer viatge que tu recordis haver fet.

E27: No... A veure... Jo viatjava... Els que viatjaven més eren els meus pares. I llavors jo, darrerament, m'hi vaig apuntar, també, amb ells. I el primer... El primer vam anar a Mèxic i als Estats

Units l'any 78. L'any 78 vam anar als Estats Units i a Mèxic, sí. Primer vam anar a Las Vegas. Al Gran Cañón, a Los Ángeles. De Los Ángeles, a Mèxic. A la zona sur del Yucatán. I després ho vam rematar a les Bahames. Eren uns viatges de 17 dies. Sí, sí. I això ens organitzava un xicot que havia treballat en una agència i ens mostrava ja tots els enllaços amb els avions i els hotels. És a dir, que anàvem programats.

I: Molt bé, ara podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida més o menys?

E27: Bueno... després... després ja vam anar... Vam fer part de Sud-amèrica... A l'Índia. A l'Índia, també. L'Índia dues vegades. I Egipte, Israel... Indonèsia, Singapur... Filipines també hi vam anar. He tornat als Estats Units sis vegades. A Nova York, bàsicament a Nova York.

I: Molt bé, molt bé. Doncs ara m'agradaria saber el teu punt de vista sobre com era viatjar abans i com és ara. Quins canvis destacaries?

E27: Jo crec que ara és una mica més més perillós, eh? En qüestió de que tot vagi bé, que tot funcioni sobre rodes, això ja és més difícil. Però jo crec que ara hi ha una mica més de... A veure, ara s'ha massificat moltíssim. Moltíssim. I això vol dir que hi pot haver un decalatge en horaris d'avions, overbookings, i en fi. Pot ser una mica més... Llavors era una mica més més classista viatjar, fer aquests grans viatges. La veritat és aquesta. I ara no, ara s'ha popularitzat molt i bé, en fi... Jo crec que que hi poden sortir més imprevistos.

I: Molt bé. I consideres que és més fàcil viatjar ara o abans?

E27: Sí, home, ara sí. Fins i tot hi ha gent que des de casa seva es munten al viatge, compren els bitllets i... Llavors encara anàvem amb aquells bitllets de paper, llargs. I ara no, ara tot va per correu electrònic, whatsapps i tot això, saps? En aquest sentit, per exemple, ma filla, ma filla gran, ha portat tota la família a Nova York, tots, tots. Ho tenia tot programat, tot.

I: Quines coses creus que s'han guanyat amb aquest canvi?

E27: Home, a facilitar-la també hi ha el problema que que està tan massificat, els aeroports i tot, està tan massificat que pots tenir pots tenir problemes, vaja. Hem guanyat facilitat, però hem perdut... no ho sé com l'essència et diria.

I: Sí, sí. Molt bé, i com a tancament hi ha algun record o alguna experiència que vulguis afegir? Algun viatge que vulguis afegir?

E27: Sí, sí. Amb tots els que hem fet amb tots els que no vam tenir cap problema i això que el viatge de l'Índia veient morts que baixaven pel riu pel riu, era impressionant. Després vam estar a Manaus, al Brasil, i no, no, no vam tenir, la veritat és que no vam tenir cap problema allò gros i irresoluble per dir-ho d'una manera. I ja està.

I: Doncs moltíssimes gràcies per l'entrevista.

ENTREVISTA 28

CODI: E28
DATA: 28/04/2026
LLOC: El Vendrell
MODALITAT: Telefònica
TIPO D'ENTREVISTA: Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bona tarda, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu TFG, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionis serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia preguntar-te si tinc el teu permís per enregistrar la conversa.

E28: I tant, sí que ho tens.

I: Molt bé, doncs comencem fent el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E28: 66.

I: Molt bé, i quin és el teu lloc de residència?

E28: Montbrió.

I: I quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E28: Abans de jubilar-me mestre.

I: D'acord. Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E28: Menys del que m'hagués agradat.

I: I quina és l'etapa en què més has viatjat?

E28: Els últims 20 anys cap aquí.

I: Molt bé, perfecte. Ara hem de fer una mica de memòria i recordar el primer viatge que vas fer. I explica'm una miqueta on vas ser, amb qui vas ser, quin transport l'heu fet servir...

E28: El meu primer viatge? Era un estiu de quan jo tenia 11 anys, 11 anys a una casa, per passar un mes d'agost, aquí, però que ara és molt a prop, però llavors era molt lluny. És un poble que està a prop d'aquí, però és més de muntanya, i deu estar uns 30 quilòmetres, però nosaltres no teníem cotxe. Llavors vam haver de llogar una furgona enorme, i com que érem 5 germans, semblava que ens anéssim de casa, i el viatge va durar com a una hora i mitja, amb uns tocs i retorns. Jo em vaig pensar que anava a un altre punt del món. Fantàstic. Va ser genial, però eh? És el meu primer record. Imagina't per fer 30 quilòmetres, el que va significar. Aquest va ser el primer. Així de viatjar lluny, lluny, agafant per exemple un transport d'un avió, va ser quan vaig acabar la batxillerat elemental, amb 16 anys, o no, la batxillerat superior. Sí, que llavors vam fer un viatge a Mallorca, a Eivissa, amb avió, i va ser una cosa ja més sèria.

I: Perdona, quin lloc m'has dit que era? A quin poble era?

E28: A l'Argentera. No, no està ni a 30 quilòmetres. Bueno, és al voltant de 30 quilòmetres. Home, és de la comarca del Baix Camp, però t'has d'imaginar que les carreteres, 50 anys enrere, res a veure amb ara.

I: Molt bé, doncs ara vull saber el teu punt de vista sobre com era viatjar abans i com és ara. Quins canvis destacaries? Els canvis destacaria principalment el fet de... l'accés a poder viatjar, perquè abans viatjar, viatjar, viatjar, s'ho podia permetre molta menys gent que no pas avui en dia. Aquest potser el que més... la facilitat d'informació. També la... la facilitat de... Però a la vegada, el que trobo també complicat, suposo que com més jove és, més fàcil ho veus i com més gran és, més fàcil ho veus. El que sí que trobo complicat és, en tot el tema digital, de buscar-ho tot per internet, online, és com protegir-te, en molts casos, de frauds, de coses que se't presenten i han acabat, no existeixen o no és com t'ho havien... com t'ho havien dit, i llavors saber en quina plataforma o on te'n vas a buscar aquesta història.

Però ja et dic, jo penso que això també va segons les edats. Però bueno, per mi aquest és el desavantatge. I també el fet de... la gran massificació hi ha a tot arreu allà on vas. Però clar, és el preu que es paga. Però sí, en part és un desavantatge. Abans viatjaves amb gent, et trobaves amb gent, i més si no viatjaves a estiu, no? Si et podies... Si tenies la gran sort, jo això no ho vaig poder fer mai, però si tenies la gran sort de poder viatjar durant l'any, era fantàstic, era fantàstic. Però bueno, avui en dia la gent viatja tot l'any.

I: Sí, sí. A veure, consideres que els viatges han perdut autenticitat?

E28: En part sí, en part sí, perquè com que ara ja se viatja tantíssima gent a tot arreu, s'està ja molt de cara als viatgers, i llavors... Mira, t'ho diré amb una xorrada, no? A veure... L'últim viatge que vaig anar a Istanbul, que ja hi havia em va fer molt de gust tornar-hi, perquè em va quedar un recorregut, una cosa... Ai, un recorregut que vaig pensar, ostres, quina cosa... Tot i que m'agrada molt dir-ho i tornar-hi, aquella coseta, aquella cosa, Estambul és terroríficament... Jo la vaig trobar molt massificada, jo no sé si és igual a l'altre vegada que m'hi he fixat, però molt massificada, molt de cara al turisme... Llavors, trobo que, en part, a no ser que vagis de motxillero i t'hi fiquis amb la gent dintre les cabanyes de la gent autèntica d'allí, sí, en part... Sí, a no ser que tinguis la sort de trobar un fantàstic guia que t'acompanyi... Doncs, sí, però sí, jo crec que sí que s'ha perdut. Sí. La autenticitat i s'ha perdut... aquesta coseta de descobrir noves coses. És com si tot estigués ja descobert. Però bueno, és el que hi ha de la globalització i la massificació. El preu que paguem.

I: Sí, serà aquest preu. I bueno, com a tancament, hi ha algun record, alguna experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E28: Jo el que... Potser et diria que abans, quan això va passar els últims anys viatjant, que notava que com més avançava la gent dels llocs... En els primers viatges jo trobava que la gent era més... més oberta i més autèntica, la gent que trobaves d'allí. Però que els últims... Suposo que la gent estava força farta de veure turistes i ja no trobaves l'essència de la gent d'aquell lloc. Suposo que la gent ja era tipa dels turistes i ja no et sents particip d'ells.

I: Molt bona reflexió final. Doncs aquí s'acaba l'entrevista. Moltíssimes gràcies.

ENTREVISTA 29

CODI:	E29
DATA:	29/04/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de carrera, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre 1950 i 2025. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que proporcionis s'ha de tractar de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, voldria preguntar-te si tinc el teu permís per gravar la conversa.

E29: Sí.

I: Molt bé, doncs comencem fent una miqueta el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E29: 82

I: I on vius?

E29: Al Vendrell, sí.

I: Perfecte. I quina és la teva professió actual o abans de sobir-te?

E29: Abans de jubilar, carnissera. Havia sigut carnissera.

I: Molt bé, molt bé. Vale. Consideres que has viatjat amb freqüència al llarg de la teva vida?

E29: Bueno, jo crec que sí que he viatjat. No tant com voldria, però he viatjat bastant.

I: En quina etapa de la teva vida consideres que és la que més has viatjat?

I: Doncs la... quan vaig tenir de 40 a 50 anys és l'època que m'ho vaig poder permetre.

I: Vale, ara anem a parlar del record personal del primer viatge. El primer que te'n recordes d'haver fet de petitona?

E29: El primer viatge. Jo treballava... jo era de Valverde del Fresno, provincia de Càceres. I jo veia... al poble m'hi havien tres cotxes i l'autobús de línia, que passava... Treballava amb el meu germà, pasturavem porcs. I a Valverde hi ha molts rius. I tenia entre 6... Ell tenia 6 anys quan va començar i jo 8 anys. Però abans d'anar amb els porcs, jo havia d'agafar unes sumeres, en català, i portar la llet al poble, que estava a 3 quilòmetres. No era massa lluny. I la carretera, bastant fàcil, el camí. Però quan arribava, havia d'anar amb una font a rentar tots els aparells, que no tingués olor de la llet que portava, omplir-los d'aigua, i com que era molt petita, portava una gerreta més petita, i l'havia d'omplir. La portava a casa, la mare omplia la tona que teníem, no sé com es diu en català, la tenaja, i aquella, que era l'aigua, per fer servir durant el dia per menjar. I després, la mare em donava una fiambrera amb el menjar, anava a trobar mon germà al riu i m'hi quedava tot el dia.

I: O sigui, el primer viatge que recordes és això d'anar al poble.

E29: No, sí. Llavors, nosaltres cada dia vèiem passar l'autobús. I era l'hora que teníem marcada per tornar a casa. I ja... cada dia corriem per veure aquell autobús que passava, era com una cosa extraordinària per nosaltres. I quan vam decidir, dos anys més tard, venir aquí a Catalunya, que ma germana ja vivia aquí i es va buscar una feina pel pare, vam venir aquí. I llavors, aquell autobús que vèiem passar cada dia, el vam agafar per primera vegada. I quan vaig ser damunt, bueno, vaig ser dintre de l'autobús, em va començar a tremolar. És la primera vegada que vaig notar que el meu cos tremolava, per una emoció, o per nervis, o la sensació de pensar... Ai, soc aquí, jo, dintre d'aquest autobús. I llavors vaig anar a un poble, vam arribar a un poble que es deia Canyaveral, que passava el tren. Quan vaig veure arribar la locomotora amb aquell fum de carbó, fum, fum, aquell cos, el vaig veure com un monstre. I pujant aquell tren, que vam trigar dos dies, bueno, tota una nit, per arribar a Madrid. I després vam passar tot el dia a Madrid, i llavors vam agafar al vespre el tren, i l'endemà, a les 5 de la tarda, vam arribar a Sant Vicenç. 24 hores en aquell tren. Portàvem truites, i tota la gent, igual, eh? Era com un càmping, allò, del tren. Però va ser molt, molt emocionant. Potser és la cosa que més m'hi va impactar, en els viatges, sí. Perquè, clar, del camp, veure... Sempre quan veia el camp, deia... Qui hi haurà, darrere d'aquesta muntanya? I quan vaig veure el que hi havia, era una altra muntanya, un altre vall, un altre riu, la terra.

I: Molt bon record. Ara em podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E29: Sí, he visitat bastantes destinacions al llarg de la meua vida, encara que al principi els viatges eren més senzills perquè teníem la canalla petita i tampoc ens podíem permetre grans luxes. Els primers viatges que fèiem eren cap al Pirineu, sobretot a la Vall d'Aran. Hi anàvem durant la setmana de la Festa Major, amb les dues nenes petites, i ens allotjàvem en una mena de casa rural. Ens ho passàvem molt bé, fèiem excursions, menjàvem al costat del riu o anàvem algun dia al restaurant. Era tot molt bonic i ho recordo amb molta estima. Més endavant, quan ja treballava i els nens van créixer una mica, vam començar a viatjar més. Vam fer una ruta amb cotxe per Espanya: vam passar per Burgos, León i després vam entrar a Galícia. També vam recórrer part de Portugal, visitant Porto i Coimbra. Recordo que volíem arribar fins a Lisboa, però al final el meu marit va preferir anar directament cap al poble. Després vam continuar fent més viatges per Astúries i Cantàbria, alguns ja organitzats amb agència. També vaig anar a Normandia per un casament d'un cosí, i durant aquell viatge vam visitar París i Versalles. Va ser una experiència molt especial perquè era la primera vegada que sortia tan lluny. Amb els anys també vaig començar a agafar l'avió. El primer gran viatge va ser a Grècia, pels 25 anys de casats. Em feia molta por volar, sobretot perquè vam tenir moltes hores de retard a l'aeroport, però al final, quan vaig pujar a l'avió, estava tan cansada que em vaig adormir. Després vaig anar a Holanda, perquè el meu fill vivia a Amsterdam, i més tard a Itàlia, fent un tour des de Milà per diferents ciutats. I, a part d'això, hem continuat viatjant molt per Espanya, tant amb cotxe com amb l'AVE, per exemple fins a Sevilla. Sempre he intentat guardar records dels viatges amb fotografies i àlbums, perquè són experiències molt boniques que encara ara m'agrada recordar.

I: I has vist algun canvi, en els primers viatges que feies amb cotxe per Espanya i els últims?

E29: No, més trànsit, si puc dir més trànsit, més gent, però no. Sempre anem així, una miqueta de vacances, anem més relaxats. No anem directes. Anem parant pel camí, mengem... Molt bé, tot anem amb calma. Estar fent picnics a la carretera, a les zones de descans, portem menjar al cotxe, sempre. I parem a les zones de descans, i llavors tirem. Anem visitant... Allà on m'agrada, parem i visitem. I després continuem el viatge, perquè, si no, és recte i no m'agrada mai viatjar. Millor parar.

I: Molt bé. I trobes que és més fàcil viatjar ara que abans?

E29: Clar, clar, sí, molt més, molt més. Home, del primer viatge que vaig fer de Valverde a Vendrell. 3 dies. I ara, que en 5 hores arribi a Sevilla, amb l'AVE, doncs hi ha diferència.

I: I des del teu punt de vista, ¿creus que els viatges actuals han perdut autenticitat, l'essència aquella que hi havia abans, i estan més massificats?

E29: Estan molt més massificats, jo crec que sí que estan més massificats. No sé per l'altra gent el que representa, però a mi aquells viatges primers eren molt emocionants. Arribar a un lloc, descobrir el lloc on anaves, i visitar-lo. Havies llegit la història d'aquell país o d'aquells llocs on anaves, i t'impresionava veure-ho. O pensar, jo soc aquí, ara, en aquest moment, ho estic visitant. I potser no ho disfrutes tant, quan hi ets, com després que s'està. Perquè després recordes, ui, aquell jardí tan preciós de Versalles, que vaig veure, aquella immensitat de jardí. Aquells prats de Normandia, que són preciosos, aquelles cases amb aquelles teulades tan típiques. Veure aquelles platges tan diferents de les d'aquí, perquè aquí són de sorra i allà són de pedra. Unes pedres rodones. Molt, molt acantilats, i així.

I: Molt bé. I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal? Què volies afegir, sobre com ha canviat la manera de viatjar?

E29: Bueno, la manera de viatjar, el més important avui dia... és que viatjar amb l'avió, el món és curt. Vull dir que s'arriba a tot arreu quan vols i en poques hores. A les que jo vaig trigar de Valverde, aquí, en 3 dies, pots arribar a Austràlia, ara, que és a l'altra part del món.

I: I tant. Imagina't. Sí, sí. Moltíssimes gràcies per l'entrevista. Ha estat molt interessant.

ENTREVISTA 30

CODI:	E30
DATA:	01/05/2026
LLOC:	El Vendrell
MODALITAT:	Presencial
TIPO D'ENTREVISTA:	Semiestructurada

TRANSCRIPCIÓ:

I: Bon dia, sóc la Martina Rodríguez i aquesta entrevista forma part del meu treball de final de grau, que estudia com ha canviat la manera de viatjar entre els anys 50 i ara. M'interessa conèixer l'evolució dels viatges a partir dels records i les experiències personals dels entrevistats. La informació que em proporcionarà serà tractada de manera confidencial i amb finalitats exclusivament acadèmiques. Abans de començar, volia demanar-te si tinc permís per enregistrar la conversa.

E30: Molt bé, correcte.

I: Doncs, comencem amb el perfil de l'entrevistat. Quina edat tens?

E30: 77.

I: Molt bé. I on vius actualment?

E30: Doncs aquí, al Vendrell.

I: Quina és la teva professió actual o abans de jubilar-te?

E30: Abans de jubilar era...podries dir administratiu.

I: Molt bé. Consideres que has viatjat en freqüència al llarg de la teva vida?

E30: No, no gaire freqüència, no. Bé, he viatjat, sí, durant uns anys.

I: Llavors, quina etapa consideres que has viatjat més? Quina etapa de la teva vida?

E30: Doncs l'etapa per edat, diria, dels 48 anys fins als quasi 60.

I: Molt bé. Ara hem de fer una miqueta de memòria i pensant en el primer viatge que hagi fet.

E30: Mira, els primers viatges eren en tren i anava a casa dels meus avis. De la Terra Alta de Bot. Però bueno, anar en tren en aquella època era agafar el tren aquí a Vendrell, fer canvi de tren a Sant Vicenç, anar fins a Tortosa. A Tortosa arribàvem a mig matí i fins a les dues o les tres n'agafàvem un tren de fum i cap a la... em sembla que la línia que era la Val de Safran, una línia que ara no existeix, que ara és la Via Verda. La Via Verda que va d'Horta fins quasi a Tortosa. Llavors era una via de tren que hi havia no sé quants túnels. Jo arribava a Bot completament fumat. Fumat de... Eren màquines de carbó, i era terrible. Però em refereixo que per anar a Bot, que ara amb cotxe hi vas en una hora i mitja, marxàvem d'aquí a les 8 del matí i arribàvem allà a Bot potser entre les 4 o les 5 de la tarda. Perquè vegis. Això són els primers records de viatges.

I: Molt bé. Quina edat tenies llavors?

E30: Uí, jovenet. 14, 13, 14 anys. I anava amb ma mare.

I: Molt bé. Ara em podries dir quines destinacions has visitat al llarg de la teva vida?

E30: Sí, la majoria dels primers viatges els vam fer en cotxe. Recordo especialment un viatge que vam fer l'any 73, que va ser tota una aventura. Vam sortir d'aquí i vam anar cap a la Vall d'Aran, després vam recórrer tot el nord d'Espanya fins arribar a Galícia. Des de Galícia vam entrar a Portugal, perquè teníem previst baixar fins a Lisboa. Però just aquell any hi va haver la primera crisi del petroli i ens vam trobar que a Portugal no hi havia gasolina. Nosaltres havíem arribat fins a Porto i encara havíem d'anar a Coimbra i després a Lisboa, però no vam poder continuar. Recordo les gasolineres plenes de gent, algunes tancades, hi havia policia i molt d'enrenou. Quan vam veure la situació, vam decidir fer mitja volta i sortir de Portugal pel mateix lloc per on havíem entrat. Després vam tornar cap aquí passant pel centre d'Espanya, per Zamora, Segòvia i altres llocs fins arribar a casa. Va ser el primer gran viatge que vam fer i, tot i els problemes, el recordo molt bé perquè va ser tota una experiència. A l'hora de planificar els viatges, abans era molt diferent d'ara. No hi havia internet ni res d'això, i la meua dona i jo ens ho parlàvem una mica sobre la marxa. Pensàvem: "Aquest estiu què fem? Cap a Extremadura? Cap a un altre lloc?" I a partir d'aquí ho organitzàvem. Moltes vegades anàvem a una agència de viatges perquè ens ajudessin a reservar hotels. Recordo una noia, la Remei Esteve, que treballava allà i ens buscava allotjaments. Nosaltres li dèiem més o menys la ruta que volíem fer i ella ens reservava algun hotel a Càceres o a altres ciutats. Després ja fèiem el viatge bastant al nostre aire, només amb la reserva de l'habitació assegurada. Més endavant també vam fer altres viatges importants. Per exemple, quan vaig fer 50 anys vam anar una setmana a París. Aquell viatge sí que el vam preparar amb agència i vam estar allà tota una setmana visitant la ciutat. I després ja van venir els viatges més llunyans, com Mèxic o Nova York. Però en aquests casos ja ens ajudava el meu fill, que vivia fora. A Mèxic ell ens organitzava els bitllets i tot el necessari. I l'últim gran viatge va ser a Nova York. Havíem d'anar a veure'ls per Nadal i ens van preparar una sorpresa: en lloc d'anar directament a Mèxic, ens vam trobar tots a Nova York. Ells hi van arribar des de Toronto i nosaltres des de Barcelona. Vam passar cinc o sis dies allà i va ser un viatge molt especial.

I: Si compares amb els últims viatges que has fet avui en dia, quins canvis destacaries?

E30: Home, avui tot és més còmode de fer. Llavors, abans, una miqueta, sabies que havies d'estar en aquell lloc, però avui anaves una mica perdut. I, en canvi, avui dia, doncs, anant per aquí al centre d'Europa, a part del bitllet i de l'hotel, excursions, tot això ho pots programar prèviament. Abans, no. Abans era una miqueta sobre la marxa arribar allà, on podem anar? Doncs, mira, vaig cap aquí, cap allà i una mica així.

I: Molt bé. Creus que és més fàcil ara?

E30: Sí. La tecnologia, això, ens ajuda molt. Sí, sí.

I: I quines coses creus que s'han guanyat i quines s'han perdut en els viatges?

E30: Home, avui dia està tot molt massificat. I tot... No sé com ho diria... Abans hi havia una atenció més personal. Qualsevol lloc que anassis, doncs, com tampoc no tombava la gent, no viatjava tant, quan anaves a un lloc, doncs, t'esperaven una miqueta, així, amb candeletes, saps? Eres el client. Ara no, ara ets allà, a veure l'habitació o el DNI, porti d'això i tira-ho allí. Un turista més.

I: Llavors, des del teu punt de vista, creus que els viatges actuals han perdut autenticitat? I són una mica més massificats?

E30: Bueno, massificats, sí, perquè on et vagis sempre a tot arreu hi ha molta gent, però, bueno, la personalitat, doncs, no. Jo suposo que més o menys l'essència del viatge es conserva. El que passa que abans hi havia un tracte, anava a qualsevol hotel, doncs, bueno, arribava un client, era un client, i ara en passen 100 al dia i, bueno, doncs, ha canviat en aquest aspecte, però vull dir l'essència del viatge, doncs, continua sent la mateixa. El tracte que reps, doncs, ara ets un més i abans eres el client, el senyor tal. Una miqueta en aquest sentit.

I: Molt bé. I com a tancament, hi ha algun record o experiència personal que vulguis afegir sobre com ha canviat la manera de viatjar al llarg de la teva vida?

E30: Home... Mira, experiències personals, n'hi ha moltes. Clar, una cosa és que avui dia vas a través d'agències, vas programat i abans havies d'anar una mica sobre la marxa i a veure què passava. La diferència és aquesta, principalment. Sí, avui dia arribes allà, saps que tens l'habitació, saps que tens l'excursió programada, ho tens tot. I abans arribaves allà i t'havies d'anar preguntant amb l'una a l'altra, tot podem anar.

I: Molt bé. Doncs moltíssimes gràcies.